



## Lärare och elever

---

### Sammanfattning

Utskottet föreslår med stöd av sin initiativrätt enligt 9 kap. 16 § riksdagsordningen två tillkännagivanden till regeringen.

- Regeringen ska låta utreda regelverket gällande trygghet och studiero i skolan med inriktning mot en skärpning av skollagen och se till att det informeras om och vidtas lämpliga insatser för att underlätta tillämpningen av det aktuella regelverket bland lärare, rektorer och huvudmän.
- Regeringen ska ta fram kunskapsunderlag och göra en konsekvensanalys i fråga om användandet av kvalificerade lärare med utländsk lärarutbildning utan lärarlegitimation för viss undervisning i skolan.

Utskottet föreslår därutöver att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om lärare och elever främst med hänvisning till gällande bestämmelser, pågående arbete och vidtagna åtgärder. Motionerna tar upp frågor bl.a. om läraryrket, legitimation, fortbildning, skolledare, studie- och yrkesvägledning, arbets- och skolmiljö, elevhälsa, idrott och fysisk aktivitet, elevers frånvaro, elever med särskilda behov och nyanlända elever.

I betänkandet finns 48 reservationer (M, SD, C, V, L, KD).

#### *Behandlade förslag*

Två utskottsinitiativ.

Cirka 130 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2016/17 och 2017/18.

# Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut .....	4
Redogörelse för ärendet .....	10
Ärendet och dess beredning .....	10
Bakgrund .....	10
Utskottets överväganden .....	12
Läraryrket m.m. ....	12
Legitimation .....	18
Fortbildning .....	22
Skolledare .....	29
Studie- och yrkesvägledning .....	34
Arbets- och skolmiljö .....	38
Elevhälsa .....	44
Idrott och fysisk aktivitet m.m. ....	50
Elevers frånvaro .....	54
Elever med särskilda behov .....	57
Nyanlända elever .....	65
Övriga frågor .....	72
Trygghet och studiero i skolan .....	77
Kunskapsunderlag och konsekvensanalys i fråga om användandet av kvalificerade lärare med utländsk utbildning .....	84
Reservationer .....	90
1. Minskad administration för lärare, punkt 1 (M) .....	90
2. Minskad administration för lärare, punkt 1 (C) .....	90
3. Minskad administration för lärare, punkt 1 (KD) .....	91
4. Karriärtjänster, punkt 2 (M) .....	92
5. Karriärtjänster, punkt 2 (C) .....	93
6. Karriärtjänster, punkt 2 (V) .....	93
7. Introduktionsperioden för lärare, punkt 3 (M) .....	94
8. Legitimation, punkt 4 (M) .....	95
9. Legitimation, punkt 4 (SD) .....	95
10. Legitimation, punkt 4 (L) .....	96
11. Fortbildning, punkt 5 (M) .....	97
12. Fortbildning, punkt 5 (SD) .....	98
13. Fortbildning, punkt 5 (C) .....	100
14. Fortbildning, punkt 5 (V) .....	101
15. Fortbildning, punkt 5 (KD) .....	103
16. Skolledare, punkt 6 (M) .....	104
17. Skolledare, punkt 6 (SD) .....	105
18. Skolledare, punkt 6 (L) .....	105
19. Skolledare, punkt 6 (KD) .....	106
20. Studie- och yrkesvägledning, punkt 7 (M) .....	107
21. Studie- och yrkesvägledning, punkt 7 (C) .....	108
22. Arbets- och skolmiljö, punkt 8 (M) .....	109
23. Arbets- och skolmiljö, punkt 8 (C) .....	110
24. Arbets- och skolmiljö, punkt 8 (V) .....	111
25. Arbets- och skolmiljö, punkt 8 (L) .....	112
26. Arbets- och skolmiljö, punkt 8 (KD) .....	113
27. Inventering av den fysiska skolmiljön, punkt 9 (SD, KD) .....	114

28. Elevhälsa, punkt 10 (M) .....	115
29. Elevhälsa, punkt 10 (C) .....	116
30. Elevhälsa, punkt 10 (V) .....	117
31. Elevhälsa, punkt 10 (L) .....	118
32. Idrott och fysisk aktivitet m.m., punkt 11 (SD) .....	118
33. Idrott och fysisk aktivitet m.m., punkt 11 (C).....	119
34. Idrott och fysisk aktivitet m.m., punkt 11 (L).....	120
35. Idrott och fysisk aktivitet m.m., punkt 11 (KD) .....	121
36. Elevers frånvaro, punkt 12 (M) .....	122
37. Elevers frånvaro, punkt 12 (SD).....	123
38. Elever med särskilda behov, punkt 13 (SD) .....	123
39. Elever med särskilda behov, punkt 13 (KD).....	124
40. Nyanlända elever, punkt 14 (SD) .....	125
41. Nyanlända elever, punkt 14 (C).....	126
42. Nyanlända elever, punkt 14 (V).....	126
43. Nyanlända elever, punkt 14 (L) .....	127
44. Nyanlända elever, punkt 14 (KD).....	128
45. Förlängd skolplikt och timplan för nyanlända, punkt 15 (M, C, L, KD).....	129
46. Övriga frågor, punkt 16 (M).....	129
47. Övriga frågor, punkt 16 (SD) .....	130
48. Övriga frågor, punkt 16 (L) .....	131
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag .....	132
Motion från allmänna motionstiden 2016/17 .....	132
Motioner från allmänna motionstiden 2017/18 .....	132
<i>Bilaga 2</i>	
Yttrande från Skolverket över förslaget till utskottsinitiativ om trygghet och studiero i skolan .....	146

# Utskottets förslag till riksdagsbeslut

## *Motioner om lärare och elever*

### **1. Minskad administration för lärare**

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:1423 av Christian Holm Barenfeld och Åsa Coenraads (båda M) yrkande 3,

2017/18:2725 av Lotta Olsson (M),

2017/18:3353 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 1,

2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkandena 11–13, 25 och 53 samt

2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkandena 5 och 6.

*Reservation 1 (M)*

*Reservation 2 (C)*

*Reservation 3 (KD)*

### **2. Karriärtjänster**

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:157 av Said Abdu (L) yrkande 2,

2017/18:2339 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 19,

2017/18:3359 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 1 och

2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkande 3.

*Reservation 4 (M)*

*Reservation 5 (C)*

*Reservation 6 (V)*

### **3. Introduktionsperioden för lärare**

Riksdagen avslår motion

2017/18:3353 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 5.

*Reservation 7 (M)*

### **4. Legitimation**

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:523 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 2,

2017/18:844 av Hanna Westerén (S),

2017/18:905 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 10,

2017/18:3567 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 22 och

2017/18:3587 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkande 9.

*Reservation 8 (M)*

*Reservation 9 (SD)*

*Reservation 10 (L)*

## 5. Fortbildning

Riksdagen avslår motionerna

- 2016/17:831 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 8,  
2017/18:16 av Robert Stenkvist (SD),  
2017/18:1033 av Annika Eclund (KD) yrkande 2,  
2017/18:1826 av Ann-Christin Ahlberg (S),  
2017/18:2146 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 2,  
2017/18:2339 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 10 och 21,  
2017/18:2396 av Stina Bergström och Emma Nohrén (båda MP),  
2017/18:2486 av Marta Obminska (M),  
2017/18:2613 av Lars Hjalmered (M) yrkande 2,  
2017/18:2726 av Lotta Olsson (M),  
2017/18:3355 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkandena 6 och 7,  
2017/18:3359 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 5,  
2017/18:3567 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 6 och 15,  
2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkande 4,  
2017/18:3683 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 25 och 26,  
2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 30 och 42,  
2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkandena 2, 9, 41 och 42 samt  
2017/18:3789 av Annika Qarlsson m.fl. (C) yrkande 21.

*Reservation 11 (M)*

*Reservation 12 (SD)*

*Reservation 13 (C)*

*Reservation 14 (V)*

*Reservation 15 (KD)*

## 6. Skolledare

Riksdagen avslår motionerna

- 2017/18:128 av Roger Haddad (L),  
2017/18:186 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 1 och 2,  
2017/18:905 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 2,  
2017/18:1062 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 12,  
2017/18:2899 av Bengt Eliasson m.fl. (L) yrkande 6,  
2017/18:3359 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkandena 6 och 7 samt  
2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkandena 18 och 20.

*Reservation 16 (M)*

*Reservation 17 (SD)*

*Reservation 18 (L)*

*Reservation 19 (KD)*

## 7. Studie- och yrkesvägledning

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:703 av Pia Nilsson (S),  
 2017/18:1998 av Sten Bergheden (M) yrkande 2,  
 2017/18:2283 av Markus Wiechel (SD) yrkande 1,  
 2017/18:3361 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkandena 1  
 och 3,  
 2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkande 12 och  
 2017/18:3789 av Annika Qarlsson m.fl. (C) yrkande 20.

*Reservation 20 (M)*

*Reservation 21 (C)*

## 8. Arbets- och skolmiljö

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:256 av Solveig Zander (C),  
 2017/18:260 av Staffan Danielsson (C),  
 2017/18:1405 av Åsa Westlund (S),  
 2017/18:1686 av Jan Lindholm (MP) yrkandena 1–3,  
 2017/18:2339 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 8 och 22,  
 2017/18:2341 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 3,  
 2017/18:2899 av Bengt Eliasson m.fl. (L) yrkande 4,  
 2017/18:3355 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 8,  
 2017/18:3375 av Runar Filper (SD),  
 2017/18:3567 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 26,  
 2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkandena 32 och 33 samt  
 2017/18:3685 av Annie Löf m.fl. (C) yrkandena 25 och 26.

*Reservation 22 (M)*

*Reservation 23 (C)*

*Reservation 24 (V)*

*Reservation 25 (L)*

*Reservation 26 (KD)*

## 9. Inventering av den fysiska skolmiljön

Riksdagen avslår motion

2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkande 31.

*Reservation 27 (SD, KD)*

## 10. Elevhälsa

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:208 av Bengt Eliasson (L),  
 2017/18:868 av Anna Wallentheim och Yasmine Larsson (båda S),  
 2017/18:1848 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 17,  
 2017/18:1937 av Christina Høj Larsen m.fl. (V) yrkande 30,  
 2017/18:2071 av Markus Wiechel (SD) yrkande 10,  
 2017/18:2172 av Catharina Bråkenhielm (S),  
 2017/18:2339 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 5,  
 2017/18:2505 av Ann-Britt Åsebol (M),

2017/18:2742 av Jenny Petersson (M),  
2017/18:3141 av Saila Quicklund (M),  
2017/18:3355 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 1,  
2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 63 och  
2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkande 47.

*Reservation 28 (M)*

*Reservation 29 (C)*

*Reservation 30 (V)*

*Reservation 31 (L)*

## **11. Idrott och fysisk aktivitet m.m.**

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:1062 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 30,  
2017/18:1730 av Cassandra Sundin m.fl. (SD) yrkandena 3 och 4,  
2017/18:1835 av Mathias Tegnér (S),  
2017/18:1926 av Bengt Eliasson m.fl. (L) yrkande 4,  
2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkande 36,  
2017/18:3625 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 21 och  
2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkande 46.

*Reservation 32 (SD)*

*Reservation 33 (C)*

*Reservation 34 (L)*

*Reservation 35 (KD)*

## **12. Elevers frånvaro**

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:2434 av Stefan Jakobsson (SD),  
2017/18:2475 av Marta Obminska (M),  
2017/18:3355 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 3 och  
2017/18:3567 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 34.

*Reservation 36 (M)*

*Reservation 37 (SD)*

## **13. Elever med särskilda behov**

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:209 av Bengt Eliasson (L),  
2017/18:803 av Hillevi Larsson (S),  
2017/18:1062 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 11,  
2017/18:1302 av Thomas Finnborg (M),  
2017/18:2212 av Åsa Westlund (S),  
2017/18:2222 av Åsa Westlund (S),  
2017/18:2481 av Marta Obminska (M) och  
2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkandena 8 och 9.

*Reservation 38 (SD)*

*Reservation 39 (KD)*

#### 14. Nyanlända elever

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:1062 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkandena 23, 27 och 28,  
2017/18:1937 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkandena 22 och 23,  
2017/18:2815 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 21,  
2017/18:2818 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkande 13,  
2017/18:2821 av Stefan Jakobsson (SD),  
2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkandena 22 och 24 samt  
2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkande 29.

*Reservation 40 (SD)*

*Reservation 41 (C)*

*Reservation 42 (V)*

*Reservation 43 (L)*

*Reservation 44 (KD)*

#### 15. Förlängd skolplikt och timplan för nyanlända

Riksdagen avslår motion

2017/18:3040 av Christer Nylander m.fl. (L, M, C, KD) yrkandena 2 och 3.

*Reservation 45 (M, C, L, KD)*

#### 16. Övriga frågor

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:426 av Christina Örnebjär (L),  
2017/18:523 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 1,  
2017/18:1062 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 38,  
2017/18:2855 av Rickard Nordin (C) och  
2017/18:3567 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 32.

*Reservation 46 (M)*

*Reservation 47 (SD)*

*Reservation 48 (L)*

*Utskottsinitiativ*

#### 17. Trygghet och studiero i skolan

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen ska låta utreda regelverket gällande trygghet och studiero i skolan med inriktning mot en skärpning av skollagen och se till att det informeras om och vidtas lämpliga insatser för att underlätta tillämpningen av det aktuella regelverket bland lärare, rektorer och huvudmän och tillkännager detta för regeringen.



**18. Kunskapsunderlag och konsekvensanalys i fråga om användandet av kvalificerade lärare med utländsk utbildning**

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen ska ta fram kunskapsunderlag och göra en konsekvensanalys i fråga om användandet av kvalificerade lärare med utländsk lärarutbildning utan lärarlegitimation för viss undervisning i skolan och tillkännager detta för regeringen.

Stockholm den 27 mars 2018

På utbildningsutskottets vägnar

*Matilda Ernkrans*

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Matilda Ernkrans (S), Christer Nylander (L), Erik Bengtzboe (M), Thomas Strand (S), Betty Malmberg (M), Caroline Helmersson Olsson (S), Stefan Jakobsson (SD), Michael Svensson (M), Håkan Bergman (S), Ulrika Carlsson i Skövde (C), Elisabet Knutsson (MP), Maria Stockhaus (M), Gunilla Svantorp (S), Robert Stenkvist (SD), Daniel Riazat (V), Annika Eclund (KD) och Roza Güclü Hedin (S).

# Redogörelse för ärendet

## Ärendet och dess beredning

Utbildningsutskottet behandlar i detta betänkande 133 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2016/17 och 2017/18.

En förteckning över behandlade motionsförslag finns i bilaga 1.

Motionerna tar upp frågor bl.a. om läraryrket, legitimation, fortbildning, skolledare, studie- och yrkesvägledning, arbets- och skolmiljö, elevhälsa, idrott och fysisk aktivitet, elevers frånvaro, elever med särskilda behov och nyanlända elever.

Vid utskottets sammanträde den 23 mars 2017 väcktes frågan om ett utskottsinitiativ om trygghet och studiero i skolan av ledamöterna från Moderaterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna, med återopande av deras initiativrätt i enlighet med 9 kap. 16 § riksdagsordningen (prot. 2016/17:30 5 §). Skolverket informerade vid ett sammanträde den 27 april 2017 utskottet om det regelverk i skollagen som berörs av utskottsinitiativet. Statsrådet Gustav Fridolin informerade vid ett sammanträde den 2 maj 2017 utskottet i frågan. Skolverket har på utskottets begäran lämnat ett yttrande över förslaget till utskottsinitiativ och lämnat ett antal synpunkter (daterat den 31 augusti 2017, dnr 2017:974), se bilaga 2. Utskottet höll den 8 mars 2018 en öppen utfrågning om trygghet och studiero i skolan.

Vid utskottets sammanträde den 18 maj 2017 väckte ledamöterna från Moderaterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna frågan om ett utskottsinitiativ om att undanta engelskspråkiga lärare i skolor med tvåspråkig profil från kravet på lärarlegitimation (prot. 2016/17:40 5 §). Utskottet har fått information av Utbildningsdepartementet i frågan: den 15 juni 2017 av statssekreterare Helene Öberg och den 23 november 2017 av tjänstemän från Utbildningsdepartementet.

## Bakgrund

Skolväsendet omfattar enligt skollagen (2010:800) skolformerna förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxenutbildning, som inkluderar utbildning i svenska för invandrare (sfi), samt särskild utbildning för vuxna. I skolväsendet ingår också fritidshem. Utbildning inom skolväsendet anordnas av det allmänna eller av enskilda när det gäller förskolan, förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och fritidshemmet. Regelverket är så långt det är möjligt gemensamt för alla skolformer och skolhuvudmän.

I det här betänkandet behandlar utskottet främst frågor om lärare och elever i skolväsendet. Under våren 2018 behandlar utskottet även motionsyrkanden

som rör skolan i betänkandena Övergripande skolfrågor (bet. 2017/18:UbU18) och Grundläggande om utbildningen (bet. 2017/18:UbU20).

# Utskottets överväganden

## Läraryrket m.m.

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om minskad administration för lärare, karriärtjänster och introduktionsperioden för lärare.

Jämför reservation 1 (M), 2 (C), 3 (KD), 4 (M), 5 (C), 6 (V) och 7 (M).

### Motionerna

#### *Minskad administration för lärare*

I kommittémotion 2017/18:3353 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 1 begärs att regeringen ska låta göra en översyn av lärarnas tidsanvändning för att ta fram förslag på hur mer tid kan frigöras till planering, kvalitetssäkring och undervisning. Enligt motionärerna lägger lärarna över två timmar per dag på administration och uppgifter relaterade till ordning och omsorg. Det är tid som skulle behöva läggas på att förbereda lektioner m.m.

I motion 2017/18:1423 av Christian Holm Barenfeld och Åsa Coenraads (båda M) yrkande 3 efterfrågas minskad administration för lärare särskilt vad gäller möjligheten för lärare att använda olika sanktioner för att skapa lugn och ro i klassrummen.

I motion 2017/18:2725 av Lotta Olsson (M) efterfrågas en översyn av möjligheten att låta lärare som invandrat till Sverige arbeta som lärarassistenter för att hjälpa till med administrativa uppgifter i skolan.

I kommittémotion 2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkande 5 efterfrågas en minskad administrativ börda för lärarna och skolledarna för att bl.a. åstadkomma större fokus på undervisningen. I yrkande 6 föreslås att det införs en ny yrkeskategori, lärarassistent, som kan ta över olika administrativa och praktiska uppgifter som lärarna utför i dag för att lärarna ska få tid att vara lärare.

Motionärerna i kommittémotion 2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkande 11 vill att det ska bli lättare för det civila samhället att bidra till och delta i skolans verksamhet för att bl.a. avlasta lärarna. För att öka den lärarledda ämnesundervisningen krävs det att lärarnas olika uppgifter och ansvarsområden ses över och vid behov tas bort. I yrkande 12 framhålls värdet av fler vuxna i skolan för att ge en ökad trygghet på raster och i klassrum. I yrkande 13 framhålls vikten av att frigöra tid för mer lärarledd ämnesundervisning. Lärarnas tidsanvändning ska därför ses över, och det bör lämnas förslag på hur mer tid kan frigöras till planering, kvalitetssäkring och undervisning. I yrkande 25 föreslås att nyanlända lärare ska kunna jobba i

skolan med kringuppgifter som kan avlasta legitimerade lärare. I yrkande 53 begärs att en ny yrkeskategori, lärarassistenter, ska införas i skolan för att avlasta lärarna så att de får tid att ägna sig åt sina kärnuppgifter i skolan.

### *Karriärtjänster*

I kommittémotion 2017/18:3359 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 1 begärs att möjligheten för förskollärare att bli förstelärare ska utredas. Ett syfte skulle vara att höja statusen och locka fler till förskolläraryrket.

I kommittémotion 2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkande 3 föreslås att förutsättningarna för ett transparent och tydligt karriärsystem för förskollärare, lärare och skolledare ska utredas.

I motion 2017/18:157 av Said Abdu (L) yrkande 2 begärs att löneökningar i skolan ska riktas mot lärare i Ungt Företagande (UF).

I partimotion 2017/18:2339 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 19 begärs att det utreds hur förstelärarsystemet kan ersättas med andra möjligheter till karriärutveckling. Förstelärarreformen har enligt motionärerna inte fungerat. Vilka som utsetts till förstelärare har ibland skett på godtyckliga grunder, och ofta har inte uppdraget inneburit några nya arbetsuppgifter utan bara ett lönepåslag.

### *Introduktionsperioden för lärare*

I kommittémotion 2017/18:3353 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 5 efterfrågas en utredning om hur nytutexaminerade lärare kan få en bättre introduktion till läraryrket.

## **Bakgrund och gällande rätt**

### *Minskad administration för lärare*

Under riksmötet 2013/14 biföll riksdagen två propositioner som innehöll förslag om ändringar i skollagen (2010:800) för att förenkla lärarnas administrativa arbete. Som ett led i att frigöra tid för undervisningen avskaffades 2013 kravet på skriftliga individuella utvecklingsplaner i de årskurser där betyg sätts (prop. 2012/13:195, bet. 2013/14:UbU5, rskr. 2013/14:19). För årskurs 1–5 i grundskolan ska skriftliga individuella utvecklingsplaner upprättas en gång per läsår, i stället för varje termin (se t.ex. 10 kap. 13 § skollagen). Den 1 juli 2014 ändrades 3 kap. skollagen för att förtydliga reglerna om stöd och särskilt stöd och förenkla lärarnas arbete med åtgärdsprogram och annan dokumentation (prop. 2013/14:160, bet. 2013/14:UbU19, rskr. 2013/14:291).

I 2015 års skolkommissons slutbetänkande (SOU 2017:35) framhåller utredningen att det är angeläget att regeringen ger hög prioritet åt arbetet med att utveckla och digitalisera nationella prov samt att utveckla bedömningsstöd och kunskapsutvärderingar för att möjliggöra för lärarna att arbeta effektivare

samt för att öka likvärdigheten och rättssäkerheten för eleverna. Kommissionen anser vidare att det är av stor betydelse att legitimerade lärare kan fokusera på undervisningen genom att frigöras från administrativa sysslor och andra sysslor i den mån det är möjligt. Kommissionen framför dessutom att huvudmännen bör beakta den administrativa bördan för lärare och rektorer och vara restriktiva med att belasta dem med egna mål, anvisningar och redovisningskrav vid sidan av de som anges i nationella styrdokument. Kommissionen anser också att det är viktigt att de möjligheter till effektiviseringar i lärarens arbete i övrigt som digitaliseringen erbjuder tas till vara. Betänkandet har remissbehandlats och bereds inom Regeringskansliet.

Riksdagen biföll hösten 2017 proposition 2017/18:14 Nationella prov – rättvisa, likvärdiga, digitala (bet. 2017/18:UbU5, rskr. 2017/18:44), vilket bl.a. innebär att resultaten från de nationella proven ska ha en särskild betydelse i betygsättningen och att uppsatser och andra uppgifter som prövas skriftlig framställning bör få genomföras på dator. En avsikt med förändringarna är att minska den tid lärare lägger på administration.

Regeringen tog 2015 (prop. 2014/15:1 utg.omr. 16 avsnitt 9.1) initiativ till en nationell samling för läraryrket, inom vilken arbetsmarknadens parter på skolans område arbetar tillsammans för att göra läraryrket mer attraktivt. Inom ramen för detta arbete har ett antal förslag till insatser identifierats som viktiga för att höja skolprofessionernas status och attraktivitet samt för att stärka rektorers och förskolechefers förutsättningar att utföra sina uppdrag. Några av frågorna som har behandlats är lärares administrativa arbetsbördor, hur nya lärare ska få en bra introduktion i läraryrket och hur lärare med utländsk lärarerfarenhet snabbare kan tas till vara i det svenska systemet.

Mot bakgrund av diskussionerna inom den nationella samlingen för läraryrket tillsatte regeringen den 15 september 2016 Utredningen om en bättre skola genom mer attraktiva skolprofessioner (dir. 2016:76). Utredningen överlämnade den 12 mars 2018 betänkandet Med undervisningsskicklighet i centrum – ett ramverk för lärares och rektorers professionella utveckling (SOU 2018:17). När det gäller lärares, rektorers och förskolechefers administrativa arbete lämnar utredningen förslag om att skollagen ska tydliggöras i fråga om att huvudmännen ska se till att rektorer och förskolechefer har goda förutsättningar för att leda och samordna det pedagogiska arbetet och utveckla utbildningen vid enheten. Vidare menar utredningen att Skolverket bör göra återkommande lärartidsstudier, att Skolverket bör erbjuda huvudmännen stöd för analys och utvecklingsarbete för att arbeta systematiskt med frågan om hur lärares och skolledares arbetstid används med kärnuppgifter i centrum, och att Skolverket bör utforma en kompetensutvecklingsinsats om praktisk organisation och arbetsmiljö för skolledare. Ytterligare förslag syftar till att minska överdokumentationen i skolväsendet. Utredningen anser att regeringen bör ge Skolverket och Skolinspektionen i uppdrag att arbeta för att minska överdokumentationen i skolväsendet, och att regeringen bör överväga att ge Statskontoret i uppdrag att följa upp hanteringen av enskildas klagomål över skolväsendet enligt skollagen.

Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Skolverket har sedan i juli 2015 i uppdrag att ta fram och genomföra nationella skolutvecklingsprogram som riktar sig bl.a. till huvudmän och skolor inom grund- och gymnasieskolan (se bl.a. U2015/03844/S). Syftet med de nationella skolutvecklingsprogrammen är att utveckla och stärka utbildningen för att ge eleverna de bästa förutsättningarna för att utvecklas så långt som möjligt. Insatserna ska bl.a. ge lärare fler metoder i undervisningen för att kunna anpassa den efter elevers olika behov. Insatserna kan enligt regeringsuppdraget bl.a. avse it som pedagogiskt och administrativt verktyg samt hur lärares administrativa arbetsuppgifter kan minskas och arbetsprocesser göras mer effektiva. Skolverket redovisade under hösten 2015 och vintern 2016 en plan för åren 2016–2019 för utformning, innehåll och genomförande av uppdraget. I redovisningen presenterade Skolverket bl.a. insatser för att stärka den digitala kompetensen i undervisningssituationen samt för en effektivare administration för att minska lärares och rektorers administrativa arbete. Inom ramen för programmet genomför Skolverket eller planerar Skolverket att genomföra flera olika kompetensutvecklingsinsatser (dnr 2015:899). Skolverket ska årligen följa upp de nationella skolutvecklingsprogrammen och lämna en utvärdering för 2016 och 2017 senast den 13 april 2018.

### *Karriärtjänster*

Den 1 juli 2013 infördes ett s.k. målsättningsstadgande i skollagen som innebär att skolhuvudmän ska sträva efter att inrätta karriärsteg för särskilt yrkesskickliga lärare (prop. 2012/13:136, bet. 2012/13:UbU15, rskr. 2012/13:266). Vidare infördes en upplysningsbestämmelse om möjligheten för huvudmän att söka statsbidrag för karriärstegen förstelärare och lektor.

En lärare kan göra karriär bl.a. genom att utses till förstelärare eller lektor med därtill kopplat statsbidrag som innebär ett genomsnittligt lönepåslag med 5 000 kronor per månad för en förstelärare och 10 000 kronor per månad för en lektor (förordningen [2013:70] om statsbidrag till skolhuvudmän som inrättar karriärsteg för lärare). Syftet med karriärstegsreformen är att möjliggöra för skickliga lärare att göra karriär utan att behöva lämna undervisningen och därigenom bidra till yrkets attraktivitet och till förbättrad undervisning och förbättrade studieresultat.

Regeringen beslutade 2014 om ett extra statsbidrag till skolhuvudmän som inrättar karriärsteg för fler lärare i förskoleklasser och grundskolor i utanförskapsområden (förordningen [2014:145] om extra statsbidrag till skolhuvudmän som inrättar karriärsteg för lärare i förskoleklasser och grundskolor i utanförskapsområden). Vidare beslutade regeringen i mars 2016 om en satsning som innebär att skolhuvudmän som gör insatser enligt särskilda överenskommelser inom ramen för Skolverkets uppdrag om samverkan för bästa skola och uppdraget om insatser för att stärka utbildningens kvalitet för nyanlända kan få ytterligare statsbidrag för att inrätta karriärsteg i form av

förstelärare och lektorer. Statsbidrag kan nu även lämnas för insatser för personer i ledande befattning (förordningen [2016:329] om statsbidrag till skolhuvudmän för insatser inom ramen för samverkan för bästa skola och för att stärka utbildningens kvalitet för nyanlända).

I budgetpropositionen för 2015 uttalade regeringen att karriärstegsreformen var ett första steg för att lyfta lärarnas löner men att regeringen vill ta ytterligare ansvar genom en särskild lärarlönesatsning (prop. 2014/15:1 utg.omr. 16 s. 160 f.). I mars 2016 inrättades följaktligen ett statsbidrag för höjda löner till särskilt kvalificerade lärare, förskollärare eller fritidspedagoger (förordningen [2016:100] om statsbidrag för höjda löner till lärare och vissa andra personalkategorier). Det genomsnittliga lönepåslaget inom denna satsning är minst 2 500 och högst 3 500 kronor per månad och person. Från och med 2017 beräknas ca 3 miljarder kronor avsättas årligen för detta ändamål. Statsbidraget ges endast till de huvudmän som höjer lönen utöver vad som följer av den ordinarie lönerevisionen. En tydlig skillnad mellan karriärstegsreformen och lönesatsningen är att inga nya särskilda befattningar inrättas, utan det är en satsning på att höja lönerna för särskilt kvalificerade lärare.

Utredningen om en bättre skola genom mer attraktiva skolprofessioner (dir. 2016:76) överlämnade den 12 mars 2018 betänkandet Med undervisningsskicklighet i centrum – ett ramverk för lärares och rektorers professionella utveckling (SOU 2018:17). När det gäller frågan om hur karriärstegsreformen och lärarlönesatsningen bör utvecklas menar utredningen att satsningarna tar sikte på att både bidra till att stärka yrkets attraktionskraft och leda till att kvaliteten i skolväsendet höjs och att elevernas resultat förbättras. Båda satsningarna har viktiga syften, men har genom sättet de genomförts på kommit att möta mycket kritik, bl.a. från lärarna – den grupp som satsningarna är tänkta att stärka. Bland annat har satsningarna kritiserats för att brista i legitimitet och att det har varit otydligt vad som krävs för att tilldelas en förstelärartjänst. Utredningen föreslår att statsbidraget till skolhuvudmän som inrättar karriärsteg för lärare ska kopplas till utredningens förslag om ett professionsprogram. Professionsprogrammet bygger på principen att det behövs såväl tydliga beskrivningar av lärarkompetenser som tillförlitliga processer för att identifiera och erkänna olika nivåer av kompetens. Ett professionsprogram med tydliga nationella kompetensnivåer bedöms kunna råda bot på den kritik som framförts mot bristen i transparens och legitimitet vid tillsättning av förstelärartjänster. Några ändringar föreslås inte i fråga om Lärarlönelyftet. Genom den struktur som professionsprogrammet ger bedöms däremot de två satsningarna Lärarlönelyftet och karriärstegsreformen på sikt kunna samverka på bättre sätt. Se vidare under avsnittet Fortbildning om utredningens förslag om professionsprogram och inrättandet av nationellt reglerade kompetensnivåer för legitimerade lärare, legitimerade förskollärare och rektorer.

Utredningen bereds inom Regeringskansliet.



Riksrevisionen har granskat karriärstegsreformen och Lärarlönelyftet i granskningsrapporten Karriärstegsreformen och Lärarlönelyftet – högre lön men sämre sammanhållning (RiR 2017:18). Utskottet har nyligen behandlat skrivelse 2017/18:84 Riksrevisionens rapport om karriärstegsreformen och lärarlönelyft och föreslog den 22 mars 2018 att riksdagen ska lägga skrivelsen till handlingarna (bet. 2017/18:UbU22).

### *Introduktionsperioden för lärare*

Utredningen om en bättre skola genom mer attraktiva skolprofessioner har i delbetänkandet Utbildning, undervisning och ledning – reformvård till stöd för en bättre skola (SOU 2017:51) föreslagit att skollagen ska justeras för att tydliggöra att det är vid första anställningen som introduktionsperioden ska genomföras för lärare eller förskollärare med behörighetsgivande examen. Av skollagen ska det också framgå att huvudmannen ska sträva efter att läraren eller förskolläraren får genomföra introduktionsperioden inom undervisning som i huvudsak svarar mot lärarens eller förskollärarens behörighet. Skolinspektionen bör enligt utredningen få i uppdrag att granska huvudmännens genomförande av introduktionsperioden (SOU 2017:51 s. 281). Delbetänkandet har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

## **Utskottets ställningstagande**

### *Minskad administration för lärare*

När det gäller yrkanden om minskad administration för lärare och skolledare vill utskottet hänvisa till det pågående arbetet på området, exempelvis Skolverkets uppdrag inom ramen för de nationella skolutvecklingsprogrammen och förslagen till en nationell it-strategi, vilka fortlöper t.o.m. 2019, samt flera propositioner som har bifallits av riksdagen på senare år, nu senast proposition 2017/18:14 Nationella prov – rättvisa, likvärdiga, digitala där ett uttalat syfte varit att minska lärarnas administrativa börda. Utskottet vill också framhålla att Utredningen om en bättre skola genom mer attraktiva skolprofessioner nyligen i sitt slutbetänkande (SOU 2018:17) har lämnat ett flertal förslag som handlar om lärarnas administrativa börda. Utskottet vill avvakta beredningen av dessa förslag. Utskottet anser mot den bakgrunden att någon åtgärd från riksdagen inte är motiverad. Utskottet avstyrker därmed motionerna 2017/18:1423 (M) yrkande 3, 2017/18:2725 (M), 2017/18:3353 (M) yrkande 1, 2017/18:3601 (KD) yrkandena 11–13, 25 och 53 och 2017/18:3759 (C) yrkandena 5 och 6.

### *Karriärtjänster*

Ett system med karriärtjänster med syftet att möjliggöra för skickliga lärare att göra karriär utan att behöva lämna undervisningen och därigenom bidra till yrkets attraktivitet och till förbättrad undervisning och förbättrade

studieresultat har sedan några år genomförts med brett politiskt stöd. Utskottet kan vidare konstatera att regeringen har initierat en översyn av karriärstegsreformen genom Utredningen om en bättre skola genom mer attraktiva skolprofessioner. Utredningen har i sitt slutbetänkande lämnat förslag som berör karriärstegsreformen. Utskottet vill inte föregripa den fortsatta beredningen av betänkandet och anser mot den bakgrunden att det inte är motiverat med någon åtgärd från riksdagen med anledning av yrkanden om karriärtjänster och närliggande frågor. Utskottet avstyrker därmed motionerna 2017/18:157 (L) yrkande 2, 2017/18:2339 (V) yrkande 19, 2017/18:3359 (M) yrkande 1 och 2017/18:3759 (C) yrkande 3.

### *Introduktionsperioden för lärare*

Det är enligt utskottets mening mycket viktigt att nyutexaminerade lärare får en god introduktion till läraryrket. Utskottet ser dock ingen anledning att föregripa beredningen av förslagen i ett delbetänkande från Utredningen om en bättre skola genom mer attraktiva skolprofessioner (SOU 2017:51) som bl.a. sett över frågan om hur en god introduktion i lärar- och förskolläraryrkena kan säkras. Utskottet avstyrker därmed motion 2017/18:3353 (M) yrkande 5.

## Legitimation

### **Utskottets förslag i korthet**

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. tillfälligt undantag för pensionerade lärare från kravet på lärarlegitimation för att kunna sätta betyg och om tydligare legitimations- och behörighetskrav för lärare.

Jämför reservation 8 (M), 9 (SD) och 10 (L).

### **Motionerna**

I partimotion 2017/18:3567 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 22 efterfrågas ett tillfälligt undantag för pensionerade lärare från kravet på lärarlegitimation för att kunna sätta betyg. Dagens stelbenta regler innebär enligt motionärerna ett slöseri med kompetens och resurser.

I kommittémotion 2017/18:905 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 10 begärs att det ska möjliggöras för lärare i högskolan att undervisa i gymnasieskolan. Efter lämplighetsprövning och en kortare introduktionskurs bör dessa pedagoger erbjudas möjligheten att med bibehållen lön delta i undervisningen på gymnasieskolan som behöriga lärare.

I partimotion 2017/18:523 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 2 föreslås att legitimations- och behörighetskraven för lärare ska bli tydligare för att öka undervisningens kvalitet.

I kommittémotion 2017/18:3587 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkande 9 efterfrågas fler behöriga minoritetsspråklärare eftersom bristen enligt motionärerna är mycket stor.

I motion 2017/18:844 av Hanna Westerén (S) framhålls behovet av att prioritera fortsatta insatser för att alla barn ska möta behöriga lärare.

## **Bakgrund och gällande rätt**

### *Gällande rätt*

Riksdagen har tidigare genom ändringar i skollagen (2010:800) beslutat att införa ett legitimationssystem för lärare och förskollärare den 1 juli 2011 (prop. 2010/11:20, bet. 2010/11:UbU5, rskr. 2010/11:171). Regleringen i skollagen kompletteras av bestämmelser i förordningen (2011:326) om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare (behörighetsförordningen) och av föreskrifter från Skolverket, som är den myndighet som utfärdar legitimationen.

Enligt huvudregeln i 2 kap. 13 § skollagen får endast den som har legitimation som lärare eller förskollärare och är behörig för viss undervisning bedriva undervisning i skolväsendet. Vidare får i huvudsak endast legitimerade lärare eller förskollärare anställas som lärare eller förskollärare i skolväsendet utan tidsbegränsning (2 kap. 20 §). Det är endast lärare eller förskollärare som har en behörighetsgivande examen enligt behörighetsförordningen som efter ansökan ska beviljas legitimation av Skolverket (2 kap. 16 § skollagen).

Av 2 kap. 16 § tredje stycket skollagen framgår att Skolverkets prövning efter ansökan kan avse även ytterligare behörighetsgivande utbildning som läraren eller förskolläraren har slutfört med tillfredsställande resultat. Med ytterligare behörighetsgivande utbildning avses alla typer av utbildning som ger läraren eller förskolläraren behörighet att undervisa i ämnen, årskurser och skolformer utöver vad som följer av en behörighetsgivande examen. Utbildningen kan ha slutförts före, samtidigt med eller efter den behörighetsgivande examen. Ansökan kan även avse ytterligare behörighet på annan grund än utbildning (prop. 2012/13:187 s. 42).

Det ska anges på legitimationen vilken behörighet läraren eller förskolläraren har att bedriva undervisning i skolväsendet, dvs. vilken eller vilka skolformer eller fritidshem, årskurser eller motsvarande, ämnen eller ämnesområden som behörigheten avser (2 kap. 16 § fjärde stycket skollagen och 4 kap. 4 § behörighetsförordningen). Det är alltså inte legitimationen i sig utan behörigheten som styr var i skolväsendet läraren eller förskolläraren får undervisa.

I skollagen finns vissa undantag från kraven på legitimation och behörighet för att få bedriva undervisning i skolväsendet (2 kap. 17 §). Bland annat får lärare som saknar legitimation och behörighet för undervisningen trots det bedriva undervisning i fristående skolor och fristående fritidshem med särskild pedagogisk inriktning. Regeringen eller den myndighet som regeringen

bestämmer har bemyndigats att meddela föreskrifter om vilka särskilda pedagogiska inriktningar som avses. Enligt förordningen (2011:326) om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare avses med särskild pedagogisk inriktning waldorfpedagogisk inriktning (1 kap. 4 §).

Riksdagen har beslutat att vissa lärare och förskollärare, t.ex. lärare med lång undervisningserfarenhet, lärare i särskolan och lärare inom kultur- och musikskolan, ska kunna få lärarlegitimation under en övergångsperiod även om de inte uppfyller legitimationskraven (prop. 2012/13:187, bet. 2013/14:UbU6, rskr. 2013/14:27).

### *Pågående arbete*

Utredningen om en bättre skola genom mer attraktiva skolprofessioner, överlämnade i juni 2017 delbetänkandet Utbildning, undervisning och ledning – reformvård till stöd för en bättre skola (SOU 2017:51). Av delbetänkandet framgår bl.a. att utredningen identifierat ett antal problem som följer av hur reglerna i behörighetsförordningen är utformade. Utredningen presenterar bl.a. följande förslag på ändringar:

- Behörighet grundat på erfarenhet. En legitimerad lärare eller förskollärare som under sammanlagt minst 8 läsår under de senaste 15 åren före den 1 juli 2015 har bedrivit undervisning i fritidshemmet, i förskoleklassen, i svenska för invandrare eller undervisning som avser särskilt stöd trots att hans eller hennes utbildning inte ger behörighet till detta ska vara behörig att bedriva undervisningen. En legitimerad lärare eller förskollärare som under sammanlagt minst 8 läsår under de senaste 15 åren har bedrivit undervisning i ett ämne eller ett ämnesområde men där undervisningen bedrivits i mer än en skolform ska vara behörig att undervisa i ämnet eller ämnesområdet i aktuella årskurser och skolformer förutsatt att ämnet eller ämnesområdet har samma ämnesplan i de olika skolformerna. För en legitimerad lärare eller förskollärare som är född senast den 1 juli 1958 är den tid som undervisningen ska ha bedrivits minst 4 läsår eller motsvarande tid under de senaste 15 åren.
- Behörighet att undervisa i grundskolans årskurs 1–3 i praktiska och estetiska ämnen. Den som är behörig att undervisa i ett eller flera praktiska eller estetiska ämnen i någon av grundskolans årskurser 4–9 eller gymnasieskolan ska vara behörig att undervisa i detta eller dessa ämnen även i grundskolans årskurs 1–3.
- Behörighet att undervisa i ämnen i grundskolans årskurs 4–6. Det ska vara möjligt för legitimerade lärare att bli behöriga att undervisa som lärare i enstaka ämnen i årskurs 4–6. Det ska inte längre krävas att läraren kompletterar sina behörigheter med minst fyra ämnen, varav tre av ämnena är svenska, matematik och engelska, för behörighet att undervisa i årskurs 4–6. För att denna behörighet ska kunna meddelas ska det krävas att den kompletterande utbildningen i ämnet kan anses motsvara kraven i en

grundlärarexamen med inriktning mot arbete i årskurs 4–6 både i fråga om poängomfattning och ämneskunskaper.

- Behörighet att undervisa i gymnasieskolans introduktionsprogram: Den som är behörig att undervisa i ett eller flera ämnen i gymnasieskolan eller i grundskolans årskurs 7–9 ska även vara behörig att bedriva undervisning i detta eller dessa ämnen i gymnasieskolans introduktionsprogram.
- Behörighet för yrkeslärare att undervisa i andra ämnen än yrkesämnena i gymnasieskolan: En lärare som har avlagt en yrkeslärarexamen enligt bilaga 2 till högskoleförordningen (1993:100) ska, utöver att vara behörig att undervisa i det eller de yrkesämnena för vilka lärarens yrkeskunskaper är relevanta, även vara behörig att undervisa i andra ämnen för vilka lärarens kompetens är relevant.

Utredningen har remissbehandlats och bereds inom Regeringskansliet. Vissa övriga förslag från utredningen som berör legitimation och behörighet behandlas i proposition 2017/18:194 Fler nyanlända ska uppnå behörighet till gymnasieskolan och kvaliteten i förskola och fritidshem ska stärkas och proposition 2017/18:182 Samling för skolan.

Skolverket har sedan 2013 i uppdrag att förstärka tillgången på modersmåls lärare i nationella minoritetsspråk (A2013/02958/DISK och A2014/03289/DISK). Uppdraget utökades 2015 till att, utöver samiska och meänkieli, även omfatta romani chib. Fler deltagare än beräknat har påbörjat uppdragsutbildningarna vid de lärosäten som ingår i utbildningsinsatsen, men intresset för utbildning i meänkieli är mycket begränsat. Skolverket ska senast den 30 mars 2018 lämna en slutrapport som avser uppdragen (prop. 2017/18:1 utg.omr. 16 s. 71). Sedan 2013 har också ett antal lärosäten i uppdrag att bygga upp och utveckla ämneslärarutbildning i de nationella minoritetsspråken (prop. 2017/18:1 utg.omr. 16 s. 75).

### **Utskottets ställningstagande**

När det gäller yrkanden om att på olika sätt ändra legitimations- och behörighetsreglerna eller vidta åtgärder för att underlätta för olika lärarkategorier att undervisa i svensk skola och på så sätt ta till vara deras kompetens vill utskottet invänta beredningen som pågår av delbetänkandet från Utredningen om en bättre skola genom mer attraktiva skolprofessioner (SOU 2017:51) i vilken utredningen har lagt fram ett antal förslag om ändringar av reglerna för legitimation och behörighet. När det särskilt gäller yrkandet om fler behöriga minoritetsspråklärare vill utskottet hänvisa till Skolverkets pågående uppdrag att förstärka tillgången på modersmåls lärare i nationella minoritetsspråk. Utskottet avstyrker därmed motionerna 2017/18:523 (L) yrkande 2, 2017/18:844 (S), 2017/18:905 (SD) yrkande 10, 2017/18:3567 (M) yrkande 22 och 2017/18:3587 (L) yrkande 9.

## Fortbildning

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att det ska utvecklas fortbildningsinsatser i fler ämnen, regelbunden vidareutbildning av lärare och att utreda införandet av en statlig kompetensutvecklingsgaranti för förskollärare, lärare och skolledare.

Jämför reservation 11 (M), 12 (SD), 13 (C), 14 (V) och 15 (KD).

### Motionerna

I partimotion 2017/18:3567 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 6 begärs att det ska utvecklas fortbildningsinsatser i fler ämnen, likt Matematiklyftet. I yrkande 15 föreslås att alla lärare ska omfattas av en individuell kompetensutvecklingsplan. Enligt motionärerna bör en översyn göras av hur alla skolhuvudmän kan få i uppdrag att ge alla lärare en individuell kompetensutvecklingsplan för att garantera regelbunden fortbildning.

I kommittémotion 2017/18:3355 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 6 framhålls att skolornas förebyggande arbete och åtgärder för att öka tryggheten i skolan måste stärkas. Därför ska enligt motionärerna alla lärare och rektorer erbjudas en kompetensutvecklingsåtgärdsplan på detta område likt Matematiklyftet. I yrkande 7 begärs att alla som arbetar i skolan ska ha kunskap om hur man går till väga för att anmäla till socialtjänsten om någon blir utsatt för kränkande behandling.

I kommittémotion 2017/18:3359 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 5 begärs att Förskolelyftet ska återinföras och förskolläraernas möjligheter till kompetensutveckling ska stärkas.

I motion 2017/18:2486 av Marta Obminska (M) begärs att kunskapen hos lärare i specialpedagogik och neuropsykiatriska funktionsnedsättningar hos barn och ungdomar ska stärkas genom bl.a. fortbildning.

I motion 2017/18:2613 av Lars Hjalmered (M) yrkande 2 framhålls behovet av att lärare erbjuds fortbildning för att utveckla sin digitala kompetens.

I motion 2017/18:2726 av Lotta Olsson (M) betonas behovet av god kompetens i fråga om adhd och dyslexi för lärare i förskolan, grundskolan och gymnasieskolan.

I kommittémotion 2016/17:831 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 8 föreslås att vidareutbildning av lärare ska ske regelbundet så att lärarna får ökad kompetens, inte bara vidmakthåller den kunskap de fick under sin lärarutbildning. Denna vidareutbildning ska finnas på två nivåer: en basnivå och en mer avancerad nivå.

I motion 2017/18:16 av Robert Stenkvist (SD) föreslås en utbildning för skolpersonal i heders- och radikaliseringsproblematik motsvarande 80–120 timmar i de områden och kommuner där en sådan utbildning är relevant.

Skolpersonalen behöver enligt motionärerna fortbildning för att kunna upptäcka och hjälpa enskilda elever som befinner sig i en utsatt situation.

I partimotion 2017/18:3683 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 25 föreslås ökade möjligheter till kompetensutveckling för pedagoger i förskolan för att höja kvaliteten och få fler kompetenta pedagoger i verksamheten. Motsvarande förslag finns i kommittémotion 2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkande 41. I yrkande 26 föreslås att det ska bli enklare för barnskötare att vidareutbilda sig till förskollärare under tiden de arbetar i förskolan. Motsvarande förslag finns i kommittémotion 2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkande 42.

I partimotion 2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 30 framhålls behovet av ökade kunskaper om våld i nära relationer bland skolpersonalen. Det behövs enligt motionärerna löpande utbildningsinsatser som säkerställer att personalen har dessa kunskaper. I yrkande 42 anförs bl.a. att lärare och andra som kommer i kontakt med barn och unga måste få mer kunskap om hedersrelaterade frågor och stöd att orosanmäla farhågor om barn- och tvångsåktenskap och könsstymning.

I kommittémotion 2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkande 2 föreslås en översyn av möjligheterna att införa en statlig kompetensutvecklingsgaranti för förskollärare, lärare och skolledare. Motionärerna ser ett stort behov av ett tydligt och utökat statligt ansvar för hur förskollärare, lärare och skolledare kontinuerligt under sin karriär utvecklas och fortbildas. I yrkande 9 begärs en översyn av möjligheterna att inkludera det digitala perspektivet i alla delar av utbildningsväsendet, bl.a. lärarnas och rektorernas kompetensutveckling.

I kommittémotion 2017/18:3789 av Annika Carlsson m.fl. (C) yrkande 21 föreslås att personal på skolor löpande ska utbildas i jämställdhet och hur man uppmärksammar och åtgärdar sexuella trakasserier, könsrelaterat våld och kränkningar.

I kommittémotion 2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkande 4 föreslås att skolans offentligfinansierade fortbildning ska granskas så att den utgår från vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Motionärerna menar att fortbildning finansierad med offentliga medel erbjuds i alltför många skolor utan att det finns vetenskapligt stöd för fortbildningen. I värsta fall kan det enligt motionärerna påverka undervisningens kvalitet när kortsiktiga populära trender plockas in i skolans undervisning.

I motion 2017/18:1033 av Annika Eclund (KD) yrkande 2 begärs en översyn av behovet av en nationell fortbildningssatsning för verksamma lärare i ämnet digital källkritik.

I motion 2017/18:2146 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 2 framför motionärerna att möjligheterna att ge bl.a. lärare kunskap om FN:s barnkonvention bör ses över. Undersökningar visar enligt motionärerna att barns och lärares kunskap om barns rättigheter är alltför dålig. Alla barn har rätt till kunskaper om sina rättigheter, och såväl blivande som redan

yrkesverksamma lärare har därför en avgörande roll för att förverkliga innehållet i FN:s barnkonvention.

I motion 2017/18:1826 av Ann-Christin Ahlberg (S) efterfrågas en kompetenshöjning för elev- och lärarassistenter i skolan för att bl.a. öka rekryteringen av elev- och lärarassistenter.

I partimotion 2017/18:2339 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 10 framhålls att incitamenten för lärare att delta i antirasistisk kompetensutveckling måste stärkas. Skolorna saknar nämligen ofta enligt motionärerna förmågan att bemöta och motverka rasism. I yrkande 21 föreslås en utredning av möjligheten att ställa högre krav på huvudmännen att möjliggöra fortbildning av obehörig personal inom förskolan till förskollärare och av obehörig personal inom skolan till lärare. Enligt motionärerna saknas i dag tillräckliga incitament för många huvudmän att hjälpa sina vikarier att bli behöriga förskollärare eller lärare.

I motion 2017/18:2396 av Stina Bergström och Emma Nohrén (båda MP) framhålls vikten av att prioritera hållbar utveckling i skolan. Enligt motionärerna är engagerade lärare och ett tydligt ledarskap från rektorer några av de viktigaste verktygen för att genomföra lärande för hållbar utveckling. Enligt motionärerna kräver detta bl.a. kompetensutveckling för aktiva lärare.

## **Bakgrund och gällande rätt**

Skollagen (2010:800) innehåller bestämmelser om kompetensutveckling. Av 2 kap. 34 § framgår att huvudmannen ska se till att personalen vid förskole- och skolenheterna ges möjligheter till kompetensutveckling. Huvudmannen ska vidare se till att förskollärare, lärare och annan personal vid förskole- och skolenheterna har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet.

Enligt förordningen (2015:1047) med instruktion för Statens skolverk ska verket svara för nationellt prioriterad fortbildning och ge stöd i form av annan kompetensutveckling för personal.

För vissa fortbildningar administrerar Skolverket statliga stöd och bidrag. Skolverket ansvarar bl.a. för två omfattande fortbildningssatsningar, Matematiklyftet och Läslyftet, som bygger på kollegialt lärande och särskilt utbildade handledare (se nedan).

Med stöd av förordningen (2002:760) om uppdragsutbildning vid universitet och högskolor får lärosätena på uppdrag av myndigheter anordna uppdragsutbildning för andra än anställda hos uppdragsgivaren. Exempel på sådan utbildning är den utbildning som lärosätena anordnar på uppdrag av Skolverket, t.ex. fortbildning av lärare och förskollärare och befattningsutbildningen för rektorer.

Inom ramen för Skolverkets olika uppdrag kan en av verkets insatser vara kompetensutveckling, t.ex. inom uppdraget att stärka skolans värdegrund och arbete mot diskriminering och kränkande behandling.



### *2015 års skolkommision*

I skolkommisionens delbetänkande från maj 2016 (SOU 2016:38) redovisar kommissionen sin långsiktiga plan när det gäller kompetensförsörjning. Kommissionen gör bl.a. bedömningen att ett nationellt professionsprogram för lärare bör införas och att kompetensutvecklingen av lärare och rektorer ska systematiseras och göras mer likvärdig.

I skolkommisionens slutbetänkande (SOU 2017:35) framhåller kommissionen att professionsprogrammets övergripande syfte ska vara att främja lärares och skolledares professionella utveckling samt skolutveckling, för att därmed skapa generella förutsättningar för kapacitetsbyggande i skolväsendet och en stärkt undervisning och bidra till positiva effekter på elevers kunskapsutveckling och skolors resultat. Lärare, skolledare, skolhuvudmän och lärarutbildare ska vara delaktiga i utvecklandet och förvaltandet av programmet, genom den nationella funktion för lärar- och skolledarutveckling som kommissionen också föreslår. Inom ramen för programmet ska det finnas ett antal kvalifikationsnivåer vilka ska vara tydligt definierade med beskrivningar av vad lärare och skolledare bör kunna och ha kompetens att göra. Programmet ska tydligt och transparent definiera progression, och bör omfatta olika utvecklingsspår för lärares och skolledares professionella utveckling. Progression ska baseras på specifika kvalifikationer och ska ha en tydlig koppling till kompetensutveckling.

Kommissionen föreslår dessutom att det inrättas ett offentligfinansierat nationellt institut för lärar- och skolledarutveckling, i enlighet med rekommendationer från Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD). Institutet skulle sammanföra forskare, yrkesverksamma rektorer och lärare samt företrädare för myndigheter och huvudmän i syfte att få till stånd ett långsiktigt arbete inriktat på att säkra tillgången på kompetent personal till skolsektorn. Arbetet skulle fokusera på rekrytering, en grundläggande utbildning av god kvalitet samt en kontinuerlig yrkesmässig utveckling för lärare och skolledare.

Utredningen har remissbehandlats och bereds inom Regeringskansliet.

### *Utredningen om en bättre skola genom mer attraktiva skolprofessioner*

Utredningen om en bättre skola genom mer attraktiva skolprofessioner (dir. 2016:76) överlämnade den 12 mars 2018 betänkandet Med undervisningsskicklighet i centrum – ett ramverk för lärares och rektors professionella utveckling (SOU 2018:17). Utredningen föreslår bl.a. ett professionsprogram som ska omfatta legitimerade lärare och förskollärare samt rektorer och förskolechefer anställda i skolväsendet. Professionsprogrammet bygger på tre antaganden.

- Det behövs ett samlat och förstärkt grepp för utveckling av lärares och rektors yrkesskicklighet, dvs. professionsprogrammet behöver en kompetensutvecklande del.

- Det behövs tydliga beskrivningar av lärar- och rektorskompetens från grundläggande nivå upp till mycket avancerad nivå liksom tillförlitliga processer för att identifiera och erkänna olika nivåer av kompetens.
- Det behövs mer utvecklade modeller för att använda kompetens så att identifierad och erkänd kompetens kan användas mer strategiskt.

Professionsprogrammet utgår från vetenskapen om att undervisningsskicklighet utvecklas över tid och under vissa förutsättningar samt att en lärare under sitt yrkesliv genomgår flera faser, från nytexaminerad till en alltmer erfaren och skicklig lärare. Programmet innebär att olika kompetensutvecklingsinsatser, möjligheter till mer kvalificerade arbetsuppgifter och andra utvecklingsmöjligheter på ett tydligt, likvärdigt och förutsägbart sätt knyts till dessa olika faser.

För att en lärare eller rektor ska bli verkligt framgångsrik i sin yrkesgärning krävs kontinuerlig kompetensutveckling genom hela yrkeslivet som är primärt inriktad på att utveckla undervisningen och undervisningsskickligheten. Men svenska lärare och rektorer ägnar mindre tid åt kompetensutveckling än lärare i andra länder, och fortbildning med inriktning på undervisningsämnen och ämnesdidaktik har under de senaste decennierna fått stå tillbaka för verksamhetsutveckling. Utredningen föreslår att skollagen ändras så att legitimerade lärare och rektorer ges möjlighet att kontinuerligt ta del av kompetensutvecklingsinsatser som stärker yrkesskickligheten. Utredningen menar också att det är nödvändigt att lärare och rektorer generellt får ett större eget inflytande över innehållet i kompetensutvecklingen samt hur denna ska genomföras, t.ex. genom deltagande i en kollegial process eller i en kurs eller genom att läraren driver ett utvecklingsprojekt. Samtidigt är det viktigt att rektorn och huvudmannen även fortsättningsvis har inflytande över inriktningen på lärarnas och rektorernas kompetensutveckling för att verksamheten som helhet ska utvecklas i önskad riktning. Det kan också finnas behov av kompetens nationellt som behöver tillgodoses. Över tid behöver därför insatser definierade av varje nivå rymmas.

Professionsprogrammets utformning ska göra det tydligt hur lärare och rektorer kan inrikta sin kompetensutveckling för att kunna nå en högre kompetensnivå eller komma i fråga för en förstelärartjänst som delvis finansieras av staten.

Utredningen föreslår att professionsprogrammet omfattar en möjlighet till nationellt erkännande av en enskild lärares eller rektors kunskap och kompetens på olika nivåer – detta för att skapa tillförlitliga processer för att identifiera och erkänna olika nivåer av kompetens som bl.a. kan användas vid tillsättning av karriärtjänster. Utredningen föreslår att fyra nationellt reglerade kompetensnivåer inrättas för legitimerade lärare: legitimerad lärare, erfaren lärare, meriterad lärare samt särskilt meriterad lärare. Motsvarande nivåer ska finnas för legitimerade förskollärare. Utredningen föreslår att två nationellt reglerade nivåer införs för rektorer: rektor och meriterad rektor.

Utredningen bereds inom Regeringskansliet.

### *De nationella skolutvecklingsprogrammen*

Inom ramen för de nationella skolutvecklingsprogrammen (U2015/03844/S), som beskrivs närmare ovan under avsnittet om läraryrket, genomför Skolverket en rad fortbildningsinsatser. Skolverket presenterade under hösten 2015 och vintern 2016 en plan för genomförandet av åtta nationella skolutvecklingsprogram (dnr 2015:899), inom bl.a. digitalisering, nyanlända och flerspråkiga barns och elevers lärande, kunskaper och värden, skola och arbetsliv, vidare studier samt systematiskt kvalitetsarbete. Inom ramen för de olika programmen erbjuder Skolverket eller planerar Skolverket att erbjuda t.ex. olika kompetensutvecklingsinsatser som genomförs ute på skolor och hos huvudmän eller genom uppdragsutbildningar vid universitet och högskolor. Matematiklyftet och Läsllyftet (se nedan) ingår t.ex. i det nationella skolutvecklingsprogrammet om kunskaper och värden, tillsammans med bl.a. en liknande satsning för att utveckla undervisningen i naturvetenskap och teknik för lärare vid grundskolor och gymnasieskolor inom dessa ämnen. När det t.ex. gäller digitalisering erbjuder Skolverket ett antal högskolekurser i programmering vid olika lärosäten, webbkurs i programmering för alla som arbetar i skolan och förskolan samt undervisning och lärande med digitala verktyg som är en kompetensutveckling genom kollegialt lärande för bl.a. lärare.

Skolverket ska årligen följa upp genomförandet av de nationella skolutvecklingsprogrammen och lämna en utvärdering för 2016 och 2017 senast den 13 april 2018.

### *Urval av Skolverkets övriga pågående och avslutade fortbildningsinsatser*

Skolverket hade under perioden 2012–2016 i uppdrag att svara för en ämnesdidaktisk fortbildningssatsning för matematiklärare, det s.k. Matematiklyftet. Fortbildningen sker genom kollegialt lärande, med hjälp av Skolverkets webbaserade lärportal för matematik. Huvudmännen kan söka statsbidrag av Skolverket för att delta genom handledare och/eller lärare (prop. 2016/17:1 utg.omr. 16 s. 108 f.). Under åren 2012–2016 deltog över 35 000 matematiklärare i satsningen, vilket motsvarar 76 procent av alla matematiklärare i grund- och gymnasieskolan. Skolverket slutredovisade uppdraget till regeringen i november 2016 (dnr 2011:643). Slutredovisningen baserades på utvärderingar som genomförts av Ramböll Management Consulting, inriktad på Matematiklyftets genomförande, respektive Umeå universitet, inriktad på Matematiklyftets resultat. Sammantaget visar dessa utvärderingar att Matematiklyftet har utvecklat matematiklärares undervisning. Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) genomför för närvarande även en utvärdering av Matematiklyftets effekt på elevers måluppfyllelse i matematik. Matematiklyftet fortsätter även under läsåret 2017/18 genom att Skolverket

ger de ca 20 procent av matematiklärarna som ännu inte fått ta del av kompetensutvecklingsinsatsen chansen att delta.

Skolverket fick vidare den 5 december 2013 i uppdrag att under åren 2015–2018 svara för genomförandet av fortbildning av lärare i läs- och skrivutveckling, där fokus ska vara på det kollegiala lärandet, det s.k. Läslyftet (U2013/07215/S). Skolverket har inom uppdraget tagit fram en särskild webbplats för fortbildningen. Skolverket beräknar att ca 1 600–3 000 handledare kommer att kunna leda det kollegiala lärandet med ca 32 300 lärare under perioden 2015–2018.

Skolverket har under senare år haft ett flertal olika regeringsuppdrag inom jämställdhetsområdet i skolan. Skolverkets insatser har främst bestått i kompetensutveckling, fortbildning, kunskaps- och erfarenhetsspridning, samverkan och produktion av material. I en avslutande redovisning den 18 februari 2015 (dnr 2011:01314) presenterades insatser som Skolverket gjort inom ramen för de regeringsuppdrag om jämställdhet som verket har fått sedan 2011. Statskontoret har utvärderat Skolverkets uppdrag och överlämnade i mars 2015 rapporten Jämställdhet i skolan – utvärdering av Skolverkets särskilda uppdrag 2008–2014 (rapport 2015:7). Statskontoret framhåller i sin utvärdering att regeringens satsningar bidrar till att skapa förutsättningar för att uppnå regeringens mål för jämställdhet på skolområdet. Statskontoret bedömer dock att detta bidrag blivit mindre än vad regeringen avsett. När det gäller att nå ut till avsedda målgrupper anser Statskontoret att utfallet är tillfredsställande. Skolverkets insatser har i hög grad varit inriktade på att utveckla lärares och verksamhetschefer kunskaper. Insatserna har på detta sätt lyckats nå ut till de avsedda målgrupperna. Men de som har nåtts är framför allt personer som redan är övertygade om att jämställdhetsfrågor är viktiga, har god kunskap på området och redan arbetar aktivt med frågorna.

Skolverket fick dessutom i och med 2018 års regleringsbrev i uppdrag att undersöka vilken roll utbildningen inom skolväsendet har enligt gällande regelverk i arbetet mot våldsbejakande extremism. Utgångspunkten för utredningen ska vara utbildningens syfte men även ansvar och skyldigheter för skolhuvudmannen när det gäller enskilda barn och elever samt hur skolväsendet ska samverka med aktörer som socialtjänsten och polisen i dessa frågor. Skolverket ska också förstärka de insatser som genomförs för att stödja lärare att bemöta olika former av intolerans och extremism. Skolverket ska hålla Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) löpande informerat om uppdraget. Uppdragets första (utredande) del ska redovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 15 oktober 2018. Övriga delar ska redovisas senast den 21 december 2018.

Skolverket hade under 2012–2015 i uppdrag (U2011/06674/S) att svara för fortbildning av förskollärare och förskolechefer inom ramen för det s.k. Förskolelyftet.

## Utskottets ställningstagande

Skolverket genomför och har genomfört ett flertal fortbildningsinsatser för lärare och förskollärare, exempelvis inom ramen för den nationella samlingen för läraryrket. Utskottet vill också lyfta fram de pågående fortbildningsinsatserna Läsluft och Matematiklyftet samt övriga fortbildningsinsatser inom ramen för de nationella skolutvecklingsprogrammen inom bl.a. digitalisering. Dessutom vill utskottet påminna om att Skolverket svarar för nationellt prioriterad fortbildning och att ge stöd i form av annan kompetensutveckling för personal. Utskottet vill också framhålla förslaget om ett professionsprogram och förslag om att skollagen ska ändras så att legitimerade lärare och rektorer ges möjlighet att kontinuerligt ta del av kompetensutvecklingsinsatser som stärker yrkesskickligheten från Utredningen om en bättre skola genom mer attraktiva skolprofessioner. Utskottet vill avvakta beredningen av förslagen från utredningen. I övrigt hänvisar utskottet till huvudmannens ansvar för fortbildning och till den fortbildning och kompetensutveckling som erbjuds genom huvudmannens försorg.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att några åtgärder från riksdagen inte är motiverade och avstyrker motionerna 2016/17:831 (SD) yrkande 8, 2017/18:16 (SD), 2017/18:1033 (KD) yrkande 2, 2017/18:1826 (S), 2017/18:2146 (S) yrkande 2, 2017/18:2339 (V) yrkandena 10 och 21, 2017/18:2396 (MP), 2017/18:2486 (M), 2017/18:2613 (M) yrkande 2, 2017/18:2726 (M), 2017/18:3355 (M) yrkandena 6 och 7, 2017/18:3359 (M) yrkande 5, 2017/18:3567 (M) yrkandena 6 och 15, 2017/18:3601 (KD) yrkande 4, 2017/18:3683 (C) yrkandena 25 och 26, 2017/18:3685 (C) yrkandena 30 och 42, 2017/18:3759 (C) yrkandena 2, 9, 41 och 42 och 2017/18:3789 (C) yrkande 21.

## Skolledare

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. att förskolechefen ska få titeln rektor och rekryteringen av rektorer.

Jämför reservation 16 (M), 17 (SD), 18 (L) och 19 (KD).

## Motionerna

I kommittémotion 2017/18:3359 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 6 föreslås att förskolechefen ska få titeln rektor. Enligt motionärerna är rollen som förskolechef i förskolan lika betydelsefull som vilken rektor som helst när det gäller att leda det viktiga pedagogiska arbetet. För att förtydliga förskolans roll i utbildningskedjan är det därför centralt att stärka

förskolechefernas uppdrag och status. I yrkande 7 föreslås en obligatorisk befattningsutbildning för förskolerektorer.

I kommittémotion 2017/18:905 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 2 föreslås att rektorer i framtiden ska rekryteras bland erfarna och kunniga lärare. Motsvarande yrkande finns i kommittémotion 2017/18:1062 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 12.

Enligt motion 2017/18:186 av Markus Wiechel (SD) yrkande 1 bör det genomföras en översyn av dagens system för rekrytering av rektorer så att fler rektorer kan rekryteras internt inom respektive skola. I yrkande 2 framförs att regeringen bör tillsätta en utredning om hur andelen rektorer med lärarbakgrund kan öka. Motionären anför att det finns ett värde i om en skolas rektor tidigare har arbetat med andra saker inom samma organisation och har en lärarbakgrund med grundläggande kunskaper om läraryrkets utmaningar.

I kommittémotion 2017/18:2899 av Bengt Eliasson m.fl. (L) yrkande 6 framförs att rektorsutbildningen ska innehålla krav på kunskaper om elever med funktionsnedsättning.

I motion 2017/18:128 av Roger Haddad (L) begärs att det ska vara ett krav på att vara lärare innan man påbörjar rektorsutbildningen. Ett sådant krav skulle enligt motionären ytterligare betona det viktiga pedagogiska uppdrag som rektorer har.

I kommittémotion 2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkande 18 begärs att rektorsutbildningen öppnas för fler. För dem som ännu inte fått en rektorstjänst kan detta ske i form av en akademisk utbildning i pedagogiskt ledarskap. Utbildningen ska därmed motsvara både den nuvarande statliga befattningsutbildningen och Rektorslyftet. I yrkande 20 begärs en översyn av vilka formella akademiska krav det är rimligt att ställa på rektorer, skolledare och skolchefer.

## **Bakgrund och gällande rätt**

### *Skollagen*

Ledningen av utbildningen regleras i 2 kap. 9–12 §§ skollagen (2010:800). Av bestämmelserna framgår rektorns och förskolechefens arbetsuppgifter och behörighetskrav. Enligt 9 § ska det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ledas och samordnas av en rektor, och det pedagogiska arbetet vid en förskoleenhet ska ledas och samordnas av en förskolechef. Dessa ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas. Av 10 § följer att rektorn och förskolechefen beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. Rektorn och förskolechefen fattar i övrigt de beslut och har det ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i skollagen eller andra författningar. Som rektor eller förskolechef får bara den anställas som genom utbildning och erfarenhet har pedagogisk insikt (11 §). Enligt 12 § ska varje huvudman se till att rektorerna går en särskild befattningsutbildning eller en utbildning som kan jämföras med denna. Utbildningen ska påbörjas snarast möjligt efter det att rektorn har

tillträtt sin anställning och vara genomförd inom fyra år efter tillträdesdagen. Denna skyldighet gäller dock inte för rektorer som tidigare gått befattningsutbildningen eller en äldre statlig rektorsutbildning eller genom utbildning eller yrkeserfarenhet har förvärvat kunskaper som av en högskola som anordnar befattningsutbildning har jämförts med sådan utbildning.

### *Rektorsprogrammet*

Rektorsprogrammet är en grundläggande statlig befattningsutbildning för skolledare. Utbildningen löper över tre år, är en akademisk utbildning på avancerad nivå och har tre kunskapsområden: skoljuridik och myndighetsutövning, mål- och resultatstyrning samt skolledarskap. Studierna omfattar 30 högskolepoäng. Skolledaren behöver avsätta ca 20 procent av sin arbetstid under tre år till studierna. Enligt 2 § förordningen (2011:183) om befattningsutbildning för rektorer och annan personal med motsvarande ledningsfunktion i skola, förskola och fritidshem samt fortbildning för rektorer och förskolechefer är syftet med utbildningen att ge rektorer och annan personal med motsvarande ledningsfunktion kunskaper om de krav som anges i föreskrifter som gäller inom skolan, förskolan och fritidshemmet, samt att utveckla deras roll som ledare så att verksamhetens kvalitet kan säkerställas. Målet med utbildningen är att deltagarna får sådana kunskaper att de kan ansvara för att elever och barn får en likvärdig och rättssäker utbildning, skapa förutsättningar för målpuppfyllelse på såväl individ- som verksamhetsnivå samt ansvara för att verksamheten som helhet utvecklas.

### *Rektorslyftet*

Rektorslyftet är en statlig fortbildning för rektorer som är inriktad mot styrnings- och ledarskapsfrågor med särskilt fokus på det pedagogiska ledarskapet. Satsningen inleddes 2011 och pågår t.o.m. 2018. Fortbildningen ska bidra till att fördjupa och utveckla det pedagogiska ledarskapet utifrån tydligare krav i skollagen (2010:800) och nya eller reviderade läroplaner samt utifrån vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Målgruppen är de rektorer som har gått befattningsutbildningen för rektorer, som beskrivs ovan.

Skolverket har senast i en rapport från januari 2016 följt upp genomförandet av fyra av kursomgångarna inom ramen för Rektorslyftet, som genomfördes under 2011–2014 (dnr 2016:64). Rapporten visar bl.a. på att deltagarna ger fortbildningen mycket positiva omdömen: 99 procent har svarat att utbildningen är mycket bra eller ganska bra. Skolverket lämnar i uppföljningen även vissa förslag till det fortsatta arbetet, som bl.a. handlar om att bredda satsningen till biträdande rektorer och annan personal med motsvarande ledningsfunktion som genomgått rektorsutbildning.

### *Utredningen om rektorernas arbetssituation inom skolväsendet*

Utredningen om rektorernas arbetssituation inom skolväsendet lämnade i mars 2015 sitt betänkande Rektorn och styrkedjan (SOU 2015:22) till regeringen.

Utredaren har lämnat förslag på ett flerårigt nationellt handlingsprogram i syfte att stärka skolans styrkedja i relation till de nationella målen. Inom ramen för handlingsprogrammet föreslog utredaren bl.a. att en ny rekryteringsutbildning inrättas som riktar sig till lärare eller andra som är intresserade av framtida ledaruppdrag på olika nivåer inom skolan. Enligt förslaget ska utbildningens syfte vara att främja rekryteringen av skolledare, men också att ge kompetensutveckling för personer som har eller kommer att ha andra ledaruppdrag som exempelvis arbetslagsledare. Betänkandet har remitterats och bereds inom Regeringskansliet.

### *2015 års skolkommision*

Skolkommisionen gör i sitt slutbetänkande (SOU 2017:35) bedömningen att det behövs bättre villkor för befattningsutbildningen för rektorer. Rektorer måste ges goda förutsättningar för sitt uppdrag. Och befattningsutbildningen för rektorer är en betydelsefull del av detta. Det är angeläget att skolhuvudmännen värnar den tid rektorn behöver för att tillgodogöra sig utbildningen. Kommissionen föreslår även att ett nationellt professionsprogram ska inrättas, bl.a. i syfte att främja lärares och skolledares professionella utveckling och skolutveckling samt skapa generella förutsättningar för kapacitetsbyggande i skolväsendet. Ett av professionsprogrammets utvecklingsspår avser lärare som vill bli skolledare. Kommissionen menar att ett första steg inom utvecklingsspåret med fokus på skolledarskap kan utgöras av en utbildning liknande den statliga rekryteringsutbildning som föreslogs i betänkandet *Rektorn och styrkedjan* (SOU 2015:22).

Utredningen har remissbehandlats och bereds inom Regeringskansliet.

### *Proposition 2017/18:194 Fler nyanlända ska uppnå behörighet till gymnasieskolan och kvaliteten i förskola och fritidshem ska stärkas*

Regeringen överlämnade den 21 mars 2018 proposition 2017/18:194 Fler nyanlända ska uppnå behörighet till gymnasieskolan och kvaliteten i förskola och fritidshem ska stärkas till riksdagen. I propositionen föreslås bl.a. att den som leder och samordnar det pedagogiska arbetet vid en förskoleenhet ska benämnas rektor i stället för förskolechef. I de fall det blir otydligt vilken skolform en rektor ansvarar för ska benämningen kompletteras med skolform. Ett krav införs på att rektorer för förskoleenheter ska genomgå en obligatorisk befattningsutbildning. Utbildningen ska påbörjas snarast möjligt efter tillträdet av anställningen och vara genomförd inom fem år efter tillträdesdagen.

## **Utskottets ställningstagande**

Utskottet är väl medvetet om de utmaningar som dagens rektorer och förskolechefer står inför. Skolledarna har också en nyckelroll när det gäller



utvecklingen av skolan och förskolan och ansvarar för att dessa verksamheter utvecklas mot uppställda mål. Detta ställer stora krav på skolledarnas kompetens. Utskottet vill understryka huvudmännens ansvar för att skolledarna har nödvändig kompetens för att leda verksamheten mot högre måluppfyllelse. Utskottet vill i det sammanhanget framhålla de mycket positiva resultaten vid Skolverkets utvärdering av de fyra första kursomgångarna av Rektorslyftet.

Utskottet vill när det gäller yrkanden om vem som ska rekryteras som rektor, yrkandet om att det ska vara ett krav att man är lärare för att påbörja rektorsutbildningen samt yrkandet om att tillsätta en utredning om vilka formella akademiska krav som det är rimligt att ställa på bl.a. rektorer framhålla att 2 kap. 11 § skollagen fastställer att endast den som genom utbildning och erfarenhet har pedagogisk insikt får anställas som rektor eller förskolechef. Utskottet kan inte se annat än att regelverket är väl avvägt och avstyrker därmed motionerna 2017/18:128 (L), 2017/18:186 (SD) yrkandena 1 och 2, 2017/18:905 (SD) yrkande 2, 2017/18:1062 yrkande 12 och 2017/18:3601 (KD) yrkande 20.

När det gäller yrkandet om att öppna rektorsutbildningen för lärare anser utskottet att man inte bör föregripa pågående beredning av de förslag som lämnades av Utredningen om rektorernas arbetssituation inom skolväsendet (SOU 2015:22) om bl.a. en ny rekryteringsutbildning för personer som är intresserade av ledaruppdrag inom skolan. Utskottet avstyrker därmed motion 2017/18:3601 (KD) yrkande 18.

När det gäller yrkandet om att befattningsutbildningen för rektorer bör innehålla kunskaper om elever med funktionsnedsättning kan utskottet konstatera, i likhet med föregående riksmöte när motsvarande yrkande behandlades (bet. 2016/17:UbU18 s. 25) att frågan om utbildningens innehåll regleras i en förordning som beslutats av regeringen. Det aktuella yrkandet är således inte en fråga för riksdagen. Utskottet avstyrker därmed motion 2017/18:2899 (L) yrkande 6.

När det gäller yrkanden om att förskolechefens titel ska bli rektor och att det ska bli krav på obligatorisk befattningsutbildning för den som leder en förskoleenhet kan utskottet konstatera att ett förslag med den inriktning som motionärerna föreslår nyligen har lagts fram i proposition 2017/18:94 Fler nyanlända ska uppnå behörighet till gymnasieskolan och kvaliteten i förskola och fritidshem ska stärkas. Yrkandena får därmed i huvudsak anses tillgodosedda, och utskottet avstyrker motion 2017/18:3359 (M) yrkandena 6 och 7.

## Studie- och yrkesvägledning

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. att studie- och yrkesvägledningen ska utvecklas och stärkas och att högstadeelever ska få göra utbildningspraktik på olika gymnasieprogram.

Jämför reservation 20 (M) och 21 (C).

### Motionerna

I kommittémotion 2017/18:3361 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 1 begärs bl.a. att den svenska studie- och yrkesvägledningen utvecklas enligt de framgångsrika exempel som finns i våra nordiska grannländer. Studie- och yrkesvägledarens roll behöver enligt motionärerna konkretiseras. I yrkande 3 begärs att alla elever på högstadiet ska ha möjlighet till utbildningspraktik på olika gymnasieprogram. Enligt motionärerna behöver eleverna bl.a. förstå kopplingen mellan egna mål, arbetsmarknad och sysselsättning.

I motion 2017/18:1998 av Sten Bergheden (M) yrkande 2 efterfrågar motionären en översyn av förutsättningarna för ett större jobbfokus inom studie- och yrkesvägledningen. Studie- och yrkesvägledningen i grundskolan och i gymnasieskolan bör vara starkare kopplad både till den rådande arbetsmarknaden och till prognoserna för framtidens arbetsmarknad.

I motion 2017/18:2283 av Markus Wiechel (SD) yrkande 1 begärs att högstadeelever ska få göra utbildningspraktik på olika gymnasieprogram. Detta skulle enligt motionären leda till att fler elever fortsätter sina studier på gymnasieskolan.

I kommittémotion 2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkande 12 anförs bl.a. att studie- och yrkesvägledarnas roll i skolan måste stärkas och i högre grad än i dag vara integrerad i hela skolans verksamhet. Motionärerna anför bl.a. att studier visar att de yngre barnens undervisning i högre grad innehåller studie- och yrkesorienterande inslag men att detta avtar i de högre årskurserna.

I kommittémotion 2017/18:3789 av Annika Carlsson m.fl. (C) yrkande 20 anför motionärerna att invanda könsrelaterade mönster vid utbildnings- och yrkesval ska brytas genom en mer aktiv studie- och yrkesvägledning och ett tydligare genusperspektiv genom hela skolan.

I motion 2017/18:703 av Pia Nilsson (S) efterfrågas en stärkt studie- och yrkesvägledning. Samtalen mellan elev och studie- och yrkesvägledare måste ske under hela elevens skoltid, och studie- och yrkesvägledningen måste betraktas som en central del av skolans uppdrag.

## **Bakgrund och gällande rätt**

### *Skollagen*

Enligt 2 kap. 29 § skollagen (2010:800) ska elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Även den som avser att påbörja en utbildning ska ha tillgång till vägledning.

### *Läroplaner*

Enligt läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11) ska studie- och yrkesvägledaren, eller den personal som fullgör motsvarande uppgifter, informera och vägleda eleverna inför den fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen, och särskilt uppmärksamma möjligheterna för elever med funktionsnedsättning, liksom vara till stöd för den övriga personalens studie- och yrkesorienterande insatser. Rektorn har ett särskilt ansvar för att samverka med skolor och arbetslivet utanför skolan utvecklas så att eleverna får konkreta erfarenheter av betydelse för deras val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning. Rektorn ska även organisera den studie- och yrkesorienterande verksamheten så att eleverna får vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför fortsatt utbildning. Vidare anger de övergripande målen i läroplanen att alla som arbetar i skolan ska verka för att utveckla kontakter med bl.a. arbetslivet samt bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av kön eller av social eller kulturell bakgrund. Enligt läroplanen förutsätts dessutom att den obligatoriska skolan nära samverkar med de gymnasiala utbildningar som eleverna fortsätter till liksom en samverkan med arbetslivet och närsamhället i övrigt.

På motsvarande sätt anges i läroplanen för gymnasieskolan att skolans personal, efter att rektorn har gjort en arbetsfördelning, bl.a. ska bidra med underlag för elevernas val av utbildning och yrke samt informera och vägleda eleverna inför deras val av kurser, fortsatt utbildning och yrkesverksamhet och motverka sådana begränsningar i valet som grundar sig på föreställningar om kön och på social eller kulturell bakgrund. Rektorn ansvarar vidare för att studie- och yrkesvägledningen organiseras så att eleverna får information om och vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför val av framtida utbildning och yrke. Rektorn ansvarar även för att studie- och yrkesvägledningen utformas så att elever som behöver särskilt stöd eller andra stödåtgärder får detta. Målet som fastslås i läroplanen är att varje elev medvetet ska kunna ta ställning till fortsatt studie- och yrkesinriktning på grundval av samlade erfarenheter och kunskaper.

### *Skolverkets arbete*

Skolverket har ett flerårigt regeringsuppdrag att genomföra fortbildningsinsatser för främst studie- och yrkesvägledare för att förbättra kvaliteten inom

vägledningen. Detta uppdrag förlängdes t.o.m. 2018 i och med antagandet av budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1 utg.omr. 16 s. 175, bet. 2015/16:UbU1 s. 77). Uppdraget ska enligt regeringen syfta till att höja kvaliteten i skolornas arbete med arbetslivskunskap och dessutom byggas ut med ytterligare fokus på att stärka jämställdhetsperspektivet.

I Skolverkets regleringsbrev för 2017 (s. 9) anges att fortbildningsinsatserna ska inriktas mot att utveckla studie- och yrkesvägledningen med särskilt fokus på ökade kunskaper om arbetsmarknaden. Insatserna ska vidare fokusera på att stärka jämställdhetsperspektivet för att bidra till att elevernas studie- och yrkesval inte begränsas av kön eller social eller kulturell bakgrund. Fortbildningen ska främst gälla studie- och yrkesvägledningen inom grundskolan men kan också omfatta studie- och yrkesvägledningen inom gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning. Arbetet ska ske i samråd med Arbetsförmedlingen. Uppdraget ska delredovisas till Utbildningsdepartementet årligen senast den 15 mars och slutredovisas senast den 15 mars 2019.

I den senaste delredovisningen från mars 2017 (dnr 2013:00121) redovisar Skolverket att man har genomfört en rad insatser inom det aktuella uppdraget. Myndigheten har bl.a. genomfört ett antal kurser, deltagit i workshoppar för att öka kunskapen om och skapa intresse för studie- och yrkesvägledningen i olika skolformer och berätta om Skolverkets olika utbildningsinsatser samt genomfört ett nordiskt erfarenhetsutbyte.

Vidare redovisar Skolverket att olika stödmaterial har utarbetats för lärare, studie- och yrkesvägledare och skolledare. Ett av materialen syftar till att stödja och stimulera arbetet med att integrera studie- och yrkesvägledning i undervisningen och utgår från kursplanernas centrala innehåll.

Skolverket anför vidare i delredovisningen av uppdraget att man sedan september 2014 genomfört ett utbildningspaket om skola och arbetsliv, riktat till främst lärare, skolledare och studie- och yrkesvägledare i grundskolan. Under 2015 utvidgades insatsen mer systematiskt mot gymnasieskolan, utbildning i svenska för invandrare och den kommunala vuxenutbildningen. Utbildningspaketet har tagits fram tillsammans med Arbetsförmedlingen i syfte att stärka arbetet med att integrera studie- och yrkesvägledning i alla ämnen under elevernas hela skolgång. Sedan 2014 har sammanlagt 2 299 lärare, studie- och yrkesvägledare samt skolledare deltagit i 45 utbildningsdagar fördelat på 29 orter i landet. Av dessa påbörjade 856 deltagare utbildningen 2016. Därutöver deltog 71 deltagare i en uppföljande tredje utbildningsdag (dag tre).

### *Stärkt koppling mellan skola och arbetsliv*

Proposition 2017/18:24 Stärkt koppling mellan skola och arbetsliv bifölls av riksdagen i februari 2018 (bet. 2017/18:UbU9, rskr. 2017/18:155). Lagändringarna innebär bl.a. att praktisk arbetslivsorientering (prao) blir obligatorisk för alla skolelever i grundskolan under minst tio dagar fr.o.m.

årskurs 8. Det blir huvudmännens ansvar att ordna prao för eleverna fr.o.m. den 1 juli 2018.

### *Utredning om en utvecklad studie- och yrkesvägledning*

Regeringen tillsatte i november 2017 en utredning (dir. 2017:116) med uppdrag att föreslå åtgärder för att utveckla studie- och yrkesvägledningen. En särskild utredare ska bl.a.

- analysera hur undervisningen samt kompetensen hos pedagogisk personal kan utvecklas inom studie- och yrkesvägledning och området arbetslivskunskap
- analysera hur studie- och yrkesvägledarens roll kan stärkas och i högre grad integreras i verksamheten
- analysera hur nätbaserade och interaktiva studie- och yrkesvägledningstjänster används och kan utvecklas
- analysera hur studie- och yrkesvägledningen i skolväsendet möter nyanlända elevers behov
- analysera hur andelen utbildade studie- och yrkesvägledare i skolväsendet kan öka, och vid behov lämna förslag på åtgärder och nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget i ovanstående delar ska redovisas senast den 31 oktober 2018.

### *Utskottets uppföljning av studie- och yrkesvägledningen*

Utskottet har beslutat att följa upp hur arbetet med studie- och yrkesvägledningen i grund- och gymnasieskolan fungerar (4 § prot. 2016/17:32). Utvärderingen förväntas bli klar våren 2018.

### *Riksdagens tillkännagivande om studie- och yrkesvägledningen*

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen ska låta ta fram och uppdatera en digital studie- och yrkesvägledningsplattform och att studie- och yrkesvägledarnas roll i skolan måste stärkas och i högre grad integreras i skolans verksamhet (bet. 2016/17:UbU18 s. 26 f.). I regeringens skrivelse 2017/18:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2017 anger regeringen att riksdagens tillkännagivande inte är slutbehandlat (s. 64).

### **Utskottets ställningstagande**

När det gäller yrkanden om att på olika sätt stärka eller utveckla studie- och yrkesvägledningen i skolan kan utskottet inledningsvis konstatera att enligt 2 kap. 29 § skollagen ska elever i grund- och gymnasieskolan ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet tillgodoses. Även den som avser att påbörja en utbildning ska ha tillgång till vägledning. Enligt utskottets

uppfattning kan man med väl underbyggda val minska risken för avhopp och felval, och fler unga kan gå vidare till högre studier eller arbete. Vägledningen är också viktig för att åstadkomma bättre balans mellan utbud och efterfrågan av kompetenser på arbetsmarknaden. En väl fungerande studie- och yrkesvägledning är därför av stor vikt. Utskottet genomför därför för närvarande en uppföljning av hur arbetet med studie- och yrkesvägledningen i grund- och gymnasieskolan fungerar (4 § prot. 2016/17:32). Uppföljningen väntas kunna slutföras under våren 2018. Även regeringen har tillsatt en utredning med uppdrag att föreslå åtgärder för att utveckla studie- och yrkesvägledningen. Uppdraget i här aktuella delar ska redovisas senast den 31 oktober 2018 (dir. 2017:116). Utskottet vill i sammanhanget också framhålla att Skolverket har ett flerårigt regeringsuppdrag att genomföra fortbildningsinsatser för främst studie- och yrkesvägledare för att förbättra kvaliteten inom vägledningen. Med hänvisning till Skolverkets pågående arbete, utskottets egeninitierade uppföljningsarbete samt den pågående utredningen av studie- och yrkesvägledningen ser utskottet inget behov för riksdagen att vidta någon åtgärd med anledning av motionerna 2017/18:703 (S), 2017/18:1998 (M) yrkande 2, 2017/18:3361 (M) yrkande 1, 2017/18:3759 (C) yrkande 12 och 2017/18:3789 (C) yrkande 20, och utskottet avstyrker därmed motionerna.

När det gäller yrkanden om obligatorisk praktik för alla högstadieelever på olika gymnasieprogram konstaterar utskottet att riksdagen nyligen ställt sig bakom ett förslag om att praktisk arbetslivsorientering (prao) ska bli obligatorisk för skolelever i grundskolan under minst tio dagar fr.o.m. årskurs 8 (prop. 2017/18:24, bet. 2017/18:UbU9, rskr. 2017/18:155). Utskottet ser mot den bakgrunden inte behov av någon obligatorisk praktik för alla högstadieelever på olika gymnasieprogram och avstyrker därmed motionerna 2017/18:2283 (SD) yrkande 1 och 2017/18:3361 (M) yrkande 3.

## Arbets- och skolmiljö

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. trygghet och studiero, skollokaler och skolmiljön.

Jämför reservation 22 (M), 23 (C), 24 (V), 25 (L), 26 (KD) och 27 (SD, KD).

### Motionerna

I partimotion 2017/18:3567 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 26 begärs en översyn av de delar av skollagen som rör trygghet och studiero i syfte att tydliggöra och stärka lärares rätt att ingripa. Enligt motionärerna drar sig lärare för att tillrättvisa elever eller ingripa vid bråk av rädsla för att bli anmälda.

I kommittémotion 2017/18:3355 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 8 begärs att skolhuvudmännen ska få ett utökad uppdrag att i sina handlingsplaner mot kränkning och trakasserier också granska den sociala och fysiska miljön på skolan, t.ex. genom återkommande elevenkäter. Utvärderingen ska sedan enligt motionärerna granskas av Skolinspektionen i samband med uppföljningen av handlingsplanerna.

I motion 2017/18:3375 av Runar Filper (SD) föreslås en skärpning av skollagen som ger skollagen rätt att stoppa elever från att ta med sig mobiltelefoner in på lektionen. Detta skulle enligt motionären förbättra arbetsmiljön avsevärt.

I partimotion 2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 25 efterfrågas en skärpning av skolans skyldighet att flytta elever som stör de andra elevernas trygghet eller arbetsro för att öka känslan av trygghet hos eleverna. I yrkande 26 begärs att skolor ska bli skyldiga att polisanmäla brott om de har skäl att misstänka att ett barn utsatts för sexualbrott eller brott mot liv och hälsa i eller kring skolmiljön. Enligt motionärerna polisanmäls på många håll i landet inte brott som begås på skolan, trots att en del av gärningarna är allvarliga.

I motion 2017/18:256 av Solveig Zander (C) begärs att skolmiljön ska förbättras. Enligt motionären är den fysiska arbetsmiljön viktig eftersom den påverkar barnens studieresultat.

I motion 2017/18:260 av Staffan Danielsson (C) framhålls att krafttag måste tas i de svenska skolorna för att säkra en god arbetsmiljö för både elever och lärare. Enligt motionären har arbetsmiljön i klassrummen blivit sämre.

I kommittémotion 2017/18:2899 av Bengt Eliasson m.fl. (L) yrkande 4 begärs att skollagen ska förtydligas vad gäller fysisk tillgänglighet i skollokaler. Enligt motionärerna tillåts friskolor i praktiken att bedriva sin verksamhet i fysiskt otillgängliga lokaler.

I kommittémotion 2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkande 31 anser motionärerna att varje kommun ska genomföra en inventering av den fysiska skolmiljön. Motionärerna framhåller att det är skolhuvudmännen som har huvudansvaret för skolmiljön, för att förebygga och förhindra risker för olycksfall eller sjukdom och för att skapa en god miljö för lärande. I yrkande 32 efterfrågas förslag på lagstiftning som tydliggör att både elever och föräldrar har ett ansvar för att medverka till en god skolmiljö. I nuläget ställer skollagen krav på rektorn och huvudmannen vad gäller ansvar för god arbetsmiljö och trygghet. Det behöver enligt motionärerna tydliggöras vilket ansvar elever och vårdnadshavare har för en god arbetsmiljö och trygghet. I yrkande 33 efterfrågas förslag på lagstiftning som tydliggör att den som avsiktligt saboterar skolans fysiska miljö ska delta i att återställa det som skadats.

I motion 2017/18:1405 av Åsa Westlund (S) efterfrågas en översyn av förskole- och skolsituationen för barn som behöver skydd på grund av våld i nära relationer i syfte att tillgodose barnens behov och rättigheter. Barn som befinner sig på ett skyddat boende har enligt motionärerna samma rätt och

behov av förskola och skola som andra barn, men på grund av omständigheterna kan de inte nyttja sin skol- eller förskoleplacering.

I motion 2017/18:1686 av Jan Lindholm (MP) yrkande 1 framhålls behovet av mer information om innemiljön i skolor och dess påverkan på elevernas prestationer. I yrkande 2 uppmärksammas behovet av att förbättra informationen om det bidrag som finns för upprustning av dåliga skolmiljöer. I yrkande 3 begärs en översyn av nivån på det befintliga bidraget för upprustning av innemiljöer i skolor.

I partimotion 2017/18:2339 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 8 framhåller motionärerna när det gäller trygghet och studiero bl.a. att värdegrundsfrågor ska diskuteras aktivt på varje skola. Skolan ska ansvara för att även vårdnadshavarna involveras. Såväl rektor som personal bör ha en handlingsplikt, inte bara anmälningsplikt, när de fått kännedom om att en elev blivit utsatt för kränkande behandling. I yrkande 22 efterfrågas förslag på åtgärder som på allvar förbättrar lärarnas arbetsmiljö. Enligt motionärerna är det viktigt att lyfta lärarnas arbetsvillkor för att kunna motverka bristen på lärare. Arbetsmiljön och arbetssituationen är ett av de vanligaste skälen till att lärare väljer att arbeta med något annat än skolan.

I kommittémotion 2017/18:2341 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 3 föreslås att arbetsmiljölagen ska omfatta elever i fritidshem på ett liknande sätt som den omfattar elever i grundskolan och i gymnasieskolan. Arbetsmiljöskyddet varierar under dagen för de yngre skolbarnen trots att verksamheten ofta bedrivs i samma lokaler.

## **Bakgrund och gällande rätt**

### *Skollagen och arbetsmiljölagen*

I 5 kap. skollagen (2010:800) finns bestämmelser om arbetsmiljö. I 3 § föreskrivs att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. I 4 § finns en uttrycklig hänvisning till arbetsmiljölagens bestämmelser om kraven på en god arbetsmiljö.

I arbetsmiljölagen (1977:1160) finns bestämmelser om kraven på en god arbetsmiljö. Arbetsmiljölagen gäller för både elever och skolpersonal i grund- och gymnasieskolan, fr.o.m. förskoleklassen. Den gäller också för den personal som arbetar i förskolor och på fritidshem. Däremot omfattas inte barnen i förskolor och på fritidshem av arbetsmiljölagen.

Lagstiftningen gäller arbetsplatser; hit räknas lokaler men också skolor och förskolor. Det finns bestämmelser om inomhusmiljö, inomhustemperaturer på arbetsplatser, ventilation på arbetsplatser och radonhalter. Enligt 3 kap. 1 a § arbetsmiljölagen ska arbetsgivare och arbetstagare samverka för att åstadkomma en god arbetsmiljö. De som genomgår utbildning, med undantag för barn i förskolor och elever i fritidshem, omfattas av begreppet arbetstagare (se även nedan i avsnittet Tidigare översyn av tillämpningsområdet för arbetsmiljölagen).



I 5 kap. skollagen finns även bestämmelser om ordningsregler och disciplinära åtgärder och andra särskilda åtgärder. Enligt 5 § ska rektorn besluta om ordningsregler för varje skolenhet, som ska utarbetas under medverkan av eleverna och följas upp på varje skolenhet. I 6 § anges att rektorn eller en lärare får vidta de omedelbara och tillfälliga åtgärder som är befogade och som står i rimlig proportion till sitt syfte och övriga omständigheter, för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero eller för att komma till rätta med en elevs ordningsstörande uppträdande. Enligt det som anges i 5 kap. 7–23 §§ får det beslutas om utvisning, kvarsittning, tillfällig omplacering, tillfällig placering vid en annan skolenhet, avstängning samt omhändertagande av föremål som används på ett sätt som är störande för utbildningen eller som kan utgöra en fara för säkerheten i utbildningen. Av 10 kap. 30 § följer att elever i kommunala skolor kan flyttas permanent till en annan skola för att ge de andra eleverna trygghet och studiero.

### *Tidigare översyn av tillämpningsområdet för arbetsmiljölagen*

Skollagskommittén föreslog i sitt betänkande (SOU 2002:121) ett utvidgat utbildningsbegrepp, som även innefattade förskolan och skolbarnomsorgen. I juni 2004 beslutade den dåvarande regeringen att tillsätta en särskild utredare (dir. 2004:91) med uppdrag att bl.a. utreda frågan om huruvida tillämpningsområdet för arbetsmiljölagen skulle utvidgas till att också omfatta barn i förskolor och på fritidshem. Uppdraget redovisades 2006 i delbetänkandet Bättre arbetsmiljö-regler I – Samverkan, utbildning, avtal m.m. (SOU 2006:44). Utredningen avstod från att föreslå att även förskoleverksamhet och skolbarnomsorg skulle falla inom ramen för arbetsmiljölagens tillämpning. Vid bedömningen tog man särskilt fasta på den grundläggande invändningen att arbetsmiljölagen bygger på det arbetsrättsliga systemet och är utformad med tanke på förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagar. Utredningen betonade i stället ett förstärkt ansvar för huvudmannen för barnens hälsa och säkerhet när de vistas i förskolor och på fritidshem och en tillsyn av verksamheten i detta avseende.

### *Diskrimineringslagen*

Sedan den 1 januari 2015 klassas bristande tillgänglighet i alla skolformer som diskriminering enligt 1 kap. 4 § diskrimineringslagen (2008:567). Med bristande tillgänglighet avses enligt diskrimineringslagen att en person med en funktionsnedsättning missgynnas genom att ”skäliga åtgärder för tillgänglighet inte har vidtagits för att den personen ska komma i en jämförbar situation med personer utan sådan funktionsnedsättning”. Begreppet tillgänglighet innefattar stöd eller personlig service, information och kommunikation samt den fysiska miljön.

I förarbetena till ändringen i diskrimineringslagen (prop. 2013/14:198) förtydligas det att förbudet mot diskriminering med anledning av bristande tillgänglighet omfattar verksamhet som avses i skollagen (2010:800), dvs. hela

skolväsendet som anordnas av det allmänna och av enskilda, vissa särskilda utbildningsformer och annan pedagogisk verksamhet som bedrivs i stället för utbildning inom skolväsendet. Även elevhälsan omfattas.

### *Skolverkets arbete*

Skolverket har tagit fram en juridisk vägledning om trygghet och studiero (senast reviderad i februari 2018), i vilken Skolverket förklarar det gällande regelverket för bl.a. de tillfälliga åtgärder som rektorer och lärare har befogenhet att besluta om för trygghet och studiero. Vägledningen förklarar att lärarna och den övriga personalen har ansvar för eleverna i skolan. Om det händer något ska de ingripa för att skapa trygghet och studiero för eleverna eller för att komma till rätta med en elev som stör.

När det särskilt gäller rektorns och lärarens rätt att ta ifrån en elev ett föremål om det används så att det stör utbildningen eller riskerar att skada någon i skolan eller i fritidshemmet anför Skolverket följande. När det gäller föremål som stör är det hur föremålet används som är grunden för omhändertagandet. Exempelvis kan en mobiltelefon vara störande även om den är avstängd. Föremålet som omhändertas ska enligt vägledningen lämnas tillbaka senast när eleven slutar för dagen. Undantaget är om eleven har tagit med sig föremålet flera gånger eller om det är ett föremål som eleven inte bör få tillbaka på grund av dess beskaffenhet. I så fall kan man enligt vägledningen omhänderta föremålet i upp till fyra dagar i avvaktan på att vårdnadshavarna kontaktats.

Skolverket har i 2018 års regleringsbrev fått i uppdrag att kartlägga hur ordningsregler och disciplinära åtgärder används inom skolan. Myndigheten ska vidare med utgångspunkt i kartläggningen lämna förslag till åtgärder för att uppnå en skolmiljö präglad av trygghet och studiero. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 15 oktober 2018.

### *Arbetsmiljöverkets skoltillsyn*

Arbetsmiljöverket genomförde under åren 2013–2016 en s.k. skoltillsyn, inom vilken 30 procent av landets skolor och alla skolhuvudmän med fem eller fler skolor ska ha inspekterats av Arbetsmiljöverket. Huvudinriktningen av inspektionen var att arbetsgivarna skulle få igång eller utveckla det systematiska arbetsmiljöarbetet och på så sätt komma till rätta med sina specifika brister. Dessutom omfattades olika riskområden i skolan, nämligen hög arbetsbelastning, hot och våld samt den fysiska arbetsmiljön som buller, ventilation och städning. De skolformer som berördes av inspektionerna var förskoleklassen, grund- och gymnasieskolan samt grundsärskolan och gymnasiesärskolan.

### *Statsbidrag för upprustning av skollokaler och utemiljöer*

Boverket har sedan november 2015 i uppdrag av regeringen att fördela statsbidrag för upprustning av skollokaler och utemiljöer enligt förordningen (2015:552) om statsbidrag för upprustning av skollokaler och av utemiljöer vid skolor, förskolor och fritidshem. Statsbidraget får enligt förordningen lämnas för att rusta upp

1. skollokaler i syfte att ge elever en förbättrad lär- och arbetsmiljö och samtidigt minska lokalernas miljöpåverkan
2. utemiljöer vid förskolor, skolor och fritidshem i syfte att ge barn och elever en förbättrad och trygg lärmiljö som främjar fysisk aktivitet.

För 2017 var 480 miljoner kronor avsatta för statsbidraget (prop. 2016/17:1 utg.omr. 16 s. 231, bet. 2016/17:UbU1, rskr. 2016/17:105). För 2018 var motsvarande siffra 680 miljoner kronor (prop. 2017/18:1 utg.omr. 16, bet. 2017/18:UbU1 s. 52, rskr. 2017/18:125).

Boverket har bl.a. tagit fram en informationsbroschyr och en inspirationsaffisch om statsbidraget samt tillhandahåller information på sin webbplats.

### *Utredningen om bättre möjligheter att motverka diskriminering*

Utredningen om bättre möjligheter att motverka diskriminering lämnade sitt slutbetänkande Bättre skydd mot diskriminering (SOU 2016:87) i december 2016. I betänkandet konstaterar utredaren bl.a. att det behövs ett samlat ansvar för att motverka kränkningar i skolverksamhet. Utredningen föreslår därför att arbetet med åtgärder mot diskriminering i skollagsreglerad verksamhet flyttas från Diskrimineringsombudsmannen (DO) till Skolinspektionen. Till följd av detta föreslås det att diskrimineringslagens (2008:567) regler som rör skollagsreglerad verksamhet flyttas till skollagen och samordnas med reglerna där om kränkande behandling. Det innebär att såväl förbudet mot diskriminering och repressalier som reglerna om aktiva åtgärder för att motverka diskriminering som gäller för skollagsreglerad verksamhet kommer att regleras i skollagen. Utredningen har remitterats och bereds inom Regeringskansliet.

### **Utskottets ställningstagande**

Utskottet vill understryka betydelsen av en god arbetsmiljö och tillgängliga skollokaler för barn, elever och vuxna, i enlighet med gällande reglering. Utskottet vill också särskilt lyfta fram det beslut riksdagen har fattat om ett statsbidrag för renovering av skollokaler. Syftet med bidraget är att förbättra barns och elevers lärmiljö och arbetsmiljö och samtidigt minska lokalernas miljöpåverkan. Även upprustning av utemiljöer vid bl.a. förskolor och skolor omfattas av bidraget. Utskottet vill också framhålla det omfattande skoltillsynsprojekt som Arbetsmiljöverket avslutade för två år sedan, vars

huvudinriktning var att arbetsgivarna skulle få igång eller utveckla det systematiska arbetsmiljöarbetet och på så sätt komma till rätta med sina specifika brister. Dessutom omfattade tillsynen olika riskområden i skolan, bl.a. hot och våld. Utskottet utgår från att skolans aktörer tar till sig de resultat, slutsatser och rekommendationer som genererats i tillsynen. Utskottet kan när det gäller frågan om huruvida arbetsmiljölagen ska omfatta elever i fritidshem konstatera att frågan tidigare utretts av en statlig utredning. Utredningen ansåg bl.a. med hänvisning till att arbetsmiljölagen bygger på det arbetsrättsliga systemet och är utformad med tanke på förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare att det inte fanns skäl att göra några ändringar. Utskottet kan heller inte se något behov av ändring i arbetsmiljölagen i berört hänseende. När det gäller kränkningar och diskriminering vill utskottet avvakta pågående beredning av förslagen i slutbetänkandet (SOU 2016:87) från Utredningen om bättre möjligheter att motverka diskriminering. Utskottet vill särskilt framhålla att när det gäller trygghet och studiero i skolan har utskottet identifierat ett antal problem med det nuvarande regelverket, vilket utskottet närmare utvecklar i utskottsinitiativet om trygghet och studiero (se avsnittet Trygghet och studiero). I övrigt anser utskottet att det gällande regelverket är väl avvägt. Mot bakgrund av det anförda ser utskottet inget behov av att riksdagen vidtar några åtgärder och avstyrker därmed motionerna 2017/18:256 (C), 2017/18:260 (C), 2017/18:1405 (S), 2017/18:1686 (MP) yrkandena 1–3, 2017/18:2339 (V) yrkandena 8 och 22, 2017/18:2341 (V) yrkande 3, 2017/18:2899 (L) yrkande 4, 2017/18:3355 (M) yrkande 8, 2017/18:3375 (SD), 2017/18:3567 yrkande 26, 2017/18:3601 (KD) yrkandena 31–33 och 2017/18:3685 (C) yrkandena 25 och 26.

## Elevhälsa

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. stärkt elevhälsa och en stärkt samverkan mellan skola, socialtjänst, barn- och ungdomspsykiatri, elevhälsa och föräldrar för att förhindra psykisk ohälsa.

Jämför reservation 28 (M), 29 (C), 30 (V) och 31 (L).

### Motionerna

I kommittémotion 2017/18:3355 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 1 efterfrågas en stärkt samverkan mellan skola, socialtjänst, barn- och ungdomspsykiatri, elevhälsa och föräldrar för att förhindra psykisk ohälsa.

I motion 2017/18:2505 av Ann-Britt Åsebol (M) framhålls att arbetsterapeuter är en profession som i mycket högre utsträckning än i dag skulle kunna användas för att förstärka elevhälsan.

I motion 2017/18:2742 av Jenny Petersson (M) efterfrågas en översyn av skollagen för att tydliggöra och följa upp det hälsofrämjande arbete som elevhälsan utför i skolan när det gäller elevernas psykiska hälsa.

I motion 2017/18:3141 av Saila Quicklund (M) framförs att en förstärkt elevhälsa bör utredas. Tillsammans med skolsköterskor, läkare, kuratorer och psykologer samt idrottslärare bör även fysioterapeuter ingå i skolans elevvårdande team.

I motion 2017/18:2071 av Markus Wiechel (SD) yrkande 10 begärs att fler av landets skolor inför suicidpreventiva program.

I partimotion 2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 63 framhålls behovet av att ge fler personer inom skolan möjlighet att agera samtalsstöd för att göra det lättare för elever att få hjälp genom elevhälsan.

I kommittémotion 2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkande 47 framförs att det är angeläget att tillgången på skolsköterskor, skolläkare, kuratorer och psykologer är god. Motionärerna anser därför att det behövs en ökad samverkan mellan skolhälsovården, barnavården, barn- och ungdomspsykiatri, ungdomsmottagningen och socialförvaltningen.

I partimotion 2017/18:1848 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 17 begärs att skolhälsovården ska fråga om våldsutsatthet. Det bör enligt motionärerna finnas tydliga riktlinjer för skolhälsovården om att den rutinmässigt ska ställa frågor om våld.

I motion 2017/18:208 av Bengt Eliasson (L) betonas behovet av att skapa förutsättningar för att ansvaret för skolhälsovårdsteam/elevhälsan i framtiden förs över till sjukvårdshuvudmännen. Om sjukvårdshuvudmännen får ansvaret för skolhälsovårdsteam kan samordningsvinster göras och ingången till övrig hälso- och sjukvård kan ske på ett mer smidigt sätt, enligt motionären.

I motion 2017/18:868 av Anna Wallentheim och Yasmine Larsson (båda S) begärs en översyn av möjligheten att förbättra skolans kunskap om psykisk ohälsa. Förskolans och skolans hälsofrämjande och förebyggande arbete är av central betydelse för arbetet mot psykisk ohälsa.

I motion 2017/18:2172 av Catharina Bråkenhielm (S) begärs en översyn av fysioterapeuters roll i skolan. Fysioterapeuter har en specifik kompetens att visa på sambandet mellan anpassad fysisk aktivitet och hälsa. Denna kompetens borde vara tillgänglig i våra skolor, vilket enligt motionären skulle kunna bidra till att minska ohälsan.

I partimotion 2017/18:2339 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 5 begärs att regeringen ska låta utreda möjligheterna att införa ett nyckeltal för elevhälsa om att det ska finnas skolläkare, skolsköterska, skolkurator och skolpsykolog vid varje skolenhet.

I kommittémotion 2017/18:1937 av Christina Høj Larsen m.fl. (V) yrkande 30 efterfrågas förslag om hur elevhälsan kan stärkas och riktlinjer för hur hälsoundersökningar av nyanlända barn ska gå till.

## Bakgrund och gällande rätt

I 2 kap. 25–28 §§ skollagen (2010:800) finns bestämmelser om elevhälsa för eleverna i samtliga skolformer. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande, och elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. Det ska finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator samt personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses. Varje elev i grundskolan, grundsärskolan och specialskolan ska erbjudas minst tre hälsobesök som omfattar allmänna hälsokontroller, och varje elev i sameskolan (består av sex årskurser) ska erbjudas minst två hälsobesök. Hälsobesöken ska vara jämnt fördelade under skoltiden. Mellan hälsobesöken ska eleven erbjudas undersökning av syn och hörsel och andra begränsade hälsokontroller. Varje elev i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska erbjudas minst ett hälsobesök som innefattar en allmän hälsokontroll. Elever får dessutom vid behov anlita elevhälsan för enklare sjukvårdsinsatser.

I proposition 2009/10:165 (s. 276), som innehöll förslag till nu gällande skollag, anges att arbete med elevhälsa förutsätter en hög grad av samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper. Det är också angeläget att samverkan sker med övrig hälso- och sjukvård samt med socialtjänsten. I det individuellt inriktade arbetet har elevhälsan ett särskilt ansvar för att undanröja hinder för varje enskild elevs lärande och utveckling. I propositionen anges också att elevhälsan har ett särskilt ansvar för att bevaka att skolan bidrar till att skapa goda och trygga uppväxtvillkor.

### *Urval av Skolverkets arbete*

Regeringen har gett Skolverket ett flertal uppdrag (U2010/7699/S delvis, U2011/263/S delvis, U2011/2269/S delvis och U2011/5947/S) att göra insatser för en förstärkt elevhälsa liksom att kartlägga och granska hur insatserna har bidragit till att förstärka elevhälsan.

Skolverket slutredovisade uppdraget om att genomföra insatser för en förstärkt elevhälsa den 29 mars 2016 (dnr 2012:1077). Sammantaget har Skolverket betalat ut drygt 540 miljoner kronor till huvudmän som har utökat sin personal inom elevhälsan. Huvudmän har kunnat ansöka om statsbidrag för följande personalkategorier: skolläkare, skolsköterska, skolkurator, skolpsykolog, lärare med specialpedagogisk kompetens och speciallärare. Det utbetalda bidragsbeloppet har resulterat i en förstärkning motsvarande 2 164 heltidstjänster runt om i landet. Skolverket har också inom ramen för uppdraget erbjudit utbildningsinsatser och tagit fram stödmaterial och andra typer av kunskapsstöd. Verket har vidare deltagit i andra myndigheters arbete med att ta fram kunskapsstöd och underlag.

Skolverket fick 2016 ett nytt uppdrag av regeringen att fördela statsbidrag för personalförstärkningar inom elevhälsan och specialpedagogik (förordningen [2016:400] om statsbidrag för personalförstärkning inom

elevhälsan och när det gäller specialpedagogiska insatser och för fortbildning när det gäller sådana insatser). Bidraget ska gå till att anställa eller ge uppdrag åt skolläkare, skolsköterskor, skolkuratorer, skolpsykologer, speciallärare och lärare med specialpedagogisk kompetens. Sedan 2017 kan bidraget även sökas för att behålla det utökade antal tjänster en huvudman tidigare fått bidrag för, förutsatt att den uppnådda ökade personaltätheten bibehålls.

Vidare beslutade regeringen den 23 juni 2016 att ge Skolverket i uppdrag att genomföra insatser för att förbättra det förebyggande och främjande arbetet inom elevhälsan i syfte att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål (U2016/02937/S och U2016/02926/BS delvis). Uppdraget delredovisades till Utbildningsdepartementet i januari 2017 (dnr 2016-1616) och ska slutredovisas i februari 2019. Skolverket framhåller i delredovisningen att man inom ramen för uppdraget bl.a. har utlyst ett bidrag till huvudmän för att utveckla sitt hälsofrämjande och förebyggande arbete. Skolverket redovisar vidare att flera av de huvudmän som kommer att delta i uppdraget själva har tagit initiativ till att samarbeta med forskare och lärosäten som en del i sin satsning. Skolverket kommer även att samverka med en grupp forskare som har i uppdrag att på övergripande nivå kartlägga de olika projekten och de vägval som huvudmännen gör.

Skolverket har inom ramen för de nationella skolutvecklingsprogrammen (se bl.a. U2015/03844/S och avsnittet Lärarkyrket ovan) tagit fram bl.a. ett program om elevhälsa och barns omsorg. Programmet syftar till att skapa bättre förutsättningar för att arbeta främjande och förebyggande för att stödja barnen och eleverna i deras lärande och hälsa i utvecklingen mot utbildningens mål. Inom ramen för programmet ingår bl.a. ovanstående möjlighet för huvudmän att ansöka om statsbidrag för pågående eller nya insatser som kan bidra till hälsofrämjande skolutveckling. Skolverket ska årligen följa upp genomförandet av de nationella skolutvecklingsprogrammen och lämna en utvärdering för 2016 och 2017 senast den 13 april 2018.

### *Skolinspektionens tillsyn*

Skolinspektionen följer i sin tillsyn löpande hur skolor hanterar frågor om elevhälsa. En sammanfattande redovisning utifrån inspektionens särskilda kvalitetsgranskning med inriktning mot elevhälsans arbete i grundskolans årskurs 6–9 presenterades den 1 juni 2015 (rapport 2015:05). Resultaten visade att elevhälsans arbete inte fullt ut motsvarar elevernas behov. Bristerna gällde särskilt avsaknad av förebyggande och hälsofrämjande arbete.

### *2015 års skolkommision*

Av 2015 års skolkommisions slutbetänkande (SOU 2017:35) framgår bl.a. följande. Kommissionen förordar att staten efter fortsatt utredning ska ange en miniminivå för varje huvudmans resurser till undervisning och elevhälsa. Vidare föreslår kommissionen att regeringen ska utreda förutsättningarna för ett sektorsbidrag eller andra former av nationell finansiering av skolan. Ett

sektorsbidrag innebär att staten fördelar medel till hela eller stora delar av kommunernas skolverksamhet. Ett sektorsbidrag kan exempelvis gå till undervisning och elevhälsa alternativt till hela skolverksamheten. Kommissionen föreslår ett villkorat statsbidrag till huvudmännen för undervisning och elevhälsa. Bidraget baseras på socioekonomiskt betingade förutsättningar, med infasning över tre år. Bidraget avser förskoleklassen och grundskolan. Kommissionen föreslår vidare att skolans uppdrag att främja elevers hälsa och välbefinnande ska förtydligas i läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet samt läroplanen för gymnasieskolan. Berörda myndigheters ansvar och samverkan i fråga om elevhälsoområdet bör förtydligas och omfattas av den myndighetsöversyn som kommissionen föreslår. Kunskapsuppbyggnaden och kunskapsspridningen i fråga om arbetssätt och metoder inom elevhälsoområdet behöver förbättras. Det handlar dels om hur skolors generella hälsofrämjande arbete kan utformas för att ha effekt och vara en integrerad del i skolans verksamhet, dels om att utarbeta evidensbaserade program för att motverka psykisk ohälsa. Betänkandet har remissbehandlats och bereds inom Regeringskansliet.

#### *Att vända frånvaro till närvaro – en utredning om problematisk elevfrånvaro*

Utredningen om att vända frånvaro till närvaro – en utredning om problematisk elevfrånvaro konstaterar i sitt betänkande (SOU 2016:94) ett behov av en närmare reglering av elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete. Utredningen menar att bristen på tydlighet och riktlinjer i det förebyggande arbetet gör att elevers rätt till en likvärdig utbildning inte kan anses uppfyllas. Vidare konstateras i betänkandet att samverkan mellan elevhälsan och skolans övriga personal kan försvåras av att elevhälsans personal inte alltid finns närvarande på skolorna. Därför föreslås bl.a. att en särskild utredare tillsätts med uppdrag att föreslå hur elevhälsans främjande, förebyggande och åtgärdande arbete kan konkretiseras, samt att elevhälsans uppgifter konkretiseras närmare i lagstiftning. Betänkandet har remissbehandlats och bereds inom Regeringskansliet.

#### *Utredning om bättre möjligheter för elever i de obligatoriska skolformerna att nå de kunskapskrav som minst ska nås*

En särskild utredare har fått i uppdrag att bl.a. kartlägga och analysera skolornas stöd- och elevhälsoarbete och lämna förslag i syfte att skapa bättre förutsättningar för elever, såväl flickor som pojkar, att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Utredaren ska bl.a. analysera hur elevhälsoarbetet kan utvecklas och föreslå insatser som kan bidra till att skapa ett mer aktivt och väl fungerande elevhälsoarbete och därmed stärka elevhälsans kompensatoriska roll. Uppdraget ska redovisas senast den 20 januari 2019 (dir. 2017:88).



## Utskottets ställningstagande

Utskottet vill understryka elevhälsans roll och betydelse för elevers välbefinnande och möjlighet att utvecklas mot utbildningens mål. Utskottet kan konstatera att en mängd insatser har genomförts och fortfarande pågår för att förstärka elevhälsan i skolan, särskilt genom medel för att förstärka personaltätheten i de kategorier som enligt skollagen har i uppdrag att arbeta med elevhälsa, inklusive satsningar på specialpedagogisk personal.

Skolinspektionens tillsyn är vidare ett viktigt verktyg i arbetet med att uppmärksamma brister och bidra till insatser för att förbättra elevhälsan. Skolverket har också, i samverkan med andra ansvariga myndigheter, tagit fram stödmaterial och utbildat berörd personal. Skolverkets uppföljningar visar att de satsningar som har gjorts på personalförstärkningar inom elevhälsan har haft positiva effekter på elevers möjlighet att få mer stöd för att nå kunskapsmålen. Utskottet vill i sammanhanget framhålla att det är många instanser och myndigheter som ansvarar för elevhälsofrågor och att samverkan och samarbete många gånger är nyckeln till ett framgångsrikt arbete.

Enligt utskottet innebär inte minst de satsningar som görs på fortsatta personalförstärkningar att det finns förutsättningar för elevhälsan att fortsätta utvecklas och hantera många viktiga frågor, inte minst psykisk ohälsa och suicidproblematik samt olika trauman och hälsoproblem som nyanlända elever kan bära på. Mot bakgrund av det anförda och med hänvisning till att utskottet inte vill föregripa beredningen av förslag om elevhälsan i skolkommissionens slutbetänkande (SOU 2017:25) och Utredningen om att vända frånvaro till närvaro – en utredning om problematisk elevfrånvaro (SOU 2016:94) samt vill avvakta den pågående utredningen om elevhälsan (dir. 2017:88) avstyrks motionerna 2017/18:208 (L), 2017/18:868 (S), 2017/18:1848 (L) yrkande 17, 2017/18:1937 (V) yrkande 30, 2017/18:2071 (SD) yrkande 10, 2017/18:2172 (S), 2017/18:2339 (V) yrkande 5, 2017/18:2505 (M), 2017/18:2742 (M), 2017/18:3141 (M), 2017/18:3355 (M) yrkande 1, 2017/18:3685 (C) yrkande 63 och 2017/18:3759 (C) yrkande 47.

## Idrott och fysisk aktivitet m.m.

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. antalet idrottstimmar i grundskolan och att återinföra de reglerade friluftsdagarna i svensk skola.

Jämför reservation 32 (SD), 33 (C), 34 (L) och 35 (KD).

### Motionerna

I kommittémotion 2017/18:1062 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 30 begärs en översyn av möjligheten att utöka den schemalagda idrottsundervisningen så att den innehåller något rörelsemoment varje dag.

I kommittémotion 2017/18:1730 av Cassandra Sundin m.fl. (SD) yrkande 3 föreslås att man utreder möjligheterna att återinföra de reglerade friluftsdagarna i svensk skola. I yrkande 4 anför motionärerna att man bör ge lämplig myndighet i uppdrag att återkomma med en rapport och förslag för att införa reglerade friluftsdagar. Enligt motionärerna har friluftsdagarna minskat i antal sedan 1994.

I kommittémotion 2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkande 46 framförs att idrottsundervisningen i grundskolan bör utökas. Enligt motionärerna visar studier att daglig fysisk aktivitet förbättrar elevernas fysiska och psykiska hälsa samt har positiva effekter på lärandet.

I kommittémotion 2017/18:1926 av Bengt Eliasson m.fl. (L) yrkande 4 framhålls bl.a. att genom samverkan mellan idrottsrörelsen och skolan nås målgrupper som annars inte kommer till idrotten. Till exempel har en hel del nya svenskar inte någon tidigare erfarenhet från folkrörelseliv och föreningar.

I kommittémotion 2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkande 36 föreslås att antalet undervisningstimmar i idrott och hälsa ska utökas från 500 timmar till 700 timmar i grundskolan och att antalet timmar i elevens val minskas med motsvarande antal timmar. Det ska vidare enligt motionärerna preciseras hur fördelningen ska se ut mellan årskurserna. Målet på sikt är att det ska vara idrott med fysisk aktivitet på schemat varje dag. Motsvarande förslag finns i kommittémotion 2017/18:3625 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 21.

I motion 2017/18:1835 av Mathias Tegnér (S) begärs att skolan ska få ett tydligare uppdrag att stärka arbetet med fysisk aktivitet, bl.a. genom ökad undervisningstid för ämnet idrott och hälsa i skolan.

### Bakgrund och gällande rätt

Av 10 kap. 4 § skollagen (2010:800) framgår vilka ämnen som ska finnas i grundskolan, däribland idrott och hälsa. För varje ämne ska det enligt 10 kap. 8 § finnas en kursplan. Regeringen eller den myndighet som regeringen

bestämmer meddelar föreskrifter om kursplaner (10 kap. 8 §). Utöver undervisningen i de särskilda ämnena finns elevens val och skolans val (10 kap. 4 §). Undervisningen i elevens val ska syfta till att fördjupa och bredda elevens kunskaper i ett eller flera ämnen. Skolans val får omfatta ett lokalt tillval, om Skolverket har godkänt en plan för undervisningen. En del av eller hela utrymmet för skolans val (600 timmar) ska kunna användas till ett sådant lokalt tillval. Det kan handla om ett speciellt område som inte täcks av kursplanerna.

Av 10 kap. 5 § skollagen framgår att den totala undervisningstiden för varje elev i grundskolan ska vara minst 6 890 timmar. I timplanen för grundskolan framgår att undervisningstiden i idrott och hälsa totalt uppgår till 500 timmar (bil. 1 till skollagen). Av 9 kap. 4 § skolförordningen (2011:185) framgår att huvudmannen efter förslag från rektorn beslutar om fördelning mellan årskurserna av undervisningstiden i grundskolan.

I läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11, reviderad 2016) anges att skolan ska sträva efter att erbjuda alla elever daglig fysisk aktivitet inom ramen för hela skoldagen. Vidare framgår att hälso- och livsstilsfrågor ska uppmärksammas och att undervisningen i ämnet ska syfta till att eleverna utvecklar allsidiga rörelseförmågor och intresse för att vara fysiskt aktiva och vistas i naturen.

I grundskolans kursplan för ämnet idrott och hälsa anges att genom undervisningen i ämnet ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att

- utveckla sin förmåga att röra sig allsidigt i olika fysiska sammanhang
- planera, praktiskt genomföra och värdera idrott och andra fysiska aktiviteter utifrån olika synsätt på hälsa, rörelse och livsstil
- genomföra och anpassa utevistelser och friluftsliv efter olika förhållanden och miljöer
- förebygga risker vid fysisk aktivitet samt hantera nödsituationer på land och i vatten.

Dessutom anges i kursplanen ämnets centrala innehåll i olika årskurser samt kunskapskrav.

### *Riksdagens tillkännagivande*

Riksdagen beslutade den 12 maj 2016 om ett tillkännagivande, enligt vilket regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag om att utöka undervisningstiden i ämnet idrott och hälsa i grundskolan med 100 timmar, vilket motsvarar en ökning av ämnet med 20 procent (bet. 2015/16:UbU14, rskr. 2015/16:228). Regeringen har i budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 16 avsnitt 9.4.2) aviserat att man avser att göra en ändring i skolförordningen med innebörden att undervisningstiden i idrott och hälsa i grundskolan utökas med 100 timmar fr.o.m. hösten 2019. I regeringens

skrivelse 2017/18:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2017 (s. 161) anför regeringen att tillkännagivandet inte är slutbehandlat.

### *Samling för daglig rörelse*

I maj 2017 lanserade regeringen initiativet Samling för daglig rörelse – insatser för att fler barn och unga ska röra på sig varje dag. Inom ramen för initiativet föreslår regeringen bl.a. att undervisningstiden i ämnet idrott och hälsa utökas med 100 timmar i grundskolan fr.o.m. 2019. Ingen tidsplan för förändringen har ännu presenterats. I ett frågesvar den 14 februari 2018 (fr. 2017/18:746) om hur utökningen av undervisningstid i skolämnet idrott och hälsa kommer att fördelas på olika årskurser anförde statsrådet Gustav Fridolin bl.a. följande:

För att möta den utmaningen har regeringen som tidigare aviserat planerat att utöka undervisningstiden i idrott och hälsa i grundskolan med 100 timmar. Dessa timmar ska omfördelas från elevens val. Regeringens målsättning är att de planerade förändringarna ska gälla från och med hösten 2019. Hur fördelningen av de 100 timmarna som ska tillföras ämnet idrott och hälsa i grundskolan ska ske bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Fördelningen kommer att tillkännas i god tid före hösten 2019.

Bland de övriga inslagen i initiativet Samling för daglig rörelse märks ett ”rörelsenätverk” som består av Riksidrottsförbundet, Gymnastik- och idrottshögskolan, Svenskt Friluftsliv samt Lärarförbundet och Lärarnas Riksförbund/Svenska Idrottslärarföreningen för att skapa en kontinuerlig dialog om bl.a. kompetensutveckling och fler behöriga lärare i idrott och hälsa. Vidare gör Riksidrottsförbundet inom ramen för den nya rörelsesatsningen en kraftsamling för mer idrott, rörelse och utveckling av rörelseförståelse inom ramen för skoldagen. Satsningen görs i anslutning till skoldagen och leds på regional nivå av distriktsidrottsförbunden i samverkan med kommuner och andra huvudmän.

### *Urval av Skolverkets arbete*

Regeringen beslutade i november 2016 om ett uppdrag till Skolverket om att se över behovet av mer rörelse under skoldagen och lämna förslag som syftar till mer rörelse under skoldagen för alla elever, såväl flickor som pojkar, i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan (U2016/04956/S). I uppdraget ingick bl.a. att analysera vilka åtgärder som behövs för att alla elever ska erbjudas mer rörelse under skoldagen och att komma med förslag som syftar till detta. Förändringar i eller tillägg i läroplan eller andra förordningar ska övervägas, som avser ett ansvar för skolan att i utbildningen inkludera inslag som leder till ökad rörelse bland eleverna. Skolverket ska vid genomförandet av uppdraget inhämta kunskap och synpunkter från Folkhälsomyndigheten, Gymnastik- och idrottshögskolan, Centrum för idrottsforskning och andra relevanta myndigheter eller

organisationer. Uppdraget har redovisats till Regeringskansliet (dnr 2016:1791 och dnr 2016:1839).

Regeringen har nyligen beslutat att ge Skolverket i uppdrag att lämna förslag på vad som behövs för att alla elever i grundskolan och motsvarande skolformer ska röra sig mer. Eftersom undervisningstiden i idrott och hälsa utökas med 100 timmar i grundskolan fr.o.m. 2019 vill regeringen också veta i vilka årskurser utökningen kan ge störst effekt. Skolverket ska även se över möjliga författningsändringar som kan bidra till mer rörelse under skoldagen för alla elever. Uppdraget i den del som avser utökningen av undervisningstiden i ämnet idrott och hälsa ska redovisas senast den 15 juni 2018. Uppdraget i sin helhet ska slutredovisas senast den 31 januari 2019 (Regeringskansliet, pressmeddelande, den 23 mars 2018).

### *Skolinspektionen*

Regeringen gav den 6 april 2017 Skolinspektionen i uppdrag att genomföra en kvalitetsgranskning av undervisningen i ämnet idrott och hälsa i grundskolan. Syftet med denna typ av granskningar är att bidra till utveckling och att vara ett utvecklingsstöd även för skolor som inte har granskats. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 12 juni 2018 (U2017/01691/GV).

## **Utskottets ställningstagande**

Utskottet vill inledningsvis framhålla vikten av att barn och ungdomar ges goda möjligheter till fysisk aktivitet. Det är bra för välbefinnandet, för folkhälsan och för skolresultaten. Utskottet välkomnar därför regeringens initiativ Samling för daglig rörelse – insatser för att fler barn och unga ska röra på sig varje dag. Utskottet vill också lyfta fram det faktum att skolan har ett ansvar för barns och ungas fysiska aktivitet utöver det reglerade antalet undervisningstimmar för ämnet idrott och hälsa. I grundskolan har skolan ett ansvar för att erbjuda daglig fysisk aktivitet inom ramen för hela skoldagen, och gymnasieskolan har ett ansvar för att sträva efter att ge eleverna förutsättningar för att bedriva fysiska aktiviteter. Utskottet vill understryka vikten av att skolan följer läroplanerna i detta avseende. Hur skolan organiserar och hanterar detta ansvar är däremot en fråga för den enskilda huvudmannen och skolan.

När det gäller yrkanden om omfattningen av undervisningstiden i ämnet idrott och hälsa ser utskottet ingen anledning att i dag föreslå någon ytterligare undervisningstid utöver det tillkännagivande som riksdagen våren 2016 ställde sig bakom och som handlade om att utöka undervisningstiden i ämnet idrott och hälsa i grundskolan med 100 timmar, vilket motsvarar en ökning av ämnet med 20 procent (bet. 2015/16:UbU14, rskr. 2015/16:228). Regeringens målsättning är som framgått ovan att förändringarna med utökad undervisningstid i idrott och hälsa i grundskolan med 100 timmar ska gälla fr.o.m. hösten 2019 (se prop. 2017/18:1 utg.omr. 16 avsnitt 9.4.2, skr.

2017/18:75 och fr. 2017/18:746). Utskottet avstyrker därmed motionerna 2017/18:1062 (SD) yrkande 30, 2017/18:1835 (S), 2017/18:3601 (KD) yrkande 36, 2017/18:3625 (KD) yrkande 21 och 2017/18:3759 (C) yrkande 46.

När det gäller yrkandet om former för samverkan mellan idrottsrörelsen och skolan hänvisar utskottet till det arbete som bedrivs inom regeringens initiativ Samling för daglig rörelse, där Riksidrottsförbundet är en viktig aktör. Utskottet avstyrker därmed motion 2017/18:1926 (L) yrkande 4.

Utskottet ser i detta sammanhang heller inga skäl att föreslå någon ändrad reglering när det gäller friluftsdagar i skolan och avstyrker därmed motion 2017/18:1730 (SD) yrkandena 3 och 4.

## Elevers frånvaro

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. skolplikt i grundskolan till 18 års ålder för de som inte har uppnått gymnasiebehörighet och att det ska införas en obligatorisk frånvarostatistik som medföljer slutbetyget från gymnasieskolan.

Jämför reservation 36 (M) och 37 (SD).

### Motionerna

I partimotion 2017/18:3567 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 34 föreslås skolplikt i grundskolan till 18 års ålder för de som inte har uppnått gymnasiebehörighet.

I kommittémotion 2017/18:3355 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 3 efterfrågas skärpta krav på att skolor och huvudmän följer upp och vidtar åtgärder när elever har problematisk och ogiltig frånvaro. Motionärerna efterfrågar också en nationell uppföljning för att åtgärda ogiltig frånvaro.

I motion 2017/18:2475 av Marta Obminska (M) framförs att det behövs en uppföljning av den ogiltiga frånvaron i grundskolan, för att uppmärksamma sådant som beror på hedersrelaterat förtryck och våld.

I motion 2017/18:2434 av Stefan Jakobsson (SD) föreslås att det ska införas en obligatorisk frånvarostatistik som medföljer slutbetyget från gymnasieskolan. Enligt motionären är syftet med förslaget bl.a. att det ska fungera som extra motivation för elever att ta sig till skolan även de dagar som det bär emot.

### Bakgrund och gällande rätt

I 7 kap. skollagen (2010:800) finns det bestämmelser om skolplikt och rätt till utbildning. En elev i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan ska delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda

utbildningen, om eleven inte har giltigt skäl att utebli (7 kap. 17 § första stycket). Om en elev i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan eller sameskolan utan giltigt skäl uteblir från den obligatoriska verksamheten, ska rektorn se till att elevens vårdnadshavare samma dag informeras om att eleven har varit frånvarande. Om det finns särskilda skäl behöver elevens vårdnadshavare inte informeras samma dag. En elev i en skolform som avses i 17 § får beviljas kortare ledighet för enskilda angelägenheter. Om det finns synnerliga skäl får längre ledighet beviljas. Rektorn beslutar om ledighet.

Enligt 7 kap. 20–22 §§ skollagen är det vidare den som har vårdnaden om ett skolpliktigt barn som ska se till att barnet fullgör sin skolplikt. Hemkommunen ska se till att skolpliktiga barn som inte går i dess förskoleklass, grundskola eller grundsärskola på något annat sätt får föreskriven utbildning. Kommunen, huvudmannen för specialskolan och huvudmannen för sameskolan har även till ansvar att se till att eleverna i dess grundskola och grundsärskola fullgör sin skolgång. När en skolpliktig elev börjar eller slutar vid en fristående skola eller utan giltig orsak är frånvarande i betydande utsträckning från obligatoriska inslag, ska huvudmannen snarast lämna uppgift om detta till hemkommunen. Enligt 7 kap. 23 § skollagen får hemkommunen förelägga en elevs vårdnadshavare att fullgöra sina skyldigheter om en skolpliktig elev inte fullgör sin skolgång och detta beror på att elevens vårdnadshavare inte har gjort vad denne är skyldig att göra för att så ska ske. För en elev i specialskolan eller sameskolan är det i stället huvudmannen för respektive skolform som får förelägga elevens vårdnadshavare att fullgöra sina skyldigheter. Ett föreläggande får förenas med vite.

Även för elever i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan finns bestämmelser om krav på att delta i utbildningen om det inte finns giltiga skäl att utebli. Om en elev i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan utan giltigt skäl uteblir från den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, ska rektorn se till att elevens vårdnadshavare samma dag informeras om att eleven har varit frånvarande. Om det finns särskilda skäl behöver elevens vårdnadshavare inte informeras samma dag (15 kap. 16 § och 18 kap. 16 § skollagen).

Skolverket har beslutat om allmänna råd för arbetet med att främja närvaro och att uppmärksamma, utreda och åtgärda frånvaro i skolan (SKOLFS 2012:34).

### *Vissa kartläggningar om ogiltig frånvaro*

Problemet med ogiltig frånvaro har uppmärksammats under lång tid. Skolverket har genomfört kartläggningar av den ogiltiga frånvaron som presenterats i två rapporter (Skolverkets rapport 308, 2008 och 341, 2010). I rapporterna konstateras att orsakerna till elevers frånvaro ofta är komplexa och att de kan delas upp i två kategorier: skolrelaterade orsaker och orsaker kopplade till elevens hem- och familjesituation. Den senaste nationella

kartläggningen av ogiltig frånvaro genomfördes av Skolinspektionen och publicerades 2016 (Omfattande ogiltig frånvaro i Sveriges grundskolor, Skolinspektionen 2016). Skolinspektionen framhåller i rapporten att det hösten 2015 var nästan 1 700 elever som hade rapporterats ha ogiltig sammanhängande frånvaro i en månad eller mer. Med nästan 1 miljon skolpliktiga elever i Sverige motsvarar detta 1,7 av 1 000 elever. Detta resultat går även i linje med Skolverkets tidigare kartläggningar. Resultaten visar vidare att drygt 18 000 elever rapporterades ha ogiltig upprepad ströfrånvaro. Med upprepad ströfrånvaro avsågs ogiltig frånvaro från enstaka lektioner/dagar motsvarande ca 5–20 procent frånvaro som pågått under minst två månader. Skolinspektionen konstaterar att 18 000 elever med upprepad ströfrånvaro är ett stort problem och en indikation på att fler insatser behövs. Resultaten visar också att den ogiltiga frånvaron är mest utbredd i årskurserna 7–9, men även i årskurserna 1–6 förekommer både ogiltig sammanhängande frånvaro och ogiltig upprepad ströfrånvaro. Upprepad ströfrånvaro är något vanligare bland pojkar än flickor, och i årskurserna 7–9 är den mer vanligt förekommande i kommunala skolor än i fristående skolor. Skolinspektionen framhåller även i rapporten att två tredjedelar av rektorerna som svarade på enkäten uppger att de uppmärksammat oroande giltig frånvaro på skolan. Omfattande, men formellt giltig, frånvaro kan eventuellt dölja samma typ av problematik som ligger bakom den ogiltiga frånvaron.

#### *Uppdrag till Skolverket*

Skolverket fick i regleringsbrevet för 2016 i uppdrag av regeringen att genomföra verksamhetsnära insatser för huvudmän och gymnasieskolor för att förebygga avhopp från gymnasieskolan. Uppdraget är ett led i de åtgärder som regeringen föreslår i Vågar framåt – strategi för unga som varken arbetar eller studerar (U2015/05478/UF). Uppdraget pågår mellan 2016 och 2018 och ska slutredovisas den 1 mars 2019.

#### *Proposition 2017/18:182 Samling för skolan*

Proposition 2017/18:182 Samling för skolan överlämnades till riksdagen den 20 mars 2018. I propositionen föreslås att vid upprepad eller längre frånvaro i de obligatoriska skolformerna ska rektorn, oavsett om det är fråga om giltig eller ogiltig frånvaro, se till att frånvaron skyndsamt utreds om det inte är obehövligt. Utredningen ska genomföras i samråd med eleven och elevens vårdnadshavare samt med elevhälsan. Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas. När utredningen om en elevs frånvaro inleds ska rektorn snarast se till att frånvaron anmäls till huvudmannen. Vidare ska hemkommunen alltid informeras när en utredning om frånvaro inleds. Hemkommunen ska också vid behov samordna arbetet kring elever med upprepad eller längre frånvaro.



### *Proposition 2017/18:183 En gymnasieutbildning för alla*

Proposition 2017/18:183 En gymnasieutbildning för alla överlämnades till riksdagen den 20 mars 2018. I propositionen föreslås bl.a. att vid upprepad eller längre frånvaro i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska rektorn, oavsett om det är fråga om giltig eller ogiltig frånvaro, se till att frånvaron skyndsamt utreds om det inte är obehövligt. Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas.

### **Utskottets ställningstagande**

Utskottet vill inledningsvis framhålla att huvudmannen har ett tydligt ansvar enligt skollagen för att se till att barn och elever deltar i undervisningen och fullgör sin skolplikt. Det finns också bestämmelser i skollagen om att rektorn, eller huvudmannen i tillämpliga fall, ska informera vårdnadshavaren om en elev har varit frånvarande liksom att vårdnadshavare har ansvar för att se till att eleven fullgör sin skolplikt. Utskottet kan mot bakgrund av bl.a. flera myndighetsrapporter konstatera att ogiltig frånvaro är vanlig trots skolplikten. Utskottet välkomnar därför proposition 2017/18:182 Samling för skolan som bl.a. innehåller förslag för att minska elevers upprepade eller längre frånvaro från utbildningen inom den obligatoriska verksamheten. Utskottet välkomnar även proposition 2017/18:183 En gymnasieutbildning för alla, som innehåller förslag om att rektorns ansvar för att utreda upprepad eller längre frånvaro bör förtydligas. Utskottet vill inte föregripa det pågående lagstiftningsarbetet och avstyrker därmed motionerna 2017/18:2475 (M) och 2017/18:3355 (M) yrkande 3.

När det särskilt gäller yrkanden om skolplikt i grundskolan till 18 års ålder och införandet av en obligatorisk frånvarostatistik som medföljer slutbetyget från gymnasieskolan anser utskottet inte att dessa förslag bör införas och avstyrker motionerna 2017/18:2434 (SD) och 2017/18:3567 (M) yrkande 34.

## Elever med särskilda behov

### **Utskottets förslag i korthet**

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. en satsning på särbegåvade barn och en lagstadgad rätt till undervisning i punktskrift.

Jämför reservation 38 (SD) och 39 (KD).

### **Motionerna**

I motion 2017/18:1302 av Thomas Finnborg (M) begärs en översyn av utbildningsstödet för familjehemsplacerade barn. Enligt motionären visar flera studier att placerade barn av olika anledningar ofta har sämre resultat i skolan än andra barn.

I motion 2017/18:2481 av Marta Obminska (M) efterfrågas extra stöd för elever som man befärdar inte kommer att nå undervisningens mål. Motionären önskar en översyn av den faktiska efterlevnaden av regelverket som anger att kommuner och skolor är skyldiga att ge särskilt stöd samt, vid behov, ett förslag om förtydligad och skärpt lagstiftning.

I kommittémotion 2017/18:1062 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 11 begärs att skolan ska göra en satsning på särbegåvade barn, innebärande bl.a. att låta dem gå snabbare fram i sina studier.

I motion 2017/18:209 av Bengt Eliasson (L) efterfrågas en lagstadgad rätt till undervisning i punktskrift. Motionären framhåller att om barnen inte tidigt tränar punktskrift kan det leda till att de väljer att kommunicera via tal framför punktskrift, vilket kan leda till problem senare i livet.

I kommittémotion 2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkande 8 framhålls behovet av att låta elever med behov av särskilt stöd få en bättre anpassad klassrumsmiljö och undervisning av lärare med rätt utbildning i specialpedagogik. I yrkande 9 efterfrågar motionärerna en sammanställning av kunskapsläget för att få en samordning och bättre kvalitet i diagnostiseringen av dyslexi. I dag använder olika yrkesgrupper olika modeller för att utreda läs- och skrivsvårigheter, och resultaten sammanfaller inte alltid. För den enskilda eleven kan en felaktig bedömning få allvarliga konsekvenser, menar motionärerna.

I motion 2017/18:2212 av Åsa Westlund (S) föreslås att elever som går i grund- eller gymnasiesärskola ska ges rätt att avsluta den utbildning de påbörjat, om en diagnos förändras under pågående utbildning.

I motion 2017/18:2222 av Åsa Westlund (S) vill motionären att skolsituationen för elever med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning ska ses över. Enligt motionären tyder den information som finns på att skolgången för dessa elever brister i anpassning, med stora konsekvenser för individ och samhälle som följd.

I motion 2017/18:803 av Hillevi Larsson (S) uppmärksammas elever i behov av särskilt stöd, varav den största gruppen är barn med läs- och skrivsvårigheter. Motionären framhåller bl.a. att barn som inte får rätt stödsatser i skolarbetet riskerar att halka efter i skolan, vilket i förlängningen kan få stora negativa effekter både för den enskilde och för samhället.

## **Bakgrund och gällande rätt**

### *Skollagen*

Av förarbetena till skollagen framgår att med funktionsnedsättning avses en nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga (prop. 2009/10:165 s. 334). Detta överensstämmer med definitionen i Socialstyrelsens termbank och innebär att bl.a. elever med syn- och hörselnedsättningar, rörelsehinder, nedsättningar inom ramen för autismspektrat, adhd och dyslexi omfattas (prop. 2013/14:148 s. 29).

I skollagen (2010:800) finns det bestämmelser som uttrycker skolans kompensatoriska uppdrag. Det har tydliggjorts att kommunerna ska fördela resurser till utbildning inom skolväsendet efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov (2 kap. 8 a §). Det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov (2 kap. 9 och 10 §§). Skolan ska i utbildningen ta hänsyn till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen (1 kap. 4 § andra stycket).

Av 3 kap. 3 § skollagen framgår att alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Bestämmelsen förtydligades den 1 juli 2014 på så sätt att det i en ny mening anges att elever som till följd av en funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika kunskapskrav som finns ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser. I proposition 2013/14:148 Vissa skollagsfrågor framgår att tillägget syftar till att förtydliga att den som har en funktionsnedsättning som medför svårigheter att nå kunskapskraven inte bara ska ges tillräckligt stöd för att nå den lägsta godtagbara kunskapsnivån (prop. 2013/14:148, bet. 2013/14:UbU21, rskr. 2013/14:292).

Bestämmelserna i skollagen om stödsatser i skolan ändrades den 1 juli 2014 och innebär bl.a. att om det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen (3 kap. 5 a §). Med sådant stöd avses som huvudregel anpassningar som lärare kan göra i den dagliga undervisningen. Det innebär att stöd i form av extra anpassningar ska ligga inom ramen för det stöd som ska ges till alla elever enligt 1 kap. 4 § och den ledning och stimulans för lärande och personlig utveckling som alla elever ska ges enligt 3 kap. 3 §. Till stöd i form av extra anpassningar hör bl.a. enstaka specialpedagogiska insatser under en kortare tid, t.ex. två månader. Även särskilda läromedel eller utrustning i form av t.ex. tidsstöd, dvs. hjälpmedel för att förstå och passa tider, samt digital teknik med anpassade programvaror kan som huvudregel anses falla inom ramen för stöd i form av extra anpassningar (prop. 2013/14:160 s. 36, bet. 2013/14:UbU19, rskr. 2013/14:291).

Om det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta anmälas till rektorn. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd utreds skyndsamt (3 kap. 8 §). En ny formulering av de ovanstående paragraferna (3 kap. 5 a och 8 §§) träder i kraft den 29 juni 2018 (prop. 2017/18:14, bet. 2017/18:UbU5, rskr. 2017/18:44), i syfte att säkerställa att bestämmelserna om extra anpassningar

och särskilt stöd kompletteras så att nationella bedömningsstöd läggs till som ytterligare ett exempel på ett verktyg genom vilket en elevs behov av extra anpassningar respektive särskilt stöd kan identifieras.

### *Särskilt om mottagande i grund- och gymnasiesärskolan*

Av 7 kap. 5 a § skollagen följer att den som arbetar inom skolväsendet ska underrätta elevens rektor om han eller hon uppmärksammar eller får kännedom om något som tyder på att en elev i grundsärskolan inte tillhör grundsärskolans målgrupp. En rektor som får sådana upplysningar ska anmäla detta till elevens hemkommun. Hemkommunen ska skyndsamt utreda frågan.

Av 7 kap. 5 b § skollagen följer att hemkommunen ska besluta att eleven inte tillhör grundsärskolans målgrupp om en utredning enligt 5 a § visar detta. Hemkommunen ska då ta emot eleven i grundskolan eller se till att eleven på något annat sätt får föreskriven utbildning. Hemkommunen ska vidta de åtgärder som krävs för elevens övergång från grundsärskolan till en annan skolform.

Av 18 kap. 6 § skollagen följer att den som arbetar inom skolväsendet ska underrätta elevens rektor om han eller hon uppmärksammar eller får kännedom om något som tyder på att en elev inte tillhör grundsärskolans respektive gymnasiesärskolans målgrupp. En rektor som får sådana upplysningar ska anmäla detta till elevens hemkommun. Hemkommunen ska skyndsamt utreda frågan.

Av 18 kap. 7 § skollagen följer att hemkommunen ska besluta att eleven inte tillhör gymnasiesärskolans målgrupp om en utredning enligt 6 § visar detta. Hemkommunen ska då erbjuda eleven utbildning i gymnasieskolan eller vuxenutbildning enligt denna lag. Hemkommunen ska vidta de åtgärder som krävs för elevens övergång från gymnasiesärskolan till gymnasieskolan eller vuxenutbildning.

I Skolverkets allmänna råd om mottagande i grundsärskolan och gymnasiesärskolan (2013) sägs bl.a. att det är viktigt att hemkommunen säkerställer att övergången sker på ett sätt som överensstämmer med barnets bästa. Den fortsatta skolgången måste utformas efter elevens behov och förutsättningar. Eleven kan behöva kompensation avseende undervisningstid i vissa ämnen. Till exempel har en elev som gått i grundsärskolan läst färre timmar engelska än elever i grundskolan (s. 36).

### *Utredning om bättre möjligheter för elever i de obligatoriska skolformerna att nå de kunskapskrav som minst ska nås*

En särskild utredare har fått i uppdrag att bl.a. kartlägga och analysera skolornas stöd- och elevhälsoarbete och lämna förslag i syfte att skapa bättre förutsättningar för elever, såväl flickor som pojkar, att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Utredaren ska bl.a. kartlägga och analysera brister i stödarbetet samt föreslå hur arbetet kan förbättras. I direktivet framhålls att en särskilt utsatt grupp är familjehemsplacerade barn och de barn och ungdomar

som placeras på hem för vård eller boende (HVB). Många av dessa barn går igenom påfrestningar av olika slag och byter ofta skola. De löper därför extra stor risk att misslyckas i skolan. Uppdraget ska redovisas senast den 20 januari 2019 (dir. 2017:88).

### *Proposition 2017/18:195 Läsa, skriva, räkna – en garanti för tidiga stödinsatser*

Regeringen överlämnade proposition 2017/18:195 Läsa, skriva, räkna – en garanti för tidiga stödinsatser till riksdagen den 21 mars 2018. I propositionen föreslås att det införs bestämmelser i skollagen (2010:800) om en garanti för tidiga stödinsatser i förskoleklassen och lågstadiet i grundskolan, specialskolan och sameskolan. Syftet med garantin är att en elev i behov av stöd, tidigt ska få stöd utformat utifrån sitt behov. Propositionen innehåller en justerad version av förslagen i propositionen Läsa, skriva, räkna – en åtgärdsgaranti (prop. 2017/18:18).

Garantin innebär att elever i behov av stöd ska få adekvata stödinsatser bl.a. genom att förskollärare och lärare samråder med personal med specialpedagogisk kompetens. Redan i förskoleklassen ska elevens språkliga medvetenhet och matematiska tänkande kartläggas med stöd av ett nationellt kartläggningsmaterial. Om det utifrån användningen av kartläggningsmaterialet, ett nationellt bedömningsstöd eller ett nationellt prov finns en indikation på att en elev i förskoleklassen eller i lågstadiet inte kommer att nå de kunskapskrav som ska uppnås i svenska, svenska som andraspråk eller matematik, ska ansvarig förskollärare eller lärare göra en särskild bedömning av elevens kunskapsutveckling för att avgöra om eleven är i behov av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen eller särskilt stöd, för att nå de kunskapskrav som ska uppnås. Om ett sådant behov finns ska det göras en planering av extra anpassningar eller en anmälan till rektorn för att utreda behovet av särskilt stöd. Om det vid användningen av ett nationellt kartläggningsmaterial, ett nationellt bedömningsstöd eller ett nationellt prov direkt kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som ska uppnås behöver en särskild bedömning inte göras, utan åtgärder ska i så fall sättas in skyndsamt. Vidtagna extra anpassningar ska följas upp i slutet av förskoleklassen och i slutet av lågstadiet. Resultatet av uppföljningen ska överföras till ansvarig lärare i nästa årskurs. Den särskilda bedömningen samt planering och uppföljning av extra anpassningar ska som huvudregel genomföras i samråd med personal med specialpedagogisk kompetens. Garantin ska anses vara uppfylld när de åtgärder som garantin omfattar har vidtagits. I detta ingår att de extra anpassningar som har planerats också har genomförts och följts upp för att säkerställa att de gett resultat.

### *Specialpedagogiska skolmyndighetens stöd*

Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) ska verka för att alla barn, elever och vuxenstuderande med funktionsnedsättning får tillgång till en

likvärdig utbildning och annan verksamhet av god kvalitet i en trygg miljö. Myndigheten ska bidra till goda förutsättningar för barnens utveckling och lärande samt förbättrade kunskapsresultat för eleverna och de vuxenstuderande. Myndigheten ansvarar för specialpedagogiskt stöd samt för utbildning i specialskolan och i förskoleklassen och fritidshemmet vid en skolenhet med specialskola (förordningen [2011:130] med instruktion för Specialpedagogiska skolmyndigheten).

När det särskilt gäller läs- och skrivsvårigheter/dyslexi har SPSM bl.a. tagit fram stödmaterialet Pedagogisk utredning av läs- och skrivsvårigheter/dyslexi på förfrågan av specialpedagoger runt om i landet. Stödmaterialet är resultatet av ett samarbete mellan SPSM, Stockholms universitet och Linnéuniversitetet samt ett nätverk som består av ca 60 specialpedagoger och speciallärare med fördjupning i dyslexi. Materialet syftar till att ge stöd i arbetet med att utreda elevers läs- och skrivsvårigheter/dyslexi på ett likvärdigt sätt. Tanken är också att materialet ska vara ett stöd för att kvalitetssäkra de pedagogiska utredningarna. Utredningen är giltig för stöd i skolformerna grundskola, gymnasium, vuxenutbildning och högskola/universitet.

I 2014 års regleringsbrev fick SPSM i uppdrag att ta fram ett stödmaterial för huvudmän och skolor med målet att elever med blindhet, som använder punktskrift som läsmedium, ska höja sina kunskapsresultat. SPSM publicerade i februari 2015 ett stödmaterial, som utformats som allmänna råd, om elever med punktskrift som läsmedium. De allmänna råden riktar sig till skolhuvudmän och rektorer som har en punktskriftsläsande elev i sin verksamhet och ger vägledning om lagar, regler och arbetsätt.

SPSM lanserade vidare under 2016 stödtjänsten Hitta läromedel, som syftar till att underlätta att hitta läromedel för elever i behov av stöd. Tjänsten innehåller både läromedel från svenska läromedelsföretag och läromedel från SPSM.

### *Urval av pågående och avslutade satsningar och uppdrag*

Enligt förordningen (2015:938) om statsbidrag för fortbildning i specialpedagogik har Skolverket ansvar för att bevilja statsbidrag till skolhuvudmän för fortbildning i specialpedagogik i syfte att generellt stärka den specialpedagogiska kompetensen i skolan. Statsbidrag får lämnas för fortbildning i specialpedagogik för legitimerade lärare i grundskolan och sameskolan och i utbildning som motsvarar grundskolan vid särskilda ungdomshem och handledare i specialpedagogik. Inom ramen för satsningen har Skolverket tagit fram en webbaserad lärportal för kompetensutvecklingen. Satsningen pågår 2016–2019.

Skolverket fick vidare 2016 ett nytt uppdrag av regeringen att fördela statsbidrag för personalförstärkningar inom elevhälsan och specialpedagogik (förordningen [2016:400] om statsbidrag för personalförstärkningar inom elevhälsan och när det gäller specialpedagogiska insatser och för fortbildning när det gäller sådana insatser). Bidraget ska gå till att anställa eller ge uppdrag

åt skolläkare, skolsköterskor, skolkuratorer, skolpsykologer, speciallärare och lärare med specialpedagogisk kompetens. Från 2017 kan bidraget även sökas för att behålla det utökade antal tjänster en huvudman tidigare fått bidrag för, förutsatt att den uppnådda ökade personaltätheten bibehålls.

Inom ramen för Lärarlyftet II, som är en fortbildningsinsats för lärare, lämnas ett högre bidragsbelopp till de huvudmän som har deltagande lärare i speciallärarutbildning. Under 2016 förbättrades dessutom villkoren ytterligare för lärare och förskollärare som deltar i utbildning till speciallärare och specialpedagog, samt i utbildning i svenska som andraspråk, då det sökbara statsbidraget täcker delar av deltagarens lönekostnad under utbildningstiden (prop. 2017/18:1 utg.omr. 16 s. 76).

Skolverket redovisade i april 2016 regeringens uppdrag att föreslå nationella it-strategier för skolväsendet (U2015/04666/S). Enligt uppdraget ska strategierna bidra till ökad måluppfyllelse och likvärdighet genom att den strategiska potential som it har tillvaratas i hela skolväsendet. När det gäller frågan om digitala verktyg för tillgänglig lärmiljö anför Skolverket att digitala verktyg i lärandet kan göra undervisningen och den pedagogiska situationen tillgänglig för alla elever, oavsett funktionsförmåga. En generell kunskap om digitala verktyg och deras möjligheter för ett tillgängligt lärande behöver enligt Skolverket ingå i alla förskollärares och lärares digitala kompetens. Samtidigt behöver varje skola också ha kompetens om alternativa verktyg för att kunna erbjuda alla elever en tillgänglig lärmiljö.

Sedan höstterminen 2012 pågår en försöksverksamhet med riksrekryterande spetsutbildning i årskurserna 7–9. Syftet är att ge eleverna möjlighet till fördjupning och breddning i ett eller flera ämnen och att stimulera de elever som lätt når kunskapskraven eller har speciella talanger. Detta är ett sätt att fånga upp och erbjuda dessa elever en individanpassad undervisning och uppmuntra dem att nå längre i sin kunskapsutveckling. Inom spets-utbildningarna kan eleverna läsa gymnasiekurser och få betyg i det ämne eller de ämnen som spetsutbildningen är inriktad mot. I övrigt följer eleverna den ordinarie undervisningen i skolan. Försöksverksamheten med riksrekryterande spetsutbildning i grundskolan utvärderas i en rapport som Skolverket årligen lämnar in senast vid utgången av april. Försöksverksamheten pågår t.o.m. läsåret 2022/23. Det finns också en försöksverksamhet med gymnasial spetsutbildning som ska ge elever möjlighet att fördjupa och bredda sina kunskaper inom humaniora, matematik, naturvetenskap, samhällsvetenskap eller teknikvetenskap. Spetsutbildningarna inom försöksverksamheten är riksrekryterande. Försöksverksamheten startade 2009 och har förlängts till 2022.

## **Utskottets ställningstagande**

Skollagen anger tydligt att alla barn och elever ska få den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt

enligt utbildningens mål. Utskottet vill särskilt uppmärksamma den lagändring som riksdagen beslutade om 2014 som innebär att elever som till följd av funktionsnedsättning har svårt att uppfylla kunskapskraven ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser. Likaså har en lagändring tydliggjort att om det kan befaras att en elev inte kommer att nå kunskapskraven ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen eller i form av särskilt stöd. Utskottet vill också framhålla proposition 2017/18:195 Läsa, skriva, räkna – en garanti för tidiga stödinsatser som innehåller förslag för att säkerställa att alla elever i den svenska skolan som är i behov av stöd, tidigt ska få stöd utformat utifrån sitt behov. Utskottet vill även betona kommunernas ansvar för resursfördelningen genom bestämmelsen om att kommuner ska fördela resurser till utbildning inom skolväsendet efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov.

Utskottet konstaterar vidare att regeringen har beslutat om statsbidrag för fortbildning och personalförstärkning inom elevhälsa och specialpedagogik samt att Skolverket och SPSM bidrar med råd och stödmaterial till huvudmännen och skolorna i fråga om stöd i undervisningen.

Utskottet vill också när det gäller yrkandet om särbegåvade elever framhålla den pågående försöksverksamheten med riksrekryterande spetsutbildning i årskurserna 7–9 samt gymnasieskolan.

När det gäller yrkandet om punktskrift kan utskottet konstatera att SPSM bl.a. har tagit fram ett stödmaterial utformat som allmänna råd som ger vägledning till skolhuvudmän och rektorer när det gäller lagar, regler och arbetssätt med punktskrift. Utskottet vill i sammanhanget framhålla att synskadade innefattas av det kompensatoriska uppdraget och att alla synskadade barn i dag är integrerade i grundskolan.

När det gäller yrkandet om att en mottagen elev i grund- eller gymnasiesärskolan ska ges möjlighet att fortsätta utbildningen trots att det framkommit att han eller hon inte tillhör målgruppen vill utskottet framhålla att hemkommunen enligt gällande bestämmelser i skollagen ska besluta att eleven inte tillhör endera målgruppen om en utredning visar detta. Vidare vill utskottet påminna om vad som sägs i Skolverkets allmänna råd om mottagande i grundsärskolan och gymnasiesärskolan (2013). I de allmänna råden framkommer att det är viktigt att hemkommunen säkerställer att övergången till annan skolform sker på ett sätt som överensstämmer med barnets bästa. Den fortsatta skolgången måste utformas efter elevens behov och förutsättningar. Utskottet ser ingen anledning att ändra den gällande ordningen.

Sammanfattningsvis hänvisar utskottet till pågående arbeten och satsningar samt gällande regelverk och vidtagna lagstiftningsåtgärder och avstyrker därmed motionerna 2017/18:209 (L), 2017/18:803 (S), 2017/18:1062 (SD) yrkande 11, 2017/18:1302 (M), 2017/18:2212 (S), 2017/18:2222 (S), 2017/18:2481 (M) och 2017/18:3601 (KD) yrkandena 8 och 9.



## Nyanlända elever

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. förlängd skolplikt för nyanlända elever och ett förtydligande av regelverket för förberedelseklasser.

Jämför reservation 40 (SD), 41 (C), 42 (V), 43 (L), 44 (KD) och 45 (M, C, L, KD).

### Motionerna

I kommittémotion 2017/18:3040 av Christer Nylander m.fl. (L, M, C, KD) yrkande 2 efterfrågas en utredning om förlängd skolplikt för nyanlända elever. Motionärerna framhåller att för att ge nyanlända elever rätt till kunskap och samma chans att nå kunskapsmålen är det rimligt att se över om skolplikten för dessa elever ska kunna förlängas. I yrkande 3 efterfrågas långtgående befogenheter för rektorer att prioritera om i timplanen för nyanlända så att målen i första hand nås i de viktigaste basämnena. I vissa fall kan det enligt motionärerna bli aktuellt att även använda delar av sommarlovet för detta.

I kommittémotion 2017/18:1062 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 23 föreslås att det införs en obligatorisk förskoleklass för nyanlända elever. I yrkande 27 föreslås att samtalsspråket för nyanlända under skoltid när de nyanlända lämnat förberedelseklassen, med undantag för språklektioner, alltid ska vara svenska. Undantag ska dock enligt motionärerna gälla skolor för nationella minoriteter samt internationella skolor. I yrkande 28 begärs att grundskolan generellt ska förstärka undervisningen i svenska med ett särskilt fokus på elever med svagare kunskap i svenska.

I motion 2017/18:2821 av Stefan Jakobsson (SD) begärs att ändringar ska göras i skollagen (2010:800) och andra författningar med innebörden att benämningen ”bosatta i Sverige” ändras till ”folkbokförda i Sverige” i syfte att begränsa tillgången till utbildningssystemet.

I kommittémotion 2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkande 29 efterfrågas en försöksverksamhet med tvåspråkiga klasser. Nyanlända elever ska kunna ha ämnesundervisning både på sitt modersmål och på svenska.

I partimotion 2017/18:2815 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 21 framhålls att de nyanlända ungdomar som kommer sent till Sverige måste ges tid att uppnå kunskapsmålen i svensk grundskola. Motionärerna föreslår därför förlängd skolplikt, prioriterad timplan och kortare sommarlov för att nå behörighet till gymnasiet.

I kommittémotion 2017/18:2818 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkande 13 efterfrågas mer flexibilitet från skolans sida när det gäller mer anpassade studier för asylsökande som den unge har användning för även utanför Sverige.

I kommittémotion 2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkande 22 framhålls behovet av att säkerställa att nyanlända elevers kunskaper bedöms skyndsamt och att de snabbt får en placering i lämplig årskurs och undervisningsgrupp. Motionärerna anför att nyanlända elever ska ges samma möjligheter att tillgodogöra sig kunskapskraven i skolan. I yrkande 24 anför motionärerna att regelverket för förberedelseklasser behöver förtydligas, bl.a. för att undvika att eleverna blir kvar för länge i dessa och för att öka möjligheterna för nyanlända att under en period få fokusera mer på ämnet svenska.

I kommittémotion 2017/18:1937 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkande 22 efterfrågas en utökad rätt att få undervisning på sitt eget språk. Enligt motionärerna är det viktigt att nyanlända elever lär sig svenska, men den starka fokuseringen på det svenska språket riskerar att hämma det övriga lärandet. I yrkande 23 efterfrågas en översyn av möjligheterna att införa skolplikt för asylsökande barn för att säkerställa deras rätt till utbildning.

### **Bakgrund och gällande rätt**

Barn som är bosatta i Sverige har skolplikt. Med bosatt i Sverige avses enligt 7 kap. 2 § och 29 kap. 2 § första stycket skollagen den som ska vara folkbokförd här enligt folkbokföringslagen (1991:481). Skolplikten motsvaras av en rätt till kostnadsfri grundläggande utbildning i allmän skola (2 kap. 18 § regeringsformen och 7 kap. 2 § första stycket och 3 § skollagen). De utbildningar som avses med allmän skola är grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan. Hemkommunen har ansvar för att skolpliktiga barn får föreskriven utbildning och fullgör sin skolgång. Detta gäller oavsett var eleven går i skolan. Ansvaret innebär att hemkommunen måste hålla sig informerad om skolgång och frånvaro (7 kap. 21 §, se även huvudmannens informationsansvar enligt 7 kap. 22 § skollagen).

Utöver skolpliktiga elever har även vissa andra kategorier av elever rätt till utbildning. Det gäller elever som inte är folkbokförda här, men som vid tillämpningen av skollagen ska anses bosatta här (29 kap. 2 § andra stycket skollagen). Detta gäller den som är asylsökande i enlighet med vissa bestämmelser i lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl., barn som inte omfattas av nämnda lag, som saknar uppehållstillstånd och som inte vistas på en förläggning, om de bor hos en vårdnadshavare som har uppehållstillstånd (29 kap. 2 § andra stycket 1 skollagen jämförd med 1 a § lagen om mottagande av asylsökande m.fl.) och den som vistas här med stöd av ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 15 § utlänningslagen (2005:716). Den som har rätt till utbildning enligt skollagen till följd av EU-rätten m.m., den som är familjemedlem till en person som tillhör en främmande makts beskickning eller lönade konsulat m.m. och den som vistas här utan stöd av myndighetsbeslut eller författning anses också som bosatt i landet i skollagens mening.

Den kommun där en asylsökande elev stadigvarande vistas är att anse som hemkommun i skollagens mening (29 kap. 6 § skollagen). Det innebär att det är den kommunen som har skyldighet att erbjuda utbildning enligt skollagen. Eleven ska erbjudas utbildning i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan så snart det är lämpligt med hänsyn till elevens personliga förhållanden. Detta bör dock ske senast inom en månad efter ankomst (4 kap. 1 a § skolförordningen och 12 kap. 14 § gymnasieförordningen). Vad som avses med ”ankomsten” är inte närmare reglerat, men i Skolverkets allmänna råd anges att det utifrån barnets bästa är lämpligt att räkna från när barnet eller ungdomen har ankommit till landet (Skolverket [2016] Allmänna råd med kommentarer – Utbildning för nyanlända elever [SKOLFS 2016:2]). Enligt förarbetena är en månad en rimlig tid med tanke på såväl det enskilda barnets behov som kommunens möjligheter att ta emot eleven (prop. 2000/01:115 s. 20).

### *Nya bestämmelser*

Den 1 januari 2016 trädde nya bestämmelser (prop. 2014/15:45, bet. 2014/15:UbU6, rskr. 2014/15:177) i skollagen i kraft om mottagande av och skolgång för nyanlända elever (3 kap. 12 a–f §§). Genom ändringarna fördes en definition av nyanländ in i skollagen (3 kap. 12 a §). Med nyanländ ska enligt skollagen avses den som har varit bosatt utomlands och som numera är bosatt här i landet eller ska anses bosatt här och som har påbörjat sin utbildning här efter höstterminens start det kalenderår då han eller hon fyller sju år. En elev ska inte längre anses vara nyanländ efter fyra års skolgång här i landet.

Vidare infördes bestämmelser i skollagen om att en nyanländs kunskaper ska bedömas (3 kap. 12 c och d §§). En sådan bedömning ska göras även för vissa andra elever som har varit bosatta utomlands, om det behövs. Resultatet av bedömningen ska enligt bestämmelserna ingå i underlaget för beslut om placering i årskurs och undervisningsgrupp samt för planeringen av undervisningen och tidsfördelningen mellan ämnena.

Därutöver anges det i 3 kap. 12 e § att en nyanländ elev och en elev vars kunskaper har bedömts enligt ovanstående ska placeras i den årskurs som är lämplig med hänsyn till elevens ålder, förkunskaper och personliga förhållanden i övrigt. Rektorn ska besluta om en sådan elevs placering i årskurs så snart som möjligt och senast inom två månader från det att eleven har tagits emot. Eleven ska inom samma tid placeras i den undervisningsgrupp som eleven normalt ska tillhöra.

Med de nya bestämmelserna skrevs även de s.k. förberedelseklasserna in i skollagen. Enligt 3 kap. 12 f § skollagen ska en nyanländ elev som saknar tillräckliga kunskaper i det svenska språket för att kunna följa och tillgodogöra sig den ordinarie undervisningen delvis få undervisas i förberedelseklass. Under samma förutsättningar ska även andra elever vars kunskaper har bedömts få undervisas delvis i förberedelseklass. En elevs undervisning i förberedelseklass i ett visst ämne ska avbrytas så snart eleven bedöms ha

tillräckliga kunskaper för att kunna delta i den ordinarie undervisningen i ämnet. Undervisning i förberedelseklass ska inte få pågå längre än två år.

*Proposition 2017/18:194 Fler nyanlända ska uppnå behörighet till gymnasieskolan och kvaliteten i förskola och fritidshem ska stärkas*

Regeringen överlämnade den 21 mars 2018 proposition 2017/18:194 Fler nyanlända ska uppnå behörighet till gymnasieskolan och kvaliteten i förskola och fritidshem ska stärkas till riksdagen. Bland förslagen i propositionen finns ett om att det ska införas ökade möjligheter till anpassning av nyanlända elevers utbildning (anpassad timplan). Förslaget innebär att rektorn ska få besluta att en nyanländ elev som har tagits emot i högstadiet i grundskolan eller specialskolan ska ges undervisning som avviker från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen (anpassad timplan), om

- rektorn efter att elevens kunskaper har bedömts eller senare bedömer att eleven kommer att ha svårt att nå behörighet till ett nationellt program i gymnasieskolan inom ramen för skolplikten eller motsvarande rätt till utbildning
- eleven och elevens vårdnadshavare har samtyckt till den anpassade timplanen.

En anpassad timplan ska utformas så att

- eleven ges undervisning i sådana ämnen och minst det antal ämnen som krävs för att nå behörighet till ett nationellt program i gymnasieskolan
- ett av dessa ämnen är idrott och hälsa
- eleven ges minst den totala undervisningstid som återstår för övriga elever i den årskursen hos huvudmannen under den kvarvarande skoltiden.

Vidare föreslås att nyanlända elever som tas emot i högstadiet ska få en individuell studieplan. Förslaget innebär att för nyanlända elever som har tagits emot i högstadiet i grundskolan eller i specialskolan och vars kunskaper har bedömts ska en individuell studieplan upprättas senast inom två månader från mottagandet. Studieplanen ska vara långsiktig och beskriva hur eleven ska uppnå behörighet till gymnasieskolans nationella program utifrån elevens mål. Den ska innehålla uppgifter om utbildningens huvudsakliga innehåll och planerade stödåtgärder. Studieplanen ska revideras löpande utifrån nya bedömningar som görs av den nyanlända elevens ämneskunskaper.

*Proposition 2017/18:183 En gymnasieutbildning för alla*

Proposition 2017/18:183 En gymnasieutbildning för alla överlämnades till riksdagen den 20 mars 2018. I propositionen föreslås bl.a. att strukturen och kvaliteten på introduktionsprogrammen i gymnasieskolan ska förbättras. Utbildningsplanen ska innehålla uppgifter om utbildningens syfte, huvudsakliga innehåll och längd. Eleverna ska ha rätt till en garanterad minsta undervisningstid, och nyanlända elevers kunskaper ska bedömas vid

mottagandet till språkintröduktion. Rätten att fullfölja utbildningen ska knytas till elevens individuella studieplan. Preparandutbildningen ska ersättas av en bredare utbildning inom programriktat val, och elever som har fyllt 19 år och bedöms klara av ett nationellt högskoleförberedande program ska få möjlighet till undantag från vissa behörighetskrav för att kunna börja programmet.

### *Urval av Skolverkets arbete*

Med anledning av de nya bestämmelserna i skollagen om nyanlända elever har Skolverket tagit fram nya allmänna råd om utbildning för nyanlända elever (SKOLFS 2016:2). De allmänna råden ger vägledning om hur hemkommuner, huvudmän, rektorer, lärare och övrig skolpersonal kan eller bör arbeta med mottagandet av och den fortsatta utbildningen för nyanlända elever för att leva upp till författningarnas krav. När det särskilt gäller undervisning i förberedelseklass beskriver Skolverket i de allmänna råden att lärare och övrig skolpersonal löpande behöver bedöma hur elevens kunskaper i olika ämnen utvecklas under tiden i förberedelseklassen. På så sätt kan eleven förberedas på att successivt få ökad undervisning i den ordinarie undervisningsgruppen.

Skolverket har med anledning av de nya bestämmelserna även tagit fram material som stöd till skolors kartläggning av nyanlända elevers kunskaper. Materialet är avsett att användas för elever i de obligatoriska skolformerna, men kan även användas i gymnasieskolans språkintröduktion.

Skolverket har sedan 2015 även i uppdrag att, som en del i satsningen Samverkan för bästa skola, i dialog med skolhuvudmän genomföra insatser i syfte att höja kunskapsresultaten och öka likvärdigheten inom och mellan skolor (U2015/03357/S). Insatserna ska riktas till skolor med låga kunskapsresultat eller hög andel elever som inte fullföljer sina studier, och som har eller bedöms få svårt att förbättra sina resultat på egen hand. Bedömningen av vilka skolor som ska prioriteras ska främst baseras på underlag från Skolinspektionen. Skolverket ska komma överens med varje berörd huvudman om hur insatserna ska utformas och genomföras. Regeringen fattade i januari 2017 beslut om att bredda Samverkan för bästa skola till att, utöver grundskolan och motsvarande skolformer samt gymnasie- och gymnasiesärskolan, även innefatta förskolan och förskoleklassen (U2017/00301/S). Skolverket ska följa upp satsningen och årligen senast den 15 mars redovisa hur genomförandet av uppdraget fortlöper.

Regeringen beslutade den 1 februari 2018 att ge Skolverket i uppdrag att genomföra insatser för att stärka utbildningens kvalitet för nyanlända barn och elever och vid behov för barn och elever med annat modersmål än svenska (U2018/00404/S). Uppdraget innebär att Skolverket ska genomföra systematiska insatser för att stärka huvudmännens förmåga att på både kort och lång sikt erbjuda nyanlända barn och elever en utbildning av hög och likvärdig kvalitet. Målet är högre måluppfyllelse i förskolan, förskoleklassen och fritidshemmet och förbättra de förutsättningar för goda kunskapsresultat för eleverna i grund- och gymnasieskolan samt inom kommunal

vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna. Vid behov ska insatserna även omfatta barn och elever som inte är nyanlända om de har ett annat modersmål än svenska. De medel som är avsatta för detta uppdrag samt uppdragen om samverkan för bästa skola uppgår sammantaget till 524 miljoner kronor 2018 och beräknas uppgå till 544 miljoner kronor 2019 och 564 miljoner kronor årligen 2020–2025. Skolverket ska följa upp satsningen och årligen senast den 17 februari och den 25 oktober lämna en redovisning till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) i fråga om dels vilka insatser som planeras, har påbörjats respektive slutförts inom ramen för uppdraget, dels insatsernas utfall samt en analys av behovet av de redovisade insatserna och utfallet av dem.

### *Budgetpropositionen för 2018*

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 16) presenterar regeringen en rad åtgärder för nyanlända elevers lärande. Regeringen konstaterar bl.a. att den försöksverksamhet med utökad undervisningstid i svenska eller svenska som andraspråk för nyanlända elever i grundskolan som pågått sedan 2013 bör förlängas till 2018. Med anledning av förslaget från utredningen om att fler nyanlända elever ska uppnå behörighet till gymnasiet (SOU 2017:54) om att rätten till studiehandledning på modersmålet för nyanlända elever i åldern 13 till 16 år bör stärkas föreslog regeringen att medel avsattes för det ändamålet. Riksdagen ställde sig bakom förslaget (bet. 2017/18:UbU1, rskr. 2017/18:125).

Regeringen framhåller vidare i budgetpropositionen för 2018 att det är viktigt att utbildningen i språkintrödnung bygger på elevens befintliga kunskaper. Huvudmännen behöver kunna planera utbildningen så att eleven så snart som möjligt ska kunna gå vidare från språkintrödnung till ett nationellt program eller annan utbildning. En förutsättning för det är att de har kunskap om elevens kunskaper och tidigare utbildning. Huvudmännen har enligt regeringen efterfrågat stöd för detta, och regeringen instämmer i att ett sådant stöd bör tas fram.

I budgetpropositionen för 2018 konstaterar regeringen även att Skolverkets tolkning av skollagen när det gäller asylsökande ungdomar innebär att kommunen inte har någon skyldighet att anta en elev till utbildning på ett nationellt program om eleven fyllt 18 år. Det finns dock enligt regeringen inget som hindrar att kommunen ändå erbjuder en sådan utbildning. Regeringen menade vidare att det är angeläget att dessa ungdomar får möjlighet att fortsätta studera med sikte på en gymnasieexamen. Regeringen bedömer att kommunernas möjligheter att erbjuda dessa elever utbildning på nationella program bör öka genom ökade resurser till ändamålet. Regeringen föreslår därför medel för 2018 motsvarande 11 miljoner kronor för att kommuner som erbjuder nationellt gymnasieprogram för asylsökande mellan 18 och 20 år ska få ersättning för dessa kostnader (prop. 2017/18:1 utg.omr. 16 s. 196–197 och

utg.omr. 8 s. 36). Riksdagen ställde sig bakom förslaget (bet. 2017/18:UbU1, rskr. 2017/18:125).

Regeringen anför vidare i budgetpropositionen för 2018 att det för en nyanländ elev är angeläget att snabbt utveckla kunskaper i svenska för att kunna gå vidare i sin utbildning. Skolloven innebär för många elever ett avbrott i studierna som kan få som följd att språkutvecklingen stannar av. Regeringen menar därför att det är viktigt att använda loven för undervisning och bedömer att satsningen på undervisning under skollov bör stärkas för att möjliggöra ytterligare undervisning för elever på gymnasieskolans språkintruktionsprogram, utöver det bidrag som i dag ges för elever på språkintruktionsprogram (prop. 2017/18:1 utg.omr. 16 s. 197).

### **Utskottets ställningstagande**

Utskottet anser att det är viktigt att asylsökande barn och ungdomar så snabbt som möjligt får tillgång till utbildning. Nyanlända elever är en heterogen grupp med olika kunskaper och erfarenheter. Det är därför viktigt att anpassa undervisningen efter nyanlända elevers behov och förutsättningar. Utskottet välkomnar därför proposition 2017/18:194. Fler nyanlända ska uppnå behörighet till gymnasieskolan och kvaliteten i förskola och fritidshem. I propositionen finns förslag om att en individuell studieplan ska upprättas för nyanlända elever som tas emot i högstadiet i grundskolan eller specialskolan och vars kunskaper har bedömts. Detta ska göras senast två månader efter mottagandet. Dessa elever ska även kunna ges undervisning enligt en anpassad timplan. I en sådan prioriteras vissa ämnen, och därmed utökas undervisningstiden i dessa ämnen. De ska också få studiehandledning på sitt modersmål om det inte är uppenbart obehövt.

Utskottet kan konstatera att flertalet av de aktuella yrkandena berörs av den aktuella propositionen om behörighet till gymnasieskolan och vill därför avvakta den pågående lagstiftningsprocessen. Utskottet vill när det gäller övriga yrkanden hänvisa till pågående arbete och satsningar samt till att nuvarande lagstiftning får anses väl avvägd. Utskottet avstyrker därmed motionerna 2017/18:1062 (SD) yrkandena 23, 27 och 28, 2017/18:1937 (V) yrkandena 22 och 23, 2017/18:2815 (L) yrkande 21, 2017/18:2818 (L) yrkande 13, 2017/18:2821 (SD), 2017/18:3040 (L, M, C, KD) yrkandena 2 och 3, 2017/18:3601 (KD) yrkandena 22 och 24 och 2017/18:3759 (C) yrkande 29.

## Övriga frågor

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om elevers inflytande, begreppet särskola, registerkontroll av personal, skolmåltider och uppflyttning till högre årskurs.

Jämför reservation 46 (M), 47 (SD) och 48 (L).

### Motionerna

#### *Elevers inflytande*

I partimotion 2017/18:523 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 1 begärs en ändring i skollagen för att ge lärare ökade befogenheter. Lärare och rektorer känner sig i dag enligt motionärerna pressade av att föräldrar och elever ifrågasätter undervisningsmetoder, betyg och provresultat. Motionärerna vill därför att 4 kap. 9 § skollagen förtydligas så att formuleringen ”barn och elever ska ges inflytande över utbildningen” får ett tillägg som anger att inflytandet inte gäller undervisningen.

#### *Begreppet särskola*

I motion 2017/18:426 av Christina Örnebjär (L) föreslås att begreppet särskola ska bytas ut. Motionären hänvisar bl.a. till att det finns kommuner som medvetet valt att undvika särskolebeteckningen och att begreppet särskola är stigmatiserande.

#### *Registerkontroll av personal*

I motion 2017/18:2855 av Rickard Nordin (C) begärs att registerutdragens giltighet ska säkras. Enligt motionären är det ett problem att den som haft anställning, uppdrag, praktik eller liknande i skolväsendet och inom ett år erbjuds en förnyad möjlighet att arbeta i samma verksamhet inte behöver visa upp registerutdrag igen.

#### *Skolmåltider*

I kommittémotion 2017/18:1062 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 38 föreslås att kött från djur som slaktats utan bedövning inte ska få förekomma i svenska skolor.

#### *Uppflyttning till högre årskurs*

I partimotion 2017/18:3567 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 32 efterfrågas större möjligheter för lärare att få inflytande över beslut om att låta elever som inte når kunskapsmålen gå om en årskurs. Motionärerna



konstaterar att det i dag är rektorn som beslutar om en elev som inte nått kunskapsmålen ska få gå om en årskurs.

## **Bakgrund och gällande rätt**

### *Elevers inflytande*

Enligt 4 kap. 9 § skollagen (2010:800) ska barn och elever ges inflytande över utbildningen och fortlöpande stimuleras att aktivt ta del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem. Informationen och formerna för barnens och elevernas inflytande ska anpassas efter deras ålder och mognad. Eleverna ska alltid ha möjlighet att ta initiativ till frågor som ska behandlas inom ramen för deras inflytande över utbildningen. Elevernas och deras sammanslutningars arbete med inflytandefrågor ska även i övrigt stödjas och underlättas. Elevernas ansvar och inflytande betonas även i läroplanerna.

I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 310) anges det att vid varje förskole- och skolenhet ska det bedrivas ett systematiskt arbete med barnens och elevernas inflytande. Skolväsendet ska enligt förarbetena bidra till fostran av demokratiska medborgare och har därmed ett viktigt socialisationsuppdrag. Detta förutsätter att barn redan från förskoleåldern har en viss grad av inflytande genom att kunna påverka sin egen situation och verksamhetens innehåll. Möjligheterna till inflytande för barn och elever kan i vissa avseenden behöva utvecklas och förbättras och hinder för deltagande och inflytande undanröjas. Barn och elever ska ges inflytande över undervisningen, förskole- och skolmiljön och verksamheten i övrigt.

Eleverna bör vidare enligt förarbetena (prop. 2009/10:165 s. 311) ha möjlighet att ta initiativ till frågor som ska behandlas inom ramen för deras inflytande över utbildningen. Skolorna bör därför ha rutiner för hur frågor slussas från t.ex. klassnivå till ett forum för samråd. På individ- och gruppnivå bör barns och elevers inflytande över undervisningen ges en vid tolkning och innefatta alla frågor som rör dem. Det finns enligt förarbetena ingen motsättning mellan barns och elevers rätt till inflytande och att rektorn och förskolechefen har ansvaret för det pedagogiska arbetet eller att lärare och förskollärare har ansvaret för undervisningen.

Regeringen gav i juli 2015 Skolverket i uppdrag att ta fram och genomföra s.k. nationella skolutvecklingsprogram som riktar sig till huvudmän och skolor (se bl.a. U2015/03844/S och avsnittet ovan om läraryrket). Skolverket har inom ramen för uppdraget bl.a. presenterat en genomförandeplan för ett program om kunskaper och värden. Detta program innehåller bl.a. kompetensutveckling för lärare i grund- och gymnasieskola om deltagande och inflytande i undervisningen. Inom ramen för kompetensutvecklingen får lärare på sin egen skola möjlighet att diskutera vad elevinflytande och delaktighet är och kan vara i undervisningen, på vilket sätt det kan öka motivation och lärande hos alla elever och hur det kan gestalta sig i vardagen. Skolverket ska årligen följa upp genomförandet av uppdraget om nationella

skolutvecklingsprogram och lämna en utvärdering för 2016 och 2017 senast den 13 april 2018.

Vidare publicerade Skolverket 2015 kunskapsöversikten *Delaktighet för lärande*. Översikten lyfter fram forskning som handlar om vad delaktighet och inflytande innebär och hur man kan arbeta med elevers inflytande över beslutsprocesser och elevaktiv undervisning. Materialet riktar sig i första hand till personal i grund- och gymnasieskolan.

Skolverket har även tagit fram föreskrifter om elevmedverkan i skolenhetens arbetsmiljöarbete genom elevskyddsombud för grundskolans årskurser 7–9, specialskolans årskurser 7–10 och gymnasieskolan (SKOLFS 2015:7).

### *Begreppet särskola*

Av 1 kap. 1 § skollagen framgår att skolväsendet omfattar bl.a. skolformerna grundsärskolan och gymnasiesärskolan. Ytterligare bestämmelser finns bl.a. i 11 kap. Grundskolan, 18 kap. Allmänna bestämmelser om gymnasiesärskolan och 19 kap. Utbildning på program i gymnasiesärskolan. Begreppet särskola är enligt Svenska Akademiens ordbok historiskt belagt sedan 1920. Även i 1985 års skollag (1985:1100) återfanns begreppet särskola.

### *Registerkontroll av personal*

Enligt 2 kap. 31 § skollagen ska en person som erbjuds en anställning inom förskolan, förskoleklassen, fritidshemmet, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan samt inom viss annan pedagogisk verksamhet lämna ett utdrag ur belastningsregistret till den som erbjuder anställningen. Även den som erbjuds uppdrag, praktiktjänstgöring, arbetspraktik eller liknande i en sådan verksamhet ska lämna ett utdrag ur belastningsregistret. Utdraget ska vara högst ett år gammalt. Om registerkontroll inte har utförts får personen inte anställas eller ges uppdrag eller praktiktjänstgöring. Utdraget ska i förekommande fall innehålla en anteckning om mord, dråp, grov misshandel, människorov och grovt rån samt sexualbrott och barnpornografibrott. Det är inte någon förutsättning för anställning att anteckning i registret saknas. Arbetsgivaren avgör själv om en arbetssökande med anteckning i registerutdraget ändå ska anställas (prop. 2009/10:165 s. 280).

Lagen (2013:852) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn trädde i kraft den 18 december 2013 (prop. 2012/13:194, bet. 2013/14: JuU8, rskr. 2013/14:36). Lagen är ett led i genomförandet av EU:s direktiv om bekämpande av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi. Lagen innebär en skyldighet för den som erbjuds en anställning, ett uppdrag eller en praktiktjänstgöring inom vissa verksamheter att på begäran visa upp ett utdrag ur belastningsregistret, om arbetet innebär direkt och regelbunden kontakt med barn. För att uppfylla direktivet krävs att utdraget i förekommande fall innehåller uppgifter om sexualbrott mot barn

och barnpornografibrott. Av propositionens författningskommentar framgår att lagen om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn är tillämplig vid rekrytering av personal till gymnasieskolan och gymnasiesärskolan (prop. 2012/13:194 s. 48).

En viktig skillnad mellan skollagens bestämmelser om registerkontroll och bestämmelserna i lagen om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn är att det enligt den sistnämnda lagen är frivilligt för arbetsgivaren eller uppdragsgivaren att begära registerutdrag, medan registerkontrollen är obligatorisk enligt skollagen.

I lagrådsremissen Offentlighetsprincipen ska gälla i fristående skolor som överlämnades till Lagrådet den 18 februari finns ett förslag om att skollagens bestämmelser om registerkontroll för personer som erbjuds arbete eller på annat sätt är verksamma i vissa delar av skolväsendet dels ska ändras så att registerutdrag inte längre ska lämnas utan i stället visas upp, dels ska utvidgas till att omfatta gymnasieskolan och gymnasiesärskolan.

### *Skolmåltider*

Av skollagen framgår att eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan har rätt till kostnadsfria och näringsriktiga skolmåltider. Näringsriktiga skolmåltider ingår i Skolinspektionens tillsyn, och det är huvudmannen som har ansvar för att kontrollera att skolmaten uppfyller skollagens krav på näringsriktiga skolmåltider.

Enligt förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 374) bör de svenska näringsrekommendationerna vara en utgångspunkt vid bedömningen av vad som är en näringsriktig måltid.

### *Uppflyttning till högre årskurs*

I 4 kap. 4–7 §§ skolförordningen (2011:185) regleras frågan om uppflyttning till en högre årskurs. Enligt huvudbestämmelsen ska varje elev vid slutet av läsåret flyttas till närmaste högre årskurs. Rektorn får dock besluta att en elev inte ska flyttas till närmaste högre årskurs, om detta med hänsyn till elevens utveckling och personliga förhållanden i övrigt är lämpligast för eleven. Innan rektorn fattar beslut i en sådan fråga ska elevens vårdnadshavare få tillfälle att yttra sig. Rektorn får inte ge i uppdrag åt någon annan att fatta ett sådant beslut. Rektorn får även på begäran av en elevs vårdnadshavare besluta att eleven får gå om en årskurs. Vidare får rektorn besluta att en elev ska flyttas till en högre årskurs än den som eleven redan tillhör eller normalt ska tillhöra, om eleven har goda förutsättningar att delta i utbildningen i den högre årskursen och elevens vårdnadshavare medger det.

En särskild utredare har fått i uppdrag att bl.a. kartlägga och analysera skolornas stöd- och elevhälsoarbete och lämna förslag i syfte att skapa bättre förutsättningar för elever, såväl flickor som pojkar, att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Utredaren ska bl.a. analysera om beslut om att inte

flytta upp en elev till närmast högre årskurs ska kunna överklagas. Uppdraget ska redovisas senast den 20 januari 2019 (dir. 2017:88).

## **Utskottets ställningstagande**

### *Elevers inflytande*

När det gäller yrkandet om att skollagens bestämmelser om barns och elevers inflytande över utbildningen inte ska gälla undervisningen vill utskottet inledningsvis framhålla att skolväsendet vilar på demokratins grund. Förutom att det i undervisningen förmedlas kunskap om grundläggande demokratiska värderingar ska undervisningen också bedrivas i demokratiska arbetsformer. På detta sätt kan elevernas förmåga att utöva inflytande och ta ansvar utvecklas. Enligt utskottets mening är frågan om elevens inflytande över sin utbildning en viktig komponent i elevernas lärande. Utskottet anser i likhet med föregående riksmöte då motsvarande yrkande avstyrktes (bet. 2016/17:UbU18 s. 47) att rådande bestämmelser om inflytande och samverkan mellan skola och hem är väl avvägda och ser ingen anledning till förändringar av dessa. Utskottet avstyrker därmed motion 2017/18:523 (L) yrkande 1.

### *Begreppet särskola*

När det gäller yrkandet om att mönstra ut begreppet särskola vill utskottet anföra följande. Olika begrepps betydelse och vilka associationer ett begrepp väcker kan variera över tid. Det är självfallet viktigt att ett så centralt begrepp som särskola väl speglar den tid vi lever i nu. Begreppet särskola har en lång historisk bakgrund och finns i såväl 1985 års skollag som den nu gällande skollagen. Utskottet kan för sin del inte se att några bärande skäl framkommit som motiverar att riksdagen ska vidta några åtgärder med anledning av den aktuella motionen. Utskottet avser dock att följa frågan. Därmed avstyrker utskottet motion 2017/18:426 (L).

### *Registerkontroll av personal*

När det gäller yrkandet som berör regelverket för registerkontroll av personal i skolan hänvisar utskottet till att regeringen nyligen överlämnat lagrådsremissen Offentlighetsprincipen ska gälla i fristående skolor till Lagrådet. I remissen finns förslag om att skollagens bestämmelser om registerkontroll för personer som erbjuds arbete eller på annat sätt är verksamma i vissa delar av skolväsendet dels ska ändras så att registerutdrag inte längre ska lämnas utan i stället visas upp, dels ska utvidgas till att omfatta gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Utskottet vill avvakta det pågående lagstiftningsarbetet och avstyrker därmed motion 2017/18:2855 (C).

### *Skolmåltider*

När det gäller yrkandet om att kött från djur som slaktats utan bedövning inte ska få förekomma i svenska skolor vill utskottet hänvisa till vikten av att följa gällande lagbestämmelser och peka på det ansvar skolhuvudmannen har enligt skollagen att tillhandahålla näringsriktiga skolmåltider. Enligt utskottet finns det inte något skäl att ytterligare detaljreglera frågan om skolmåltider. Utskottet avstyrker därmed motion 2017/18:1062 (SD) yrkande 38.

### *Uppflyttning till högre årskurs*

När det gäller yrkandet om ökat inflytande för lärare över beslut om att låta elever som inte når kunskapsmålen gå om en årskurs anser utskottet att gällande regelverk där rektorn fattar beslutet med möjlighet för vårdnadshavaren att yttra sig (se 4 kap. 4–7 §§ skolförordningen) är väl avvägt. Utskottet avstyrker därmed motion 2017/18:3567 (M) yrkande 32.

## Trygghet och studiero i skolan

### **Utskottets förslag i korthet**

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen ska låta utreda regelverket gällande trygghet och studiero i skolan med inriktning mot en skärpning av skollagen och se till att det informeras om och vidtas lämpliga insatser för att underlätta tillämpningen av det aktuella regelverket bland lärare, rektorer och huvudmän och tillkännager detta för regeringen.

### **Nuvarande reglering**

#### *Rektorn och lärarna har allmänna befogenheter att vidta omedelbara och tillfälliga åtgärder för en trygg skolmiljö*

Lärarna och den övriga personalen har ansvar för eleverna i skolan. Om det händer något ska de ingripa för att skapa trygghet och studiero för eleverna eller för att komma till rätta med en elev som stör. Rektorn eller lärarna får då vidta de omedelbara och tillfälliga åtgärder som krävs för att tillförsäkra eleverna en trygghet och studiero eller för att komma till rätta med en elevs ordningsstörande uppträdande (5 kap. 6 § skollagen [2010:800]). Det kan t.ex. handla om tillrättavisningar eller omflyttningar i klassrummet för att sära på elever. Bestämmelsen i skollagen gäller också om en rektor eller en lärare behöver gå emellan två elever som bråkar eller för att stoppa skadegörelse.

Åtgärderna får inte inskränka elevens rätt till utbildning, och man får bara göra saker som är rimliga i förhållande till syftet och till omständigheterna i den aktuella situationen, exempelvis elevens ålder och beteende (se Skolverkets juridiska vägledning om trygghet och studiero, reviderad februari 2018).

### *Disciplinära åtgärder*

Bestämmelserna i skollagen om disciplinära åtgärder gäller både för skolor inom det offentliga skolväsendet och för fristående skolor (med undantag för permanent omplacering vid annan skolenhet, se nedan). De ska inte användas för att straffa eleverna, utan tanken är att de ska leda till ett ändrat beteende så att arbetssituationen blir bättre för eleven och alla andra på skolan (Skolverkets juridiska vägledning om trygghet och studiero, reviderad februari 2018).

De disciplinära åtgärder som regleras i skollagen är tillfällig omplacering, tillfällig omplacering vid en annan skolenhet, avstängning, omhändertagande av föremål, utvisning, kvarsittning och skriftlig varning.

### *Tillfällig omplacering*

Av 5 kap. 12 § första stycket skollagen följer att i förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan får rektorn besluta att en elev ska följa undervisningen i en annan undervisningsgrupp än den eleven annars hör till eller undervisas på annan plats inom samma skolenhet om åtgärderna som gjorts efter en sådan utredning som avses i 5 kap. 9 § första stycket inte varit tillräckliga eller om det annars är nödvändigt för att tillförsäkra de andra eleverna trygghet och studiero.

Omplacering kan alltså bli aktuellt först när man har gjort en utredning och åtgärderna utifrån den inte har haft någon effekt. Men regeln om rektorns och lärarnas allmänna befogenheter (5 kap. 6 § skollagen) innebär enligt Skolverkets juridiska vägledning att man kan göra en tillfällig omplacering i akuta fall utan utredning.

Av 5 kap. 12 § andra och tredje stycket följer att elevens vårdnadshavare ska informeras om rektorns beslut. Endast om det finns synnerliga skäl får en åtgärd som rektorn vidtagit med stöd av 5 kap. 12 § första stycket gälla under längre tid än två veckor. Åtgärden får dock inte gälla för en längre tid än fyra veckor.

### *Tillfällig omplacering vid en annan skolenhet*

Av 5 kap. 13 § första stycket följer att om åtgärder enligt 5 kap. 12 § inte är tillräckligt ingripande eller på grund av andra omständigheter inte är möjliga att genomföra, får rektorn besluta att en elev tillfälligt ska följa undervisningen vid en annan skolenhet.

I 5 kap. 13 § andra stycket sägs att beslutet om en sådan tillfällig placering fattas gemensamt med rektorn vid den mottagande skolenheten. Elevens vårdnadshavare ska informeras om beslutet innan placeringen genomförs.

Av 5 kap. 13 § tredje stycket följer att endast om det finns synnerliga skäl får en åtgärd som rektorn vidtagit med stöd av första stycket gälla under längre tid än två veckor. Åtgärden får dock inte gälla för en längre tid än fyra veckor.

Av förarbetena (prop. 2009/10:165 s. 685) följer att kravet på synnerliga skäl innebär att tillfällig omplacering bara kan bli aktuellt i rena undantagsfall.

Under alla omständigheter får åtgärden inte gälla längre än fyra veckor. Se vidare nedan i avsnittet om fristående skolor.

### *Permanent omplacering vid en annan skolenhet*

Elever i kommunala grundskolor och grundsärskolor kan flyttas permanent till en annan skola för att ge de andra eleverna trygghet och studiero. Regeln gäller alltså inte fristående skolor och gymnasieskolor. Permanent omplacering vid en annan skolenhet regleras i 10 kap. 30 § skollagen. När det gäller grundskolor med offentlig huvudman framgår av andra stycket 2 att ett rekvisit för att kommunen ska få frångå önskemål från en elevs vårdnadshavare om placering vid skolenhet är att ”det är nödvändigt med hänsyn till övriga elevers trygghet och studiero”. Kommunen kan även frångå elevens vårdnadshavares önskemål om placering vid kommunens skolenhet om ”den önskade placeringen skulle medföra betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för kommunen” (10 kap. 30 § andra stycket). Motsvarande reglering för grundsärskolan finns i 11 kap. 29 §. Av förarbetena (prop. 2006/07:69 s. 19) till 10 kap. 30 § framgår bl.a. följande:

Om det uppstår problem på en skola till följd av att en elev missköter sig på ett sådant sätt att det påverkar andra elever i den meningen att deras trygghet och studiero i skolan försämrats får det förutsättas att dessa problem normalt kan lösas utan att någon elev måste byta skola. I många fall kan det antas att den elev som uppträder olämpligt behöver någon form av särskilt stöd. Sådant stöd skall i första hand ges vid den skola där eleven är placerad. Det kan dock finnas vissa undantagsfall där kommunen, av hänsyn till övriga elevers trygghet och studiero, måste flytta en elev som har misskött sig till en annan skola, trots att eleven kan få erforderligt stöd vid den skola där han eller hon fullgör sin utbildning. [— —]

Misskötsamheten behöver inte vara direkt riktad mot de andra eleverna, utan bestämmelsen kan tillämpas även om eleverna påverkas indirekt genom att t.ex. en lärare är utsatt för en elevs agerande. Avgörande är att elevens beteende har en negativ inverkan på andra elevers trygghet och studiero. Möjligheten att förflytta en elev enligt denna bestämmelse skall tillämpas restriktivt. Utgångspunkten måste vara att andra insatser har prövats och att det inte finns några andra sätt att ge de övriga eleverna en acceptabel skolmiljö. Kommunen måste göra en samlad bedömning av alla relevanta omständigheter i det enskilda fallet varvid särskilt måste beaktas möjligheten att genom andra, för den berörda eleven, mindre ingripande åtgärder nå det eftersträvade resultatet. Avgörande för att bestämmelsen skall kunna tillämpas är således att flyttningsåtgärden är nödvändig. I detta ligger att alla andra möjligheter att åstadkomma en lösning på problemet är uttömda.

Se vidare nedan i avsnittet om fristående skolor.

### *Avstängning i de obligatoriska skolformerna*

Avstängning från de obligatoriska skolformerna (grundskolan, specialskolan och sameskolan) regleras i 5 kap. 14–16 §§ skollagen. I vissa fall får rektorn besluta att stänga av en elev. Det kan ske för att man på skolan ska klara av en mycket jobbig situation, t.ex. om det har förekommit grovt våld så att skolan

måste anmäla till polisen och Arbetsmiljöverket, ta kontakt med vårdnadshavare och ge stöd till eleven, andra elever och lärare.

Det finns tre krav som måste vara uppfyllda för att rektorn ska kunna stänga av en elev helt eller delvis.

1. Det är nödvändigt med hänsyn till andra elevers trygghet och studiero.
2. Andra åtgärder har inte haft någon effekt.
3. Eleven erbjuds kompensation för missad undervisning.

Det finns tillfällen när skolan kan stänga av en elev utan att ha prövat andra åtgärder först. Det kan t.ex. vara om eleven har begått ett allvarligt brott mot en annan elev eller en lärare.

Avstängningen får aldrig vara längre än en vecka, och man får inte stänga av en elev fler än två gånger per kalenderhalvår.

### *Avstängning i de frivilliga skolformerna*

Avstängning från de frivilliga skolformerna regleras i 5 kap. 17–21 §§ skollagen. Regleringen avser såväl fristående skolor som skolor med kommunala huvudmän. I de frivilliga skolformerna kan man stänga av elever under andra förutsättningar och under längre tid än i de obligatoriska skolformerna. Det finns fyra situationer när skolan kan stänga av en elev.

1. om eleven fuskar
2. om eleven stör eller hindrar utbildningen
3. om eleven utsätter någon för kränkande behandling
4. om eleven påverkar de andra elevernas trygghet och studiero på något annat sätt än i punkt 2 och 3.

Det är huvudmannen som beslutar om avstängning, men rektorn får stänga av eleven omedelbart om förutsättningarna i punkt 2–4 är uppfyllda och det är nödvändigt att fatta ett snabbt beslut. Rektorns beslut gäller bara tills huvudmannen har prövat saken, och aldrig längre än två veckor. Avstängningen får i normalfallet inte vara längre än två veckor, men den kan vara längre om syftet inte uppnås på kortare tid. Den bortre gränsen är dock det pågående kalenderhalvåret och ytterligare tre kalenderhalvår.

### *Särskilt om fristående skolor och tillämpningen av tillfällig och permanent omplacering av elever vid en annan skolenhet*

När det gäller tillfällig omplacering av elever vid en annan skolenhet gäller som framgått ovan att tillfällig omplacering av elever kan ske under högst fyra veckor. Bestämmelserna gäller även för fristående grund- och gymnasieskolor. För enskilda huvudmän som endast har en skolenhet alternativt har två eller fler skolenheter men där de geografiska avstånden mellan enheterna är långa torde möjligheten att tillämpa bestämmelserna i båda fallen inskränka sig till att göra en överenskommelse med en närliggande skola/kommun om att omplacera en elev tillfälligt. När det gäller permanent



omplacering av elever vid en annan skolenhet på grundskolan kan enligt nuvarande reglering fristående skolor inte använda sig av denna åtgärd.

## **Bakgrund**

### *Yttrande från Skolverket över utskottsinitiativet*

Skolverket har på utskottets begäran inkommit med ett yttrande över förslaget till utskottsinitiativ och lämnat ett antal synpunkter (daterat den 31 augusti 2017, dnr 2017:974) som kort kan sammanfattas enligt följande:

- När det gäller skollagens reglering om disciplinära åtgärder och om att permanent omplacera elever ser Skolverket inget behov av att förtydliga lagstiftningen.
- På frågan om alternativa åtgärder till en lagändring skulle vara att föredra menar Skolverket att det bland såväl skolhuvudmän som personal i skolan finns en upplevd osäkerhet om hur bestämmelserna ska tillämpas. Skolverket ser här att myndigheten har möjligheten att, genom insatser som myndigheten finner lämpliga, bidra till att underlätta tillämpningen av bestämmelserna.

### *Anmälningar till Arbetsmiljöverket*

Antalet anmälningar till Arbetsmiljöverket enligt 3 kap. 3 a § arbetsmiljölagen (1977:1160) inom grundskoleutbildning och förskoleklass orsakade av hot och våld har för åren 2012–2017 utvecklats enligt följande: 327 anmälningar (2012), 360 anmälningar (2013), 428 anmälningar (2014), 570 anmälningar (2015), 516 anmälningar (2016) och 597 anmälningar (2017).

### *Skolinspektionens regelbundna tillsyn*

Skolinspektionen granskar regelbundet landets skolor för att se att de följer de lagar och regler som finns för verksamheten (regelbunden tillsyn). Tillsynen sker i två olika former, bastillsyn eller prioriterad tillsyn. Den prioriterade tillsynen riktas mot de skolenheter där Skolinspektionen bedömer att det finns en större risk att eleverna inte får den utbildning de har rätt till. Enligt statistiken över den regelbundna tillsynen första halvåret 2017 när det gäller grundskolor respektive gymnasieskolor som fått prioriterad tillsyn uppvisar 38 procent av grundskolorna och 26 procent av gymnasieskolorna brister vad gäller trygghet, studiero och kränkande behandling. Vid bastillsynen första halvåret 2017 uppvisar brister vad gäller trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling i 13 procent av grundskolorna och 16 procent av gymnasieskolorna.

### *Skolinspektionens skolenkät*

Skolinspektionens senaste skolenkät (hösten 2017) riktar sig till elever i årskurserna 5 och 9 och gymnasieskolans andra år, pedagogisk personal och

föräldrar. I skolenkäten uppger drygt hälften av eleverna i årskurserna 5 och 9 som besvarade enkäten att andra elever stör ordningen i klassrummet. För gymnasieskolans andra år är motsvarande siffra ca fyra av tio elever. Drygt var tredje grundskollärare uppger att en stor del av undervisningstiden upptas av att hålla ordning i klassrummet. Ungefär var tredje elev i årskurs 9 och gymnasiet andra år upplever att de inte har studiero på lektionerna. Andelen är något lägre för elever i årskurs 5. Cirka en tredjedel av eleverna i årskurs 9 och nästan lika många i gymnasieskolans andra år anser att lärarna inte ser till att det är studiero på lektionerna. Bara en av tio lärare upplever däremot att eleverna inte har studiero på lektionerna. Hälften av eleverna i årskurs 9 och cirka fyra av tio elever i gymnasieskolans andra år anser att de inte är med och bestämmer vilka ordningsregler som ska gälla på skolan. Omkring tre av tio elever i gymnasieskolans andra år uppger att ordningsreglerna inte följs av eleverna på skolan. I årskurs 9 uppger nästan hälften av eleverna att ordningsreglerna inte följs.

### *Uppdrag till Skolverket*

Skolverket har i 2018 års regleringsbrev fått i uppdrag att kartlägga hur ordningsregler och disciplinära åtgärder används inom skolan. Myndigheten ska vidare med utgångspunkt i kartläggningen lämna förslag till åtgärder i syfte att uppnå en skolmiljö präglad av trygghet och studiero. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 15 oktober 2018.

### **Utskottets ställningstagande**

En skolmiljö som präglas av trygghet och studiero är en av de viktigaste förutsättningarna för att barn och ungdomar ska kunna inhämta och utveckla kunskaper och värden. Var och en som verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling. Det är skolans och ytterst rektorns ansvar att skapa trygghet och studiero i skolan. Det förebyggande arbetet är centralt. Det behövs gemensamma utgångspunkter för en trygg skolmiljö. Det kräver ett aktivt värdegrundsarbete där grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter kommer till uttryck i praktisk handling. Utskottet kan konstatera att bristande trygghet och studiero samt förekomsten av olika former av skadegörelse och kränkningar i dag är alltför vanliga, och i undantagsfall förekommer det även att elever utsätter varandra för straffbara handlingar.

Utskottet anser att den befintliga regleringen i skollagen i och för sig är tydlig om och när olika disciplinära åtgärder får vidtas och möjligheten att permanent omplacera elever som stör trygghet och studiero till en annan kommunal skola får vidtas. Trots att regleringen är tydligt utformad kan det dock uppstå problem vid tillämpningen av bestämmelserna. Enligt Skolverket finns det såväl bland huvudmän som bland lärare och rektorer en osäkerhet om

hur bestämmelserna ska tillämpas. Ansvaret för exempelvis rektorer att tillämpa de befogenheter regelverket ger dem är enligt utskottet viktigt att lyfta fram. Det är också viktigt att framhålla att utgångspunkten enligt utskottet vid användningen av disciplinära åtgärder ska vara att en elev som utsatts för en kränkning eller brottslig handling så långt det är möjligt ska få fortsätta sin skolgång på samma skola som tidigare om eleven så önskar. Utskottet vill också understryka att det även behövs andra åtgärder än disciplinära åtgärder när problem hos en elev väl har uppstått.

Utskottet noterar att den nuvarande regleringen om att permanent omplacera elever vid en annan skolenhet inte är tillämplig på fristående skolor. Vidare är möjligheten till tillfällig omplacering av en elev vid en annan skolenhet svår för vissa fristående skolor att tillämpa på grund av praktiska realiteter som att huvudmannen endast har en skolenhet eller att det är fråga om långa geografiska avstånd mellan skolenheterna. Svårigheten att tillämpa bestämmelserna torde även i vissa fall och av samma anledningar finnas för kommunala huvudmän på landsbygden.

Mot bakgrund av det som anförts ovan välkomnar utskottet uppdraget till Skolverket och vill att regeringen därutöver ska se till att det informeras om och vidtas lämpliga insatser för att underlätta tillämpningen av det aktuella regelverket bland lärare, rektorer och huvudmän.

Utskottet anser vidare att en översyn bör göras av skollagen i syfte att stärka rektorns eller huvudmannens möjlighet och ansvar att flytta en elev som hotat eller utsatt en annan elev för våld, brott eller liknande. Det bör också övervägas om skollagen bör skärpas på så sätt att möjligheten för rektorn att fatta beslut om att permanent omplacera elever vid en annan skolenhet införs. Det bör också undersökas hur rektorer använder sig av möjligheten att polisanmäla elever som gjort sig skyldiga till allvarliga kränkningar och liknande handlingar i skolan.

En översyn bör även enligt utskottet omfatta den nuvarande regleringen i förhållande till de fristående skolorna. Således bör översynen beröra frågan om huruvida lagstiftningen bör ändras i något avseende för att underlätta för de fristående skolorna att tillämpa lagstiftningen. Som framgått ovan kan praktiska realiteter som att huvudmannen endast har en skolenhet eller att det är fråga om långa geografiska avstånd mellan skolenheterna göra det svårt eller omöjligt för den enskilda huvudmannen att tillämpa lagstiftningen. I det sammanhanget bör man även belysa om det kan finnas svårigheter för kommunala huvudmän på landsbygden att tillämpa nuvarande lagstiftning. En översyn bör också behandla frågan om det ska vara möjligt även för fristående skolor att permanent omplacera elever vid en annan skolenhet. För att en sådan eventuell förändring ska vara ett realistiskt alternativ bör möjligheten för huvudmannen för en fristående skola att omplacera en elev till en skolenhet med en kommunal huvudman prövas. Utskottet anser emellertid att det är viktigt att alla skolor fortsätter att ta ansvar för elever med stora behov av stöd och åtgärder i såväl kommunala som fristående skolor.

Utskottet anser vidare att översynen bör klargöra att rektorer har både ett tydligt ansvar och möjlighet att besluta om omedelbara disciplinära åtgärder och därmed avstå från att pröva mindre ingripande åtgärder när så är befogat. Översynen bör ha som övergripande inriktning att säkerställa möjligheterna för såväl förövare som offer att fullgöra sin skolgång. Alla skolformer som berörs av den nuvarande lagstiftningen bör omfattas av översynen.

Sammanfattningsvis anser utskottet dels att regeringen ska låta utreda regelverket gällande trygghet och studiero i skolan med inriktning mot en skärpning av skollagen i linje med vad utskottet anfört ovan, dels att regeringen ska se till att det informeras om och vidtas lämpliga insatser för att underlätta tillämpningen av det aktuella regelverket bland lärare, rektorer och huvudmän.

## Kunskapsunderlag och konsekvensanalys i fråga om användandet av kvalificerade lärare med utländsk utbildning

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen ska ta fram kunskapsunderlag och göra en konsekvensanalys i fråga om användandet av kvalificerade lärare med utländsk lärarutbildning utan lärarlegitimation för viss undervisning i skolan och tillkännager detta för regeringen.

### Bakgrund till nuvarande lagstiftning

#### *2010 års skollag*

Enligt 2010 års skollag fick huvudmän som anordnade annan undervisning än språkundervisning på ett främmande språk för denna undervisning använda en lärare som inte hade en utbildning som var avsedd för den undervisning som läraren eller förskolläraren skulle bedriva, dvs. inte hade en svensk lärarexamen eller en utländsk lärarexamen med ett behörighetsbevis. Detta gällde dock bara om han eller hon hade en utländsk lärarutbildning som motsvarade svensk lärarexamen och hade kompetens att undervisa på det främmande språket (se 2 kap. 13, 15 och 17 §§ skollagen [2010:800], enligt den lydelse som gällde vid ikraftträdandet av skollagen den 1 augusti 2010. Med främmande språk avsågs engelska (se 2 kap. 17 § skollagen och 1 kap. 3 § förordningen [2011:326] om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare, den s.k. behörighetsförordningen).

Detta innebar att huvudmän som anordnade delar av sin undervisning på engelska – skolor med s.k. svensk-engelsk språkprofil – kunde använda lärare med utländsk lärarutbildning som inte hade något behörighetsbevis för att undervisa på engelska i andra ämnen än i språkundervisning, exempelvis

matematikundervisning som bedrivs på engelska språket. Att Skolinspektionen efter ansökan får besluta att en huvudman får anordna delar av undervisningen vid en viss skolenhet i grundskolan, på engelska framgår av 9 kap. 18 § skolförordningen (2011:185). För gymnasieskolan finns inga krav på beslut från Skolinspektionen för att anordna undervisning på engelska.

I förarbetena till skollagen saknas regeringens förklaring till att undantaget inte omfattar möjlighet att bedriva språkundervisning (se prop. 2009/10:165 avsnitt 6.5.3). Regeringen framförde i skälen för sitt förslag att den ansåg att alla lärare skulle ha utbildning och kompetens för den undervisning de bedriver, oavsett om de undervisade i offentliga eller fristående skolor. Vidare framförde regeringen att huvudregeln skulle vara att lärare hade en svensk lärarexamen eller en utländsk lärarexamen som ensam eller tillsammans med yrkeslivserfarenhet lett till att läraren hade fått ett behörighetsbevis (se dåvarande 2 kap. 15 § första stycket skollagen). Regeringen påpekade att en del skolor med språklig inriktning, t.ex. sådana som omfattas av förordningen (2003:459) om försöksverksamhet med engelskspråkig undervisning i grundskolan, emellertid i praktiken ställer andra krav på lärare och lärares utbildning. Regeringen hänvisade till att Internationella Engelska Skolan i Sverige AB i sitt remissyttrande betonade vikten av lärares kompetens i det aktuella språket och kunskap om engelskspråkiga länder och deras kulturer. Såvitt regeringen hade erfart värnade dessa skolor om att lärare skulle vara väl kvalificerade, och man strävade efter att hålla hög kvalitet på undervisningen. Enligt regeringen var det också viktigt att uppmuntra till internationalisering och till att svenska elever fick möjlighet till undervisning på främmande språk och om andra länders kultur i vidare mening än att studera något av ämnena engelska, franska, tyska eller spanska inom ramen för den ordinarie undervisningen.

Regeringen bedömde därför att det fanns skäl att göra undantag för skolor med språklig inriktning när det gällde vilka lärare som får användas för undervisningen. Regeringen anförde vidare följande:

Det måste emellertid alltid krävas att lärare har en lärarutbildning. Regeringen föreslår att huvudmannen får använda en lärare med utländsk lärarutbildning. Utbildningen ska motsvara en svensk lärarutbildning. Denna bedömning ska göras av huvudmannen. Givetvis bör huvudmannen så långt möjligt använda en lärare som har en utbildning som motsvarar en svensk lärarutbildning som är inriktad mot den undervisning läraren ska bedriva.

Läraren kan nyligen ha kommit från ett annat land, vilket kan innebära att denne har ett annat modersmål än svenska och behöver lära sig behärska det svenska språket. Regeringen vill poängtera att det är av största vikt att lärare i svenska skolor, även om skolorna har en språklig inriktning, lär sig det svenska språket så snart som möjligt. Det är nödvändigt dels för att läraren ska kunna tillskansa sig den kunskap som behövs om de styrdokument som gäller för det svenska skolväsendet, dels för att läraren fullt ut ska kunna stödja eleverna i deras lärande.

### *Legitimationsreformen*

Efter införandet av legitimationsreformen har undantaget inte förändrats i sak (prop. 2010/11:20 avsnitt 4.4, bet. 2010/11:UbU5, rskr. 2010/11:171). Enligt den nu gällande regleringen i 2 kap. 13 och 17 §§ skollagen handlar undantaget om att lärare som inte har legitimation och inte är behöriga för undervisningen, trots det får bedriva annan undervisning på ett främmande språk än språkundervisning, dvs. undervisa på engelska i annan undervisning än språkundervisning (exempelvis matematikundervisning som bedrivs på engelska språket). Läraren ska då ha en utländsk lärarutbildning som motsvarar en svensk lärarexamen och ha kompetens att undervisa *på* det främmande språket, dvs. engelska språket enligt 1 kap. 3 § behörighetsförordningen. Regeringen klargjorde i propositionen att den inte föreslog någon förändring av bestämmelsen i sak i denna del och inte heller hade för avsikt att innehållsmässigt ändra skärpan i behörighetsreglerna i den skollag som då nyligen antagits av riksdagen.

### **Nuvarande lagstiftning**

#### *Krav på legitimation*

I 2 kap. 13–19 §§ skollagen regleras vilka som får undervisa i skolväsendet. Enligt huvudregeln i 2 kap. 13 § skollagen får endast den som har legitimation som lärare eller förskollärare och är behörig för viss undervisning bedriva undervisningen.

Enligt 2 kap. 16 § första stycket skollagen är det endast lärare eller förskollärare som har en behörighetsgivande examen som efter ansökan ska beviljas legitimation av Skolverket. Det ska anges på legitimationen vilken behörighet läraren eller förskolläraren har att bedriva undervisning i skolväsendet, dvs. vilken eller vilka skolformer eller fritidshem, årskurser eller motsvarande, ämnen eller ämnesområden som behörigheten avser (2 kap. 16 § fjärde stycket skollagen och 4 kap. 4 § förordningen [2011:326] om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare, behörighetsförordningen). Det är alltså inte legitimationen i sig utan behörigheten som styr var i skolväsendet läraren eller förskolläraren får undervisa.

I behörighetsförordningen finns det bestämmelser som ansluter till skollagen om vad som krävs för att en lärare eller förskollärare ska vara behörig att bedriva viss undervisning och andra bestämmelser om behörighet för lärare. Regleringen ligger till grund för vad som krävs för att kunna få lärarlegitimation.

#### *Undantag från kravet på legitimation och behörighet för att bedriva undervisning i vissa fall*

Av 2 kap. 17 § skollagen framgår att det finns lärare som får undervisa även om de inte har legitimation. Enligt bestämmelsen får lärare som inte uppfyller kraven i 13 §, dvs. lärare som inte har legitimation och inte är behöriga för

undervisningen, trots det bedriva bl.a. annan undervisning på ett främmande språk än språkundervisning om de har en utländsk lärarutbildning som motsvarar en svensk lärarexamen och kompetens att undervisa på det främmande språket.

Enligt 2 kap. 18 § skollagen finns ytterligare ett undantag från legitimationskravet. I bestämmelsen framgår att om det inte finns någon att tillgå inom huvudmannens organisation som har legitimation som lärare eller förskollärare och är behörig för viss undervisning, eller om det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna eller barnen får en annan lärare eller förskollärare bedriva undervisningen. En sådan lärare eller förskollärare ska vara lämplig att bedriva undervisningen och i så stor utsträckning som möjligt ha en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande. En sådan person får bedriva undervisning under högst ett år i sänder.

I 2 kap. 20 § tredje stycket framgår att den som ska bedriva undervisning som avses i 17 § får anställas som lärare i skolväsendet utan tidsbegränsning.

Regeringen har med stöd av ett bemyndigande i skollagen infört ett tillfälligt undantag från bestämmelserna om legitimation och behörighet som innebär att huvudmän i vissa fall kan anställa personer som saknar lärarlegitimation i högst tre år. Den person som anställs måste ha de ämneskunskaper som krävs för att få en behörighetsgivande lärarexamen och måste dessutom genomföra en kompletterande pedagogisk utbildning under anställningen. Bestämmelserna får tillämpas på anställningar som påbörjas fr.o.m. höstterminen 2016 t.o.m. höstterminen 2020 (2 kap. 22 b § skollagen och förordningen [2016:350] om försöksverksamhet med anställning under viss kompletterande utbildning).

### *Engelska språket*

I 1 kap. 3 § behörighetsförordningen har regeringen föreskrivit att med främmande språk enligt 2 kap. 17 § skollagen avses engelska.

I 9 kap. 18 § skolförordningen (2011:185) framgår att Skolinspektionen efter ansökan får besluta att en huvudman i grundskolan får anordna delar av undervisningen på engelska bl.a. om de lärare som undervisar på engelska uppfyller kraven enligt 2 kap. 13 eller 17 § första stycket 1 skollagen (2010:800).

### **Uppdrag till Skolverket att kartlägga engelskspråkig undervisning**

Skolverket har på uppdrag från regeringen undersökt och kartlagt undervisning som bedrivs på engelska i gymnasieskolan, dock inte International Baccalaureate (IB) (U2016/02926/BS delvis och U2016/02937/S). I uppdraget har det också ingått att lämna förslag på åtgärder, exempelvis ändrade regler. Skolverket har redovisat uppdraget i rapporten Engelskspråkig undervisning – En kartläggning och utvärdering av engelskspråkig undervisning i svensk gymnasieskola (rapport 465, 2018).

Rapporten visar att 29 gymnasieskolor, varav 18 kommunala och 11 fristående, har engelskspråkig undervisning i minst en kurs. På 12 av dessa skolor används engelska som undervisningsspråk i mellan 70 och 100 procent av kurserna om språkämnena inte räknas med. De flesta eleverna i gymnasieskolor med engelskspråkig undervisning går ut med höga betyg. De har i regel också med sig höga betyg från grundskolan. Många elever har också gynnsamma förutsättningar för goda studieresultat. Dubbelt så många elever i dessa gymnasieskolor har högutbildade föräldrar som i riket i övrigt.

I rapporten framkommer att det vetenskapliga underlaget om effekterna av engelskspråkig undervisning är begränsat. Den sammantagna bilden är enligt Skolverket att engelskspråkig undervisning har förhållandevis blygsamma effekter på engelskan och att den kan innebära risker för elevernas utveckling av svenskan och möjligen även för ämneskunskaperna.

Skolverket har lämnat förslag till åtgärder för att förbättra verksamheten.

I rapporten konstaterar Skolverket att huvudmännen ansvarar för att lokalt vidta åtgärder för att förbättra verksamheten. Statliga åtgärder för att förbättra verksamheten handlar enligt Skolverket framför allt om en reglering av den engelskspråkiga undervisningen (i rapporten framgår att jämfört med andra länder är engelskspråkig undervisning ovanligt oreglerad i Sverige). Skolverkets grundinställning är att samma krav på legitimation och behörighet bör gälla för samtliga lärare i skolväsendet för att säkra kvalitet och likvärdighet. Av denna anledning anser Skolverket att regeringen bör överväga att på sikt fasa ut det undantag från lärarlegitimationskravet som i dag råder för personer som har en utländsk lärarutbildning som motsvarar en svensk lärarexamen och som undervisar på engelska. Med krav på lärarlegitimation säkras enligt Skolverket att också dessa lärare har kunskap om viktiga aspekter av det svenska skolsystemet och tillräckliga svetskunskaper för att kunna tillgodogöra sig fortbildningsinsatser för egen del, ta del av styrdokument och stödmaterial och sist men inte minst kunna stödja elever på svenska vid behov. En tänkbar negativ följd av att ta bort undantaget är enligt Skolverket att rekrytering av lärare till engelskspråkig undervisning försvåras. Överväganden som gäller lärarlegitimationer berör rimligen också grundskolan, vilket ligger utanför regeringsuppdraget.

Skolverket ser också behov av en ökad tydlighet när det gäller vilka språk som kan eller bör användas i bedömning och betygsättning. Både lärarlegitimation och bedömningspråk berör verksamheter utanför ramen för regeringsuppdraget, och en reglering förutsätter enligt Skolverket fortsatt utredning i båda avseendena. Därutöver skulle enligt Skolverket regeringen kunna överväga ytterligare reglering av engelskspråkig undervisning i gymnasiet. Exempel på sådan reglering är en begränsning av de engelskspråkiga inslagen, särskilda krav på lärares kompetens och krav på tillstånd och återrapportering så att det blir möjligt att kontinuerligt följa utbredningen av engelskspråkig undervisning. Skolverket framhåller att det allmänna i enlighet med språklagen har ett särskilt ansvar för att svenskan



används och utvecklas och att staten också måste säkra nationell likvärdighet i utbildning och betygsättning.

### **Utskottets ställningstagande**

Enligt 2 kap. 17 § skollagen får lärare som inte uppfyller kraven i 13 §, dvs. lärare som inte har legitimation och inte är behöriga för undervisningen, trots det bedriva bl.a. annan undervisning än språkundervisning på ett främmande språk om de har en utländsk lärarutbildning som motsvarar en svensk lärarexamen och kompetens att undervisa på det främmande språket. I 1 kap. 3 § behörighetsförordningen framgår att med främmande språk här avses engelska.

Den gällande regleringen innebär således att de lärare som avses i bestämmelsen får bedriva undervisning i olika ämnen på engelska, exempelvis matematikundervisning på engelska språket, men inte undervisa i ämnet engelska eller i andra språkämnen i skolan.

Utskottet kan konstatera att regeringen inte har klargjort i förarbetena till lagstiftningen varför den aktuella lärarkategorin inte får bedriva språkundervisning. Utskottet är därför angeläget om att få en fördjupad kunskap om skälen för regeringens avgränsning.

Utskottet önskar även en konsekvensanalys från regeringen om man skulle tillåta att den aktuella lärarkategorin även bedrev språkundervisning. I konsekvensanalysen ska regeringen ta hänsyn till hur många lärare i grundskolan och gymnasieskolan som skulle komma att träffas av ett sådant undantag från lärarlegitimationen, oavsett huvudmannaskap. Regeringen ska även belysa eventuella konsekvenser för lärarbristen. Vidare bör regeringen belysa såväl pedagogiska som ekonomiska konsekvenser, relationen till övriga undantag från legitimationskravet samt till övriga relevanta bestämmelser, t.ex. bestämmelserna om betygsättning. Utskottet, som har tagit del av Skolverkets kartläggning av engelskspråkig undervisning, anser att det fortfarande finns behov av fördjupad kunskap och en konsekvensanalys i frågan. Utskottet önskar en skyndsam beredning.

# Reservationer

## 1. Minskad administration för lärare, punkt 1 (M)

av Erik Bengtzboe (M), Betty Malmberg (M), Michael Svensson (M) och Maria Stockhaus (M).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3353 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 1 och avslår motionerna

2017/18:1423 av Christian Holm Barenfeld och Åsa Coenraads (båda M) yrkande 3,

2017/18:2725 av Lotta Olsson (M),

2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkandena 11–13, 25 och 53 samt 2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkandena 5 och 6.

### *Ställningstagande*

Internationella undersökningar visar att svenska lärare använder en mindre andel av sin tid till undervisning än lärare i andra länder. Skolverket har pekat på att svenska lärare lägger över två timmar per dag på administration och uppgifter relaterade till ordning och omsorg. Det handlar exempelvis om att iordningställa lokaler, behandla ledighetsansökningar, agera rastvakt och övervaka omklädningsrum. Det är tid som skulle kunna användas till lärande, till lektionsförberedelser och till att ge stöd åt dem som behöver det mest. Vi välkomnar de satsningar på lärarassistenter som gjorts för att underlätta lärarnas administrativa arbete. Men mer behöver göras för att lärarna ska kunna lägga mer tid på sitt kärnuppdrag, dvs. undervisningen.

Vi vill därför att regeringen ska se till att lärarnas tidsanvändning även i fortsättningen ses över och ta fram förslag på hur mer tid kan frigöras till planering, kvalitetssäkring och undervisning.

## 2. Minskad administration för lärare, punkt 1 (C)

av Ulrika Carlsson i Skövde (C).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkandena 5 och 6 samt avslår motionerna

2017/18:1423 av Christian Holm Barenfeld och Åsa Coenraads (båda M) yrkande 3,

2017/18:2725 av Lotta Olsson (M),

2017/18:3353 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 1 och

2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkandena 11–13, 25 och 53.

### *Ställningstagande*

Skickliga lärare är lärare som engagerar och återkopplar till eleverna. Vi måste kunna garantera eleverna kvalitet och kreativitet i skolan. För att elever ska nå sin fulla potential måste det bli ett större fokus på undervisningen. Därför bör den administrativa börda som i dag ligger på lärare och skolledare minska. Dokumentation som inte leder till att öka elevens lärande ska bort.

Det bör också införas lärarassistenter. Denna nya yrkesgrupp ska ägna sig åt att stödja lärare med t.ex. blankett- och informationshantering, administration, assistans kring teknik och förberedande av undervisningslokaler. Lärarassistenter borde även kunna vara ett stöd åt läraren i undervisningen och exempelvis möjliggöra arbete i mindre grupper.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

### **3. Minskad administration för lärare, punkt 1 (KD)**

av Annika Eclund (KD).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkandena 11–13, 25 och 53 samt avslår motionerna

2017/18:1423 av Christian Holm Barenfeld och Åsa Coenraads (båda M) yrkande 3,

2017/18:2725 av Lotta Olsson (M),

2017/18:3353 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 1 och

2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkandena 5 och 6.

### *Ställningstagande*

Mycket tyder på att senare decenniers resultatförsämringar i den svenska skolan kan förklaras av att den faktiska mängden lärarledd undervisning har minskat. Tiden för ämnesundervisning trängs undan av fler och fler uppgifter som läggs på lärarna. Skolans utökade roll som fostrare, lärare som ska vara experter inom ett otal frågor och en ökad administrativ börda gör att alltmer ska rymmas inom den garanterade undervisningstiden. Problemet är att inga andra arbetsuppgifter har tagits bort. Internationella undersökningar visar att svenska lärare använder en mindre andel av sin arbetstid till undervisning än lärare i andra länder. Administrationen och dokumentationen har ökat. Detta är problematiskt. Lärare måste få tid att vara lärare.

För att ge lärare mer tid för att exempelvis förbereda lektioner samt fokusera på undervisningen bör en ny yrkeskategori införas i skolan: lärarassistenter. Lärarassistenter ska kunna ta över administrativa och praktiska uppgifter för att frigöra tid åt lärarna så att de kan ägna sig åt sina kärnuppgifter i skolan.

För att öka den lärarledda ämnesundervisningen krävs det att de olika uppgifter och ansvarsområden som lärare har ses över och vid behov rensas bort. Det behövs också fler vuxna i skolan som kan ge avlastning i klassrummen och vara i korridoren och på skolgården under rasterna. Det civila samhället kan i ökad utsträckning bidra till en tryggare skola. Det bör därför göras lättare för det civila samhället att bidra och delta i skolans verksamhet för att både öka tryggheten i skolan och avlasta lärarna.

Lärarnas tidsanvändning bör även i fortsättningen ses över, och det bör lämnas förslag på hur mer tid kan frigöras till planering, kvalitetssäkring och undervisning.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

#### **4. Karriärtjänster, punkt 2 (M)**

av Erik Bengtzboe (M), Betty Malmberg (M), Michael Svensson (M) och Maria Stockhaus (M).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3359 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 1 och avslår motionerna

2017/18:157 av Said Abdu (L) yrkande 2,

2017/18:2339 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 19 och

2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkande 3.

### *Ställningstagande*

Vi vill utreda om även förskollärare borde ha möjligheten att bli förstelärare. Ett syfte skulle vara att höja statusen och locka fler till förskolläraryrket. Förstelärare i förskolan skulle också innebära fler och bättre karriärutvecklingsmöjligheter.

Vi vill därför att regeringen låter utreda möjligheterna att inrätta förstelärare även i förskolan.

## **5. Karriärtjänster, punkt 2 (C)**

av Ulrika Carlsson i Skövde (C).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkande 3 och avslår motionerna

2017/18:157 av Said Abdu (L) yrkande 2,

2017/18:2339 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 19 och

2017/18:3359 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 1.

### *Ställningstagande*

Ett tydligt och transparent karriärsystem för både lärare och skolledare bör införas. Antalet förstelärare som i sin tjänst ska handleda och coacha nyutexaminerade lärare bör därför utökas. Vidare bör det öppnas för tjänster som kombinerar undervisning i grund- och gymnasieskolan med forskning och samarbete på universitetsnivå liksom arbete inom näringslivet.

Regeringen bör låta utreda ett tydligt och transparent karriärsystem för både lärare och skolledare.

## **6. Karriärtjänster, punkt 2 (V)**

av Daniel Riazat (V).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:2339 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 19 och avslår motionerna

2017/18:157 av Said Abdu (L) yrkande 2,

2017/18:3359 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 1 och

2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkande 3.

### *Ställningstagande*

Vänsterpartiet har redan från början när karriärstegsreformen infördes påpekat att det behövs en betydligt starkare statlig styrning för att nå de eftersträlvade effekterna. Nu när det har gått några år sedan införandet kan vi konstatera att förstelärarysreformen inte har fungerat. Vilka som utsetts har ibland skett på godtyckliga grunder, och ofta har inte uppdraget inneburit några nya arbetsuppgifter utan bara ett lönepåslag. Trots att det råder stor politisk enighet om vikten av kollegialt lärande har förstelärarysreformen haft motsatt effekt genom den splittring den skapat i lärarkollegiet. Det är viktigt att lärare får möjlighet till utveckling på sin arbetsplats. Det bör därför utredas hur förstelärarysreformen kan ersättas med andra möjligheter till karriärutveckling för lärare.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

## **7. Introduktionsperioden för lärare, punkt 3 (M)**

av Erik Bengtzboe (M), Betty Malmberg (M), Michael Svensson (M) och Maria Stockhaus (M).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3353 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 5.

### *Ställningstagande*

Det är viktigt att se över hur de nyutexaminerade lärarna kan få en bättre introduktion till läraryrket. Vi vill att det ska tillsättas en utredning som ska lämna förslag på hur introduktionen till yrket kan bli enklare.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

## 8. Legitimation, punkt 4 (M)

av Erik Bengtzboe (M), Betty Malmberg (M), Michael Svensson (M) och Maria Stockhaus (M).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion  
2017/18:3567 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 22 och  
avslår motionerna  
2017/18:523 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 2,  
2017/18:844 av Hanna Westerén (S),  
2017/18:905 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 10 och  
2017/18:3587 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkande 9.

### *Ställningstagande*

När det på kort tid kommer många nya elever till skolan behöver vi använda alla resurser vi har, inte minst pensionerade lärare. Med dagens regler skulle många pensionerade lärare inte få göra sitt jobb och t.ex. sätta betyg, eftersom de saknar lärarlegitimation. Dessa stelbenta regler står i vägen och är ett slöseri med kompetens och resurser. Vi vill därför införa ett tillfälligt regelverk som ser till att pensionerade lärare ska kunna anställas som ordinarie lärare på skolor.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

## 9. Legitimation, punkt 4 (SD)

av Stefan Jakobsson (SD) och Robert Stenkvist (SD).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion  
2017/18:905 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 10 och  
avslår motionerna  
2017/18:523 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 2,  
2017/18:844 av Hanna Westerén (S),  
2017/18:3567 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 22 och  
2017/18:3587 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkande 9.

*Ställningstagande*

Många högskolor och universitet har ämnesskickliga och erfarna pedagoger som skulle kunna göra stor nytta i gymnasieskolan, där det råder brist på lärare i matematik, teknik och naturvetenskapliga ämnen. Tyvärr finns det byråkratiska hinder för detta, eftersom pedagogerna på universitet och högskolor kan sakna formell behörighet att undervisa i gymnasieskolan.

Vi vill därför göra det lättare för kvalificerade pedagoger från högskolan att få möjlighet att undervisa i gymnasieskolan. Efter lämplighetsprövning och en kortare introduktionskurs bör dessa pedagoger kunna erbjudas att med bibehållen lön delta i undervisningen i gymnasieskolan som behöriga lärare. Denna undervisning kan kombineras med forskning och ordinarie undervisning på högskolenivå, vilket banar väg för en korsbefruktning mellan gymnasium och högskola.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

**10. Legitimation, punkt 4 (L)**

av Christer Nylander (L).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2017/18:523 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 2 och

2017/18:3587 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkande 9 och

avslår motionerna

2017/18:844 av Hanna Westerén (S),

2017/18:905 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 10 och

2017/18:3567 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 22.

*Ställningstagande*

Den nuvarande utformningen av lärarlegitimationen innebär bl.a. att endast legitimerade lärare får anställas som lärare utan tidsbegränsning hos en skolhuvudman. Vidare får endast den som har legitimation och behörighet undervisa och sätta betyg. Legitimationsreformen var ett viktigt steg för att höja kvaliteten i undervisningen. Det behövs på sikt en ytterligare skärpning av regelverket. För att öka undervisningens kvalitet bör huvudprincipen vara att legitimerade lärare endast ska kunna undervisa och sätta betyg i de ämnen som framgår av lärarens examen.



Bristen på behöriga lärare i minoritetsspråk är mycket stor. Bland annat när det gäller samiska, men också andra minoritetsspråk, leder detta till att barn som har rätt att få undervisning i sitt minoritetsspråk i praktiken nekas denna möjlighet. Därför behövs fler behöriga minoritetsspråklärare och en ämneslärarutbildning som möjliggör en långsiktig försörjning av minoritetsspråklärare. Det behövs även insatser för att stärka tillgången till minoritetsspråklärare på kort sikt.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

## **11. Fortbildning, punkt 5 (M)**

av Erik Bengtzboe (M), Betty Malmberg (M), Michael Svensson (M) och Maria Stockhaus (M).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anføres i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2017/18:3355 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkandena 6 och 7,

2017/18:3359 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 5 och

2017/18:3567 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 6 och 15 samt avslår motionerna

2016/17:831 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 8,

2017/18:16 av Robert Stenkvis (SD),

2017/18:1033 av Annika Eclund (KD) yrkande 2,

2017/18:1826 av Ann-Christin Ahlberg (S),

2017/18:2146 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 2,

2017/18:2339 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 10 och 21,

2017/18:2396 av Stina Bergström och Emma Nohrén (båda MP),

2017/18:2486 av Marta Obminska (M),

2017/18:2613 av Lars Hjalmered (M) yrkande 2,

2017/18:2726 av Lotta Olsson (M),

2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkande 4,

2017/18:3683 av Annie Löf m.fl. (C) yrkandena 25 och 26,

2017/18:3685 av Annie Löf m.fl. (C) yrkandena 30 och 42,

2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkandena 2, 9, 41 och 42 samt

2017/18:3789 av Annika Qarlsson m.fl. (C) yrkande 21.

### *Ställningstagande*

Matematiklyftet, en fortbildning i didaktik för lärare som undervisar i matematik, har utvärderats med goda resultat. Men liknande kunskapslyft behövs också inom andra områden.

Att vara lärare i dag kräver att man ständigt vidareutvecklar sin kompetens och fyller på sin kunskapsbank. Kunskap är i många avseenden en färskvara, och det gäller inte minst kunskapen om att lära ut. Vi vill därför att lämplig myndighet ska få ett uppdrag att se över hur alla skolhuvudmän kan åläggas krav på att ge alla lärare en individuell kompetensutvecklingsplan för att garantera regelbunden fortbildning.

Skolornas förebyggande och åtgärdande arbete för att öka tryggheten i skolan måste stärkas. Därför ska alla lärare och rektorer erbjudas en kompetensutvecklingssatsning på detta område likt Matematiklyftet. Kompetensutvecklingssatsningen ska i likhet med andra insatser mot våld, trakasserier och kränkningar vara evidensbaserad och utvecklas med stöd i aktuell forskning.

Alla som får veta att ett barn far illa är skyldiga att anmäla det till socialtjänsten. Det gäller även vid misstanke om att barnet riskerar att fara illa. I skolan gäller skyldigheten rektorer, förskolechefer, pedagoger, elevhälsan och övrig skolpersonal – oavsett om verksamheten är offentlig eller enskild. Alla som jobbar i skolan måste ha kunskap om hur man ska gå till väga för att anmäla till socialtjänsten om någon blir utsatt för kränkande behandling.

För att fullt ut förverkliga förskolans nya läroplan behöver förskolläraernas kompetens stärkas. Detta är inte minst viktigt för att stärka läroplanens inslag av matematik, naturvetenskap och teknik. Förskolläraernas möjligheter till kompetensutveckling måste därför stärkas och Förskolelyftet återinföras och kompletteras med it-kompetens och digital kompetens.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

## **12. Fortbildning, punkt 5 (SD)**

av Stefan Jakobsson (SD) och Robert Stenkvist (SD).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna  
2016/17:831 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 8 och  
2017/18:16 av Robert Stenkvist (SD) samt  
avslår motionerna  
2017/18:1033 av Annika Eclund (KD) yrkande 2,

2017/18:1826 av Ann-Christin Ahlberg (S),  
2017/18:2146 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 2,  
2017/18:2339 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 10 och 21,  
2017/18:2396 av Stina Bergström och Emma Nohrén (båda MP),  
2017/18:2486 av Marta Obminska (M),  
2017/18:2613 av Lars Hjalmered (M) yrkande 2,  
2017/18:2726 av Lotta Olsson (M),  
2017/18:3355 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkandena 6 och 7,  
2017/18:3359 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 5,  
2017/18:3567 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 6 och 15,  
2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkande 4,  
2017/18:3683 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 25 och 26,  
2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 30 och 42,  
2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkandena 2, 9, 41 och 42  
samt  
2017/18:3789 av Annika Qarllsson m.fl. (C) yrkande 21.

### *Ställningstagande*

Vidareutbildning av lärare ska ske regelbundet så att lärarna får ökad kompetens, inte bara vidmakthåller den kunskap de fick under sin lärarutbildning. Vi föreslår att denna vidareutbildning ska finnas på två nivåer, en basnivå och en mer avancerad nivå, där basnivån är obligatorisk och den avancerade är frivillig. Lärare som önskar få vara kvar där de är i dag kan vara det men måste genomföra den obligatoriska vidareutbildningen på basnivå. Lärare som önskar få djupare kunskaper men även önskar få möjlighet att framöver bli mentorer för nyare kollegor genomgår en fördjupad utbildning. Denna genomförs externt på högskola och universitet. Efter avslutad utbildning blir läraren certifierad på en ny högre nivå i en utbildningstrappa.

För att lättare kunna upptäcka och hjälpa unga skolelever som hamnar i en värderingskonflikt mellan våra moderna värderingar och en mer klanbetonad syn på samhället är det nödvändigt att personal inom olika skolformer såsom gymnasieskolan och grundskolan har en adekvat utbildning på området, detta för att kunna upptäcka och hjälpa enskilda elever som befinner sig i en utsatt situation. Det behövs också utbildning i att observera tecken på en osund religiös radikalisering, detta även om många radikaliserar efter avslutad skolgång. Vi föreslår att en kvalitetsutbildning på 80–120 timmar, initierad och finansierad av staten, ska finnas till hands i de områden och kommuner där en sådan utbildning är relevant. Det är kommunerna och enskilda utbildningsanordnare som beslutar ifall personalen ska fullgöra utbildningen.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

### 13. Fortbildning, punkt 5 (C)

av Ulrika Carlsson i Skövde (C).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2017/18:3683 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 25 och 26,

2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 30 och 42,

2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkandena 2, 9, 41 och 42 samt

2017/18:3789 av Annika Carlsson m.fl. (C) yrkande 21 och avslår motionerna

2016/17:831 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 8,

2017/18:16 av Robert Stenkvist (SD),

2017/18:1033 av Annika Eclund (KD) yrkande 2,

2017/18:1826 av Ann-Christin Ahlberg (S),

2017/18:2146 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 2,

2017/18:2339 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 10 och 21,

2017/18:2396 av Stina Bergström och Emma Nohrén (båda MP),

2017/18:2486 av Marta Obminska (M),

2017/18:2613 av Lars Hjälmered (M) yrkande 2,

2017/18:2726 av Lotta Olsson (M),

2017/18:3355 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkandena 6 och 7,

2017/18:3359 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 5,

2017/18:3567 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 6 och 15 samt

2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkande 4.

#### *Ställningstagande*

Bristen på förskollärare är en utmaning för en utökad förskoleverksamhet. För att höja kvaliteten och få fler kompetenta pedagoger i verksamheten behöver karriärtjänster och kompetensutvecklingsgaranti även gälla för pedagoger i förskolan. Det bör även underlättas för barnskötare att vidareutbilda sig till förskollärare under tiden de arbetar i förskolan.

De som i sin yrkesroll kan tänkas komma i kontakt med människor som utsätts för våld i nära relationer måste ha grundläggande kunskaper och förståelse t.ex. för den normaliseringsprocess som kan ske. Det behövs löpande utbildningsinsatser som säkerställer att rektorer, lärare och studie- och yrkesvägledare och andra anställda vid skolor har kunskap om och aktivt arbetar mot sexuella trakasserier, könsrelaterat våld och kränkningar.

Det finns en stor kunskapsbrist inom skolan när det gäller hur man ska agera om en elev är utsatt för hedersrelaterad problematik. Lärare och andra som kommer i kontakt med barn och unga måste få mer kunskap om hedersrelaterade frågor och stöd att orosanmäla farhågor om barn- och tvångsäktenskap och könsstypning. Alla skolor ska därför ha en stödfunktion, en uppgift som t.ex. kan utföras av skolsköterska eller kurator, som har extra kunskaper om hedersrelaterade frågor och som kan hjälpa till med orosanmälningar till socialtjänsten.

Svenska lärare får enligt OECD kvantitativt mindre kompetensutveckling än lärare i andra länder. Centerpartiet vill därför säkerställa och finna system för att förskollärare, lärare och skolledare fortlöpande får den kompetensutveckling, med fokus på kollegialt lärande, undervisningsskicklighet och ämneskunskaper som de behöver. Det finns ett stort behov av ett tydligt och utökat statligt ansvar för hur förskollärare, lärare och skolledare kontinuerligt under sin karriär ska utvecklas och fortbildas. Det bör därför införas en statlig kompetensutvecklingsgaranti. En sådan garanti stärker professionens möjlighet att ta del av klassrumsnära fortbildning och utveckla sig i sin profession.

I dag saknar många lärare kunskap om hur den nya tekniken ska användas i undervisningen, och lärarutbildningen lider brist på tydliga nationella direktiv om hur digitalt lärande ska ingå i utbildningen. Det bör därför göras en tydlig och långsiktig satsning på ett nationellt digitalt lärarlyft. Vidare bör lärarutbildningarna ta in det digitala perspektivet i alla relevanta ämnen, och lärare och skolledare bör få en kontinuerlig uppdatering i digitalt lärande. Det råder även brist på digitala läromedel, och förutsättningarna för att öka tillgången till digitala läromedel bör därför undersökas av lämplig myndighet.

Det bör införas löpande utbildningsinsatser som säkerställer att rektorer, lärare, studie- och yrkesvägledare och andra anställda vid skolor har kunskap om och aktivt arbetar mot sexuella trakasserier, könsrelaterat våld och kränkningar.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

#### **14. Fortbildning, punkt 5 (V)**

av Daniel Riazat (V).

##### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:2339 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 10 och 21 samt avslår motionerna

2016/17:831 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 8,

2017/18:16 av Robert Stenkvist (SD),  
2017/18:1033 av Annika Eclund (KD) yrkande 2,  
2017/18:1826 av Ann-Christin Ahlberg (S),  
2017/18:2146 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 2,  
2017/18:2396 av Stina Bergström och Emma Nohrén (båda MP),  
2017/18:2486 av Marta Obminska (M),  
2017/18:2613 av Lars Hjalmered (M) yrkande 2,  
2017/18:2726 av Lotta Olsson (M),  
2017/18:3355 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkandena 6 och 7,  
2017/18:3359 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 5,  
2017/18:3567 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 6 och 15,  
2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkande 4,  
2017/18:3683 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 25 och 26,  
2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 30 och 42,  
2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkandena 2, 9, 41 och 42  
samt  
2017/18:3789 av Annika Carlsson m.fl. (C) yrkande 21.

### *Ställningstagande*

Många vittnar om att skolorna ofta saknar förmåga att bemöta och motverka rasism. Sedan 2015 erbjuder Skolverket och Forum för levande historia kursen Motverka rasism och främlingsfientlighet i förskolan och skolan i samarbete med tio lärosäten. Det är positivt att det finns den här typen av fortbildning för lärare. Det är ett steg i rätt riktning, men samtidigt är det inte tillräckligt. Fortfarande finns inga krav på att lärarna ska delta, och det krävs att rektorer ser vikten av kursen för att lärare ska kunna delta. Incitamenten för lärare att delta i antirasistisk kompetensutveckling måste stärkas.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

Dagens lärarbrist innebär att det i praktiken är möjligt att som obehörig få arbeta i flera år i sträck på samma skola. Den som väljer att fortsätta jobba som lärarvikarie under flera år bör också ha kapaciteten att klara av att ta en lärarexamen. I dag saknas tillräckliga incitament för många huvudmän att stötta sina vikarier att läsa in en lärar- eller förskolläraryrkebehörighet. Det är billigare att ha obehöriga lärarvikarier, och så länge det finns någon med ämnesbehörighet på skolan går det att sätta betyg. Obehöriga men yrkesverksamma lärarvikarier är en outnyttjad resurs.

Regeringen bör därför utreda möjligheten att ställa högre krav på att huvudmännen möjliggör fortbildning av obehörig personal inom förskolan till förskollärare och obehörig personal inom skolan till lärare.

## 15. Fortbildning, punkt 5 (KD)

av Annika Eclund (KD).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2017/18:1033 av Annika Eclund (KD) yrkande 2 och

2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkande 4 och  
avslår motionerna

2016/17:831 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 8,

2017/18:16 av Robert Stenkvist (SD),

2017/18:1826 av Ann-Christin Ahlberg (S),

2017/18:2146 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 2,

2017/18:2339 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 10 och 21,

2017/18:2396 av Stina Bergström och Emma Nohrén (båda MP),

2017/18:2486 av Marta Obminska (M),

2017/18:2613 av Lars Hjalmered (M) yrkande 2,

2017/18:2726 av Lotta Olsson (M),

2017/18:3355 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkandena 6 och 7,

2017/18:3359 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 5,

2017/18:3567 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkandena 6 och 15,

2017/18:3683 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 25 och 26,

2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 30 och 42,

2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkandena 2, 9, 41 och 42  
samt

2017/18:3789 av Annika Qarlsson m.fl. (C) yrkande 21.

### *Ställningstagande*

Lärares fortbildning har stor betydelse för att vidareutveckla pedagogik och undervisning. I alltför många skolor erbjuds fortbildning finansierad med offentliga medel utan att det finns vetenskapligt stöd för fortbildningen. I värsta fall kan det påverka undervisningens kvalitet negativt när kortsiktiga populära trender plockas in i skolans undervisning. Skolans offentligfinansierade fortbildning bör därför granskas så att den utgår från vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Digitala medier har blivit allt vanligare också i skolorna, och därför är det viktigt att kunna hantera och kritiskt värdera källor i undervisning och lärande. Trots detta finns det brister i undervisningen i källkritik, vilket bl.a. Skolinspektionen konstaterat. I Skolverkets it-uppföljning (2015) uppgav var femte gymnasielärare att de inte alls arbetar med att utveckla elevernas

förmåga inom källkritik på internet. Mer än en tredjedel av alla lärare i gymnasieskolan har uttryckt att de har ett stort eller ganska stort behov av kompetensutveckling när det gäller källkritik på internet. Behovet av en nationell fortbildningssatsning för verksamma lärare i ämnet digital källkritik bör därför ses över.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

## **16. Skolledare, punkt 6 (M)**

av Erik Bengtzboe (M), Betty Malmberg (M), Michael Svensson (M) och Maria Stockhaus (M).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3359 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkandena 6 och 7 samt

avslår motionerna

2017/18:128 av Roger Haddad (L),

2017/18:186 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 1 och 2,

2017/18:905 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 2,

2017/18:1062 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 12,

2017/18:2899 av Bengt Eliasson m.fl. (L) yrkande 6 och

2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkandena 18 och 20.

### *Ställningstagande*

Rollen som förskolechef i förskolan är lika betydelsefull som vilken rektor som helst när det gäller att leda det viktiga pedagogiska arbetet. För att förtydliga förskolans roll i utbildningskedjan är det därför centralt att stärka förskolechefernas uppdrag och status. Förskolechefer i förskolan bör därför få titeln rektor. Vidare bör lämplig myndighet få i uppdrag att se över hur befattningsutbildningen kan bli obligatorisk för skolledare i förskolan, precis som för skolledare i grund- och gymnasieskolan. Dagens rektorsprogram behöver kompletteras med relevanta delar för rektorer inom förskolan.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.



## 17. Skolledare, punkt 6 (SD)

av Stefan Jakobsson (SD) och Robert Stenkvist (SD).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna  
2017/18:905 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 2 och  
2017/18:1062 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 12 och  
avslår motionerna  
2017/18:128 av Roger Haddad (L),  
2017/18:186 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 1 och 2,  
2017/18:2899 av Bengt Eliasson m.fl. (L) yrkande 6,  
2017/18:3359 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkandena 6 och 7  
samt  
2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkandena 18 och 20.

### *Ställningstagande*

Det pedagogiska ansvaret för undervisningen ligger på lärarna, men rektorn har en ledande funktion att fylla. Genom ett nära samarbete med lärarkollegiet kan rektorn skapa förutsättningar för lärarkollegiet att utveckla den pedagogiska verksamheten. Därför anser vi att rektorer på sikt bör rekryteras bland behöriga lärare från certifieringsnivå 3 och högre (i tidigare föreslagen modell), vilket givetvis också medför lönepåslag och utökade ansvarsområden. Detta stärker rektorernas pedagogiska profil, samtidigt som den administrativa bördan ska anpassas därefter. Detta är en modell vi är övertygade om kommer att bidra till en mer effektiv och ändamålsenlig styrning av skolan.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

## 18. Skolledare, punkt 6 (L)

av Christer Nylander (L).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion  
2017/18:2899 av Bengt Eliasson m.fl. (L) yrkande 6 och

avslår motionerna

2017/18:128 av Roger Haddad (L),

2017/18:186 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 1 och 2,

2017/18:905 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 2,

2017/18:1062 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 12,

2017/18:3359 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkandena 6 och 7 samt

2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkandena 18 och 20.

### *Ställningstagande*

Alla lärare ska ha grundläggande kunskaper i hur de ska arbeta med elever med funktionsnedsättning, med insikten att detta inte nödvändigtvis innebär ett specialpedagogiskt behov. En elev med rörelsehinder eller synnedsättning kan t.ex. behöva hjälpmedel och en tillgänglig fysisk miljö utan att för den skull behöva någon särskild anpassning av själva undervisningen. Även rektorsutbildningen måste innehålla tydliga krav på kunskaper om elever med funktionsnedsättning.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

### **19. Skolledare, punkt 6 (KD)**

av Annika Eclund (KD).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkandena 18 och 20 samt

avslår motionerna

2017/18:128 av Roger Haddad (L),

2017/18:186 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 1 och 2,

2017/18:905 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 2,

2017/18:1062 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 12,

2017/18:2899 av Bengt Eliasson m.fl. (L) yrkande 6 och

2017/18:3359 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkandena 6 och 7.

### *Ställningstagande*

Rektorsutbildningen fungerar i dag bra. Den bör därför öppnas även för den som vill bli rektor, inte som i dag enbart för dem som har en rektorstjänst. För dem som ännu inte fått en rektorstjänst kan detta ske i form av en akademisk utbildning i pedagogiskt ledarskap. Utbildningen ska därmed motsvara både

den nuvarande statliga befattningsutbildningen och Rektorslyftet. En befattning som rektor kan vara ett naturligt mål för den som går utbildningen.

Rektorns ledarskap är av mycket stor betydelse för såväl skolans verksamhet som den pedagogiska utvecklingen. För att antas till rektorsutbildningen och pedagogiskt ledarskap ska man minst ha en filosofie kandidat och två års arbetslivserfarenhet.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

## **20. Studie- och yrkesvägledning, punkt 7 (M)**

av Erik Bengtzboe (M), Betty Malmberg (M), Michael Svensson (M) och Maria Stockhaus (M).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3361 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkandena 1 och 3 samt

avslår motionerna

2017/18:703 av Pia Nilsson (S),

2017/18:1998 av Sten Bergheden (M) yrkande 2,

2017/18:2283 av Markus Wiechel (SD) yrkande 1,

2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkande 12 och

2017/18:3789 av Annika Qarlsson m.fl. (C) yrkande 20.

### *Ställningstagande*

Vi vill att den svenska studie- och yrkesvägledningen utvecklas enligt de framgångsrika exempel som finns i våra nordiska grannländer. Studie- och yrkesvägledarens roll behöver konkretiseras. Utbildningen för studie- och yrkesvägledare bör också förbättras i enlighet med de nya krav som kommer att ställas på utbildningen i ämnet.

Alla elever bör vid slutet av årskurs 9 ha en egen utbildningsplan och dessutom ha haft möjlighet till utbildningspraktik på olika gymnasieprogram. Eleverna behöver förstå kopplingen mellan egna mål, arbetsmarknad och sysselsättning, men också få praktiska kunskaper i hur man skriver ett cv och går på en intervju.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

## 21. Studie- och yrkesvägledning, punkt 7 (C)

av Ulrika Carlsson i Skövde (C).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna  
2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkande 12 och  
2017/18:3789 av Annika Carlsson m.fl. (C) yrkande 20 och  
avslår motionerna  
2017/18:703 av Pia Nilsson (S),  
2017/18:1998 av Sten Bergheden (M) yrkande 2,  
2017/18:2283 av Markus Wiechel (SD) yrkande 1 och  
2017/18:3361 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkandena 1 och 3.

### *Ställningstagande*

Studier visar att de yngre barnens undervisning i högre grad innehåller studie- och yrkesorienterande inslag, som att i undervisningen prata om olika yrken och besöka arbetsplatser, men att detta avtar i de högre årskurserna. Då isoleras de studie- och yrkesorienterande inslagen till att främst handla om språk- och gymnasieval. Här fyller studie- och yrkesvägledarna en stor och viktig roll. De bör i högre grad än i dag vara en länk mellan skola och arbetsliv. Studie- och yrkesvägledarna ska inte bara hjälpa elever att välja språk och gymnasieskola utan vara integrerade i hela skolans verksamhet. Entreprenörskap, företagande och praktik måste bli en röd tråd i skolans alla år, inte bara som en liten begränsad del i vissa årskurser. Studie- och yrkesvägledarnas roll i skolan måste således stärkas, och de bör i högre grad än i dag vara integrerade i hela skolans verksamhet.

I skolan grundläggs värderingar och förhållningssätt. Med en mer aktiv studie- och yrkesvägledning och tydligare genusperspektiv än i dag genom hela utbildningsväsendet kan våra unga lättare bryta könsnormer vid studie- och yrkesval. Specifika informationsinsatser behövs vid val till grund-, gymnasie- och högskola. Löpande utbildningsinsatser med genusperspektiv behövs även för rektorer, lärare och studie- och yrkesvägledare. Bryts de könsstereotypa valen påverkas den könssegregerade arbetsmarknaden. Skolan i sig har inte skapat ojämställdheten men kan vara en del av lösningen.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

## 22. Arbets- och skolmiljö, punkt 8 (M)

av Erik Bengtzboe (M), Betty Malmberg (M), Michael Svensson (M) och Maria Stockhaus (M).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2017/18:3355 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 8 och

2017/18:3567 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 26 och

avslår motionerna

2017/18:256 av Solveig Zander (C),

2017/18:260 av Staffan Danielsson (C),

2017/18:1405 av Åsa Westlund (S),

2017/18:1686 av Jan Lindholm (MP) yrkandena 1–3,

2017/18:2339 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 8 och 22,

2017/18:2341 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 3,

2017/18:2899 av Bengt Eliasson m.fl. (L) yrkande 4,

2017/18:3375 av Runar Filper (SD),

2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkandena 32 och 33 samt

2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 25 och 26.

### *Ställningstagande*

Lärare drar sig för att tillrättavisa elever eller ingripa vid bråk av rädsla för att bli anmälda. Ett gemensamt vuxenansvar från både skola och föräldrar krävs för att få ordning på stökiga skolor och garantera en trygg arbetsplats för både lärare och elever. De delar av skollagen som rör trygghet och studiero bör ses över i syfte att tydliggöra och stärka lärares rätt att ingripa.

Skolhuvudmännen bör få ett utökat uppdrag att i sina handlingsplaner mot kränkningar och trakasserier också granska den sociala och fysiska miljön på skolan, exempelvis genom återkommande elevenkäter. Utvärderingen ska sedan granskas av Skolinspektionen i samband med uppföljningen av handlingsplanerna.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförs ovan.

### 23. Arbets- och skolmiljö, punkt 8 (C)

av Ulrika Carlsson i Skövde (C).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 25 och 26 samt avslår motionerna

2017/18:256 av Solveig Zander (C),

2017/18:260 av Staffan Danielsson (C),

2017/18:1405 av Åsa Westlund (S),

2017/18:1686 av Jan Lindholm (MP) yrkandena 1–3,

2017/18:2339 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 8 och 22,

2017/18:2341 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 3,

2017/18:2899 av Bengt Eliasson m.fl. (L) yrkande 4,

2017/18:3355 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 8,

2017/18:3375 av Runar Filper (SD),

2017/18:3567 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 26 och

2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkandena 32 och 33.

#### *Ställningstagande*

Många elever i högstadiet känner sig inte trygga i skolan, och ännu fler är rädda för andra elever. Skolans skyldighet att omgående flytta elever som allvarligt stör studieron eller tryggheten för övriga elever ska skärpas för att öka känslan av trygghet hos eleverna. Oavsett huvudman ska eleven kunna få studera hemma om han eller hon inte kan flytta till en närliggande skola. På många håll i landet polisanmäls inte brott som begås på skolan, trots att en del av gärningarna är allvarliga. Skolan ska inte vara en frizon för brott. En skola är skyldig att anmäla till socialnämnden om man misstänker att det finns fara för ett barns hälsa och utveckling, men anmälningarna rör sällan händelser mellan elever. Regeringen bör därför agera för att skolor, i likhet med vad som t.ex. gäller i Storbritannien och Finland, ska bli skyldiga att polisanmäla om de har skäl att misstänka att ett barn utsatts för sexualbrott eller brott mot liv och hälsa i eller kring skolmiljön.

Det finns en stor kunskapsbrist inom skolan när det gäller hur man ska agera om en elev är utsatt för hedersrelaterad problematik. Lärare och andra som kommer i kontakt med barn och unga måste få mer kunskap om hedersrelaterade frågor och stöd att göra orosanmälningar vid farhågor om barn- och tvångsåktenskap och könsstypning. Alla skolor ska ha en stödfunktion, en uppgift som t.ex. kan utföras av skolsköterska eller kurator,

som har extra kunskaper om hedersrelaterade frågor och som kan hjälpa till med orosanmälningar till socialtjänsten.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

## **24. Arbets- och skolmiljö, punkt 8 (V)**

av Daniel Riazat (V).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2017/18:2339 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 8 och 22 samt

2017/18:2341 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 3 och

avslår motionerna

2017/18:256 av Solveig Zander (C),

2017/18:260 av Staffan Danielsson (C),

2017/18:1405 av Åsa Westlund (S),

2017/18:1686 av Jan Lindholm (MP) yrkandena 1–3,

2017/18:2899 av Bengt Eliasson m.fl. (L) yrkande 4,

2017/18:3355 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 8,

2017/18:3375 av Runar Filper (SD),

2017/18:3567 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 26,

2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkandena 32 och 33 samt

2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 25 och 26.

### *Ställningstagande*

Att skolmiljön präglas av trygghet och arbetsro är en central förutsättning för att eleverna ska kunna tillägna sig kunskap och utvecklas socialt. Den kränkande behandling som alltför ofta förekommer i skolan måste motarbetas med kraft, och alla vuxna i skolan bär ett ansvar för detta. Förebyggande åtgärder är generellt av betydligt större vikt för att verkligen förhindra kränkningar än vad disciplinära åtgärder är. Värdegrundsfrågor ska diskuteras aktivt på varje skola. Skolan ska ansvara för att även vårdnadshavarna involveras. Att såväl rektor som personal bör ha en handlingsplikt, inte bara anmälningsplikt, när dessa fått kännedom om att en elev blivit utsatt för kränkande behandling, är något som framhållits av Diskrimineringsombudsmannen. Det ska vara tydligt att plikten att anmäla och åtgärda problem inte bara gäller när en elev anser sig utsatt för kränkande behandling – skolan ska göra en egen bedömning av om det inträffade kan vara ett exempel på kränkande behandling eller diskriminering. Vi menar att den nuvarande svenska lagstiftningen mot mobbning och kränkande behandling

måste bli bättre. Lagstiftningen på detta område bör utredas ytterligare. Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

Det är viktigt att lyfta lärarnas arbetsvillkor för att kunna motverka bristen på lärare. Arbetsmiljön och arbetssituationen är ett av de vanligaste skälen till att lärare väljer att arbeta med något annat än skolan. Regeringen bör därför återkomma med förslag på åtgärder som på allvar förbättrar lärarnas arbetsmiljö.

Eftersom arbetsmiljölagen (1977:1160) gäller för övriga skolformer (undantaget förskolan) men inte för fritidshemmen varierar arbetsmiljöskyddet för yngre skolbarn under dagen. En olycka som sker under skoltid kan anmälas till Arbetsmiljöverket, men det gäller inte för samma olycka före eller efter skoltid, trots att verksamheten ofta bedrivs i samma lokaler. Detta är inte rimligt. Det finns förstås flera olika vägar att gå för att förbättra arbetsmiljön för barnen i fritidshem. Arbetsmiljölagen bör vara ett av dessa verktyg. Regeringen bör därför återkomma med förslag till riksdagen om att arbetsmiljölagen ska omfatta elever i fritidshem på ett liknande sätt som den omfattar elever i grund- och gymnasieskolan.

## **25. Arbets- och skolmiljö, punkt 8 (L)**

av Christer Nylander (L).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion  
2017/18:2899 av Bengt Eliasson m.fl. (L) yrkande 4 och  
avslår motionerna  
2017/18:256 av Solveig Zander (C),  
2017/18:260 av Staffan Danielsson (C),  
2017/18:1405 av Åsa Westlund (S),  
2017/18:1686 av Jan Lindholm (MP) yrkandena 1–3,  
2017/18:2339 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 8 och 22,  
2017/18:2341 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 3,  
2017/18:3355 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 8,  
2017/18:3375 av Runar Filper (SD),  
2017/18:3567 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 26,  
2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkandena 32 och 33 samt  
2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 25 och 26.



### *Ställningstagande*

Alltför många skolor har fortfarande alltför bristande fysisk tillgänglighet. De åtgärder som vidtas för att öka tillgängligheten utgår ofta från enskilda elevers behov och inte från ambitionen att generellt tillgängliggöra skolan. Den bristande tillgängligheten innebär att ungas möjlighet att välja skola begränsas liksom deras möjlighet att tillgodogöra sig undervisningen och att vara socialt delaktiga. Barn med funktionsnedsättning kan inte vara med sina klasskamrater på rasterna eftersom skolgården och lekredskapen är otillgängliga. I den miljö där unga vistas en stor del av sin tid måste tillgängligheten vara god – för eleverna men också för lärare och annan personal och för föräldrar. Skollagen kräver att skolor ska vara ”ändamålsenliga”. Tolkningen av detta innebär dock i praktiken att friskolor tillåts bedriva sin verksamhet i otillgängliga lokaler. Även skolan omfattas av den nya bestämmelsen om bristande tillgänglighet som en diskrimineringsform. Det är bra men otillräckligt. Det räcker inte att kräva tillgänglighetsanpassning vid om- eller tillbyggnad. Skollagen bör förtydligas så att det framgår att alla skolor som huvudregel ska ha grundläggande fysisk tillgänglighet.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

## **26. Arbets- och skolmiljö, punkt 8 (KD)**

av Annika Eclund (KD).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkandena 32 och 33 samt avslår motionerna

2017/18:256 av Solveig Zander (C),

2017/18:260 av Staffan Danielsson (C),

2017/18:1405 av Åsa Westlund (S),

2017/18:1686 av Jan Lindholm (MP) yrkandena 1–3,

2017/18:2339 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 8 och 22,

2017/18:2341 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 3,

2017/18:2899 av Bengt Eliasson m.fl. (L) yrkande 4,

2017/18:3355 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 8,

2017/18:3375 av Runar Filper (SD),

2017/18:3567 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 26 och

2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 25 och 26.

*Ställningstagande*

Arbetsmiljölagen (1977:1160) gäller även skolan. Där framgår att arbetsgivare och arbetstagar gemensamt ska verka för att åstadkomma en god arbetsmiljö. Men arbetsmiljölagen tar huvudsakligen sikte på den fysiska arbetsmiljön och åtgärder för att minska risken för olyckor, i exempelvis slöjd-, idrotts- och kemiundervisning eller i samband med praktik. I skollagen tydliggörs elevens rätt till trygghet och studiero och att inte bli utsatt för kränkande behandling. Det är ett lagkrav att rektorn ska besluta om ordningsregler på varje skolenhet, som ska utarbetas under medverkan av eleverna. I dessa ordningsregler bör det beskrivas vilka sanktioner som ska gälla för den elev som bryter mot dessa regler. När en elev vid upprepade tillfällen och på ett allvarligt sätt bryter mot ordningsreglerna är det centralt att skolan och vårdnadshavare samarbetar för att lösa problemen. Alltför länge har utgångspunkten varit att varje problem som rör barn och unga ska lösas av skolan och lärarna. Föräldrar har ansvar för sina barn, även under skoltid.

För att tydliggöra elevernas ansvar för den fysiska miljön bör den som medvetet saboterar miljön delta i att återställa skadan. Den som klottrar ska tvätta bort klotter. Den som spottar snus i taket ska tvätta bort snus från taket.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

**27. Inventering av den fysiska skolmiljön, punkt 9 (SD, KD)**

av Stefan Jakobsson (SD), Robert Stenkvisst (SD) och Annika Eclund (KD).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion  
2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkande 31.

*Ställningstagande*

Den fysiska miljön är viktig för att upprätthålla respekten för skolan som institution och det arbete som elever och lärare utför där. Det är rimligt att ställa samma krav på skolmiljön som på arbetsmiljön på andra arbetsplatser. Tyvärr har inte alla kommuner klarat av att prioritera skolan som arbetsplats, och lokalerna har på sina håll förfallit bortom det rimligas gräns. Hur läget är i dag är svårt att överblicka. Varje kommun ska därför göra en inventering av den fysiska skolmiljön i landets alla skolor.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

## 28. Elevhälsa, punkt 10 (M)

av Erik Bengtzboe (M), Betty Malmberg (M), Michael Svensson (M) och Maria Stockhaus (M).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3355 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 1 och avslår motionerna

2017/18:208 av Bengt Eliasson (L),

2017/18:868 av Anna Wallentheim och Yasmine Larsson (båda S),

2017/18:1848 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 17,

2017/18:1937 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkande 30,

2017/18:2071 av Markus Wiechel (SD) yrkande 10,

2017/18:2172 av Catharina Bråkenhielm (S),

2017/18:2339 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 5,

2017/18:2505 av Ann-Britt Åsebol (M),

2017/18:2742 av Jenny Petersson (M),

2017/18:3141 av Saila Quicklund (M),

2017/18:3685 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 63 och

2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkande 47.

### *Ställningstagande*

Trygga och välmående elever samt arbetsro i klassrummen är en förutsättning för att eleverna ska klara skolan med framgång. Därför är det oroande att den psykiska ohälsan bland ungdomar i högstadiet och gymnasiet ökar och framför allt drabbar unga kvinnor. Kränkande behandling, svårigheter att läsa och skriva, trassliga familjeförhållanden, stress och upplevda förväntningar från samhället kan alla vara tänkbara orsaker till att elever mår psykiskt dåligt. För att förhindra psykisk ohälsa bör samverkan mellan olika aktörer som skola, socialtjänst, barn- och ungdomspsykiatri, elevhälsa och föräldrar stärkas. Verksamheten bör fokuseras mer utifrån elevernas behov så att eleverna snabbt får den hjälp som de behöver.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

**29. Elevhälsa, punkt 10 (C)**

av Ulrika Carlsson i Skövde (C).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 63 och

2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkande 47 och avslår motionerna

2017/18:208 av Bengt Eliasson (L),

2017/18:868 av Anna Wallentheim och Yasmine Larsson (båda S),

2017/18:1848 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 17,

2017/18:1937 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkande 30,

2017/18:2071 av Markus Wiechel (SD) yrkande 10,

2017/18:2172 av Catharina Bråkenhielm (S),

2017/18:2339 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 5,

2017/18:2505 av Ann-Britt Åsebol (M),

2017/18:2742 av Jenny Petersson (M),

2017/18:3141 av Saila Quicklund (M) och

2017/18:3355 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 1.

*Ställningstagande*

När det gäller möjligheterna till bättre stöd för barn och unga vid psykisk ohälsa är en bra kontakt med hemmet och samtalsstöd centralt. Det måste därför bli enklare att få hjälp genom elevhälsan vid psykisk ohälsa. För att det ska bli möjligt kan det, utöver kuratorer, finnas studiepedagoger som exempelvis har beteendevetarutbildning. Dessa kan både stötta eleverna i deras studier och agera samtalsstöd.

Det bör ställas högre krav på kommunernas skolhälsovård och elevhälsoteam. Det är angeläget att tillgången på skolsköterskor, skolläkare, kuratorer och psykologer är god. Det behövs därför en ökad samverkan mellan skolhälsovården, barnvården, barn- och ungdomspsykiatri, ungdomsmottagningen och socialförvaltningen.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

### 30. Elevhälsa, punkt 10 (V)

av Daniel Riazat (V).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna  
2017/18:1937 av Christina Høj Larsen m.fl. (V) yrkande 30 och  
2017/18:2339 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 5 och  
avslår motionerna  
2017/18:208 av Bengt Eliasson (L),  
2017/18:868 av Anna Wallentheim och Yasmine Larsson (båda S),  
2017/18:1848 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 17,  
2017/18:2071 av Markus Wiechel (SD) yrkande 10,  
2017/18:2172 av Catharina Bråkenhielm (S),  
2017/18:2505 av Ann-Britt Åsebol (M),  
2017/18:2742 av Jenny Petersson (M),  
2017/18:3141 av Saila Quicklund (M),  
2017/18:3355 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 1,  
2017/18:3685 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 63 och  
2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkande 47.

#### *Ställningstagande*

Elevernas hälsa ska uppfattas som en fråga för hela skolan, inte bara för den enskilda eleven. Skolan får inte blunda för att hur verksamheten organiseras och miljön utformas påverkar elevernas hälsa. Organiseringen kan bidra till elevers ohälsa, psykiskt såväl som fysiskt. Om en elev har hög frånvaro, svårigheter i skolarbetet, svårigheter i sociala relationer etc., ska orsaker även sökas i skolan som helhet, inte åtgärdas genom att ogiltigt frånvaro skrivs in i ordningsomdömen eller betyg. Regeringen bör låta utreda möjligheterna att införa ett nyckeltal för elevhälsa som går i linje med de krav som drivs av bl.a. Barnombudsmannen om att det ska finnas skolläkare, skolsköterska, skolkurator och skolpsykolog vid varje skolenhet.

I Skolinspektionens tillsyn (2017) får elevhälsan skarp kritik. Mer än var tredje grundskola och varannan gymnasieskola får anmärkningar om brister i elevhälsan när det gäller att möta elever som mår dåligt. Ofta saknas en fast psykolog, och det är bara i akuta situationer som en skolpsykolog tas in utifrån. Regeringen bör därför återkomma med förslag om hur elevhälsan kan stärkas och riktlinjer för hur hälsoundersökningar av nyanlända barn ska gå till.

**31. Elevhälsa, punkt 10 (L)**

av Christer Nylander (L).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:1848 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 17 och avslår motionerna

2017/18:208 av Bengt Eliasson (L),

2017/18:868 av Anna Wallentheim och Yasmine Larsson (båda S),

2017/18:1937 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkande 30,

2017/18:2071 av Markus Wiechel (SD) yrkande 10,

2017/18:2172 av Catharina Bråkenhielm (S),

2017/18:2339 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 5,

2017/18:2505 av Ann-Britt Åsebol (M),

2017/18:2742 av Jenny Petersson (M),

2017/18:3141 av Saila Quicklund (M),

2017/18:3355 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 1,

2017/18:3685 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 63 och

2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkande 47.

*Ställningstagande*

Enligt skollagen ska elevhälsan främst arbeta förebyggande och hälsofrämjande. Varje elev ska erbjudas minst tre hälsobesök. Att rutinemässigt fråga om våld är en förebyggande åtgärd. Det bör finnas tydliga riktlinjer för skolhälsovården om att rutinemässigt ställa frågor om våld.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

**32. Idrott och fysisk aktivitet m.m., punkt 11 (SD)**

av Stefan Jakobsson (SD) och Robert Stenkvist (SD).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2017/18:1062 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 30 och

2017/18:1730 av Cassandra Sundin m.fl. (SD) yrkandena 3 och 4 samt

avslår motionerna  
2017/18:1835 av Mathias Tegnér (S),  
2017/18:1926 av Bengt Eliasson m.fl. (L) yrkande 4,  
2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkande 36,  
2017/18:3625 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 21 och  
2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkande 46.

### *Ställningstagande*

Vi vill utöka den schemalagda idrottsundervisningen så att eleverna får en stunds fysisk aktivitet varje dag. För att säkerställa att barnen får tillräckligt med motion bör också fler idrottstimmar införas i skolan. Idrottsundervisningen bör dock vara organiserad så att den stimulerar till rörlighet och motion snarare än tävling och prestation. Stöd för förslagen hämtar vi bl.a. från Bunkefloprojektet. Det startade hösten 1999 som ett samverkansprojekt mellan skola, idrottsföreningar och forskning. Detta projekt visade att barn och ungdomar som fick en timmes fysisk aktivitet varje dag förbättrade sina studieresultat. Störst var skillnaden för pojkarna. Andra positiva bieffekter av den ökade rörligheten är att koncentration, inlärningsförmåga, självförtroende och social förmåga ökar, samtidigt som denna modell kan användas som ett led i att bekämpa den ökande barnfetman.

Antalet friluftsdagar i skolan har minskat i antal sedan 1994 när friluftsdagarna blev ett frivilligt inslag i skolans verksamhet. Vi vill utreda möjligheterna att återinföra de reglerade friluftsdagarna i svensk skola. Vidare bör lämplig myndighet ges i uppdrag att återkomma med en rapport och förslag för genomförande av reglerade friluftsdagar.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

### **33. Idrott och fysisk aktivitet m.m., punkt 11 (C)**

av Ulrika Carlsson i Skövde (C).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkande 46 och  
avslår motionerna  
2017/18:1062 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 30,  
2017/18:1730 av Cassandra Sundin m.fl. (SD) yrkandena 3 och 4,  
2017/18:1835 av Mathias Tegnér (S),  
2017/18:1926 av Bengt Eliasson m.fl. (L) yrkande 4,  
2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkande 36 och

2017/18:3625 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 21.

### *Ställningstagande*

Avgörande för att elever ska kunna uppnå goda resultat i skolan är deras psykiska och fysiska hälsa. Här kan skolan och samhället bidra, både genom att mer tid läggs på idrott och hälsa och genom att arbetsformer ses över. Studier visar att daglig fysisk aktivitet förbättrar elevernas fysiska och psykiska hälsa samt har positiva effekter på lärandet. Idrottsundervisningen i grundskolan bör därför utökas. Men att öka barns aktivitet handlar inte bara om fler idrottstimmar, utan barn och unga behöver fysisk aktivitet dagligen. Trots skrivningar i läroplanen om att skolan ska sträva efter att erbjuda alla elever dagliga fysiska aktiviteter inom ramen för hela skoldagen rör sig svenska elever alltför lite. Huvudmännen måste ta sitt ansvar och skapa förutsättningar för att öka den fysiska aktiviteten i skolan, och skrivningarna i läroplanen måste ses över.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

### **34. Idrott och fysisk aktivitet m.m., punkt 11 (L)**

av Christer Nylander (L).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:1926 av Bengt Eliasson m.fl. (L) yrkande 4 och avslår motionerna

2017/18:1062 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 30,

2017/18:1730 av Cassandra Sundin m.fl. (SD) yrkandena 3 och 4,

2017/18:1835 av Mathias Tegnér (S),

2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkande 36,

2017/18:3625 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 21 och

2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkande 46.

### *Ställningstagande*

Idrottsrörelsen kan som frivillig folkrörelse aldrig ha huvudansvaret för att alla barn och ungdomar får tillfälle att utöva idrott eller förstår betydelsen av att röra på sig. Denna uppgift ligger på föräldrar och på skolan. Det finns god evidens för hur viktigt det är att elever ges tillfälle till fysisk aktivitet under skoltiden. Fysisk aktivitet gynnar både elevernas hälsa och studieresultaten i skolan. Genom att öka elevernas fysiska välbefinnande stärks också deras



psykiska välbefinnande och koncentrationsförmåga. En stimulerande skolgårdsmiljö med många möjligheter till ökad fysisk aktivitet kombinerat med ökad kunskap om betydelsen av god kost och fysisk aktivitet bör leda till att eleverna ökar den fysiska aktiviteten också mellan lektionerna. Erfarenheterna från Skapande skola i samverkan med kulturskapare och skola och från de delar av Idrottslyftet som syftar till samverkan mellan skola och idrott bör tillsammans kunna vara grund för nya samarbeten. Genom samverkan mellan idrottsrörelsen och skolan nås också målgrupper som annars inte kommer till idrotten. Till exempel har en hel del nya svenskar inte någon tidigare erfarenhet från folkrörelseliv och föreningar.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

### **35. Idrott och fysisk aktivitet m.m., punkt 11 (KD)**

av Annika Eclund (KD).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkande 36 och

2017/18:3625 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 21 och  
avslår motionerna

2017/18:1062 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 30,

2017/18:1730 av Cassandra Sundin m.fl. (SD) yrkandena 3 och 4,

2017/18:1835 av Mathias Tegnér (S),

2017/18:1926 av Bengt Eliasson m.fl. (L) yrkande 4 och

2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkande 46.

#### *Ställningstagande*

Svenska elever har mindre schemalagd idrott än eleverna i många andra europeiska länder. Enligt timplanen ska grundskolan ha totalt 500 idrottstimmar, i snitt 1,5 timmar i veckan. Men skolorna har stora möjligheter att bestämma detta själva. De kan både minska antalet med 20 procent och lägga in fler idrottspass. Detta innebär stora skillnader över landet och mellan och inom kommuner. Det borde inte vara upp till varje skola att välja mer idrott, utan det ska i stället läggas in i timplanen. Antalet idrottstimmar bör därför utökas från 500 till 700 i grundskolan, och det bör preciseras hur fördelningen ska se ut mellan årskurserna. Samtidigt minskas antalet timmar för elevens val. Målet på sikt är att det varje dag ska vara idrott med fysisk aktivitet på schemat.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

### **36. Elevers frånvaro, punkt 12 (M)**

av Erik Bengtzboe (M), Betty Malmberg (M), Michael Svensson (M) och Maria Stockhaus (M).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2017/18:3355 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 3 och

2017/18:3567 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 34 och

avslår motionerna

2017/18:2434 av Stefan Jakobsson (SD) och

2017/18:2475 av Marta Obminska (M).

#### *Ställningstagande*

Det finns i dag skolor där mer än hälften av eleverna inte når gymnasiebehörighet. Samtidigt är det snabbast växande programmet på gymnasieskolan introduktionsprogrammet. Det är programmet för elever som saknar gymnasiebehörighet. Den utvecklingen är långsiktigt ohållbar. Grundskolan ska garantera att elever har tillräckliga kunskaper för att klara gymnasieskolan. Vi vill därför bl.a. förlänga skolplikten i grundskolan till 18 års ålder. Elever som inte uppnår gymnasiebehörighet efter årskurs 9 ska kunna fortsätta inom grundskolan för att nå gymnasiebehörighet upp till 18 års ålder, men elever ska också ha möjlighet att i stället välja att gå vidare till en yrkesskola som har en tydligare yrkesinriktning.

En förutsättning för att elever ska tillgodogöra sig kunskaper i skolan är att de är närvarande. Dessvärre finns det i många skolor stora problem med både otillåten och problematisk frånvaro. Det behövs skärpta krav på att skolor och huvudmän följer upp och vidtar åtgärder när elever har problematisk och otillåten frånvaro. Alla skolor ska ha en tydlig åtgärdstrappa med insatser från första timmens frånvaro för att så tidigt som möjligt åtgärda de problem som ligger bakom frånvaron och säkerställa att elever är på plats i klassrummet. Lämplig myndighet bör också få i uppdrag att ta fram en nationell handlingsplan mot problematisk och otillåten frånvaro samt att följa upp frånvaron på nationell nivå.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

### **37. Elevers frånvaro, punkt 12 (SD)**

av Stefan Jakobsson (SD) och Robert Stenkvist (SD).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion  
2017/18:2434 av Stefan Jakobsson (SD) och  
avslår motionerna  
2017/18:2475 av Marta Obminska (M),  
2017/18:3355 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 3 och  
2017/18:3567 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 34.

#### *Ställningstagande*

En av de absolut viktigaste orsakerna till att man inte får fortsätta sin provanställning eller dylikt arbete är att man inte kan visa för sin arbetsgivare att man dyker upp till arbetet och att man gör det i tid. Det bör därför införas bestämmelser som innebär att obligatorisk frånvarostatistik medföljer slutbetyget från gymnasieskolan – detta för att arbetsgivaren redan innan anställning ska kunna avgöra om eleven är anställningsbar samt som morot för att ta sig till skolan även de dagar som det bär emot.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

### **38. Elever med särskilda behov, punkt 13 (SD)**

av Stefan Jakobsson (SD) och Robert Stenkvist (SD).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion  
2017/18:1062 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 11 och  
avslår motionerna  
2017/18:209 av Bengt Eliasson (L),  
2017/18:803 av Hillevi Larsson (S),  
2017/18:1302 av Thomas Finnberg (M),  
2017/18:2212 av Åsa Westlund (S),  
2017/18:2222 av Åsa Westlund (S),  
2017/18:2481 av Marta Obminska (M) och

2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkandena 8 och 9.

### *Ställningstagande*

Det finns i dag många satsningar och stödåtgärder för elever med problem i skolan. Vad det dock talas tystare om är de elever som klassas som särbegåvade, dvs. de elever som har ovanligt lätt för sig i skolan och som behöver gå snabbare fram i sitt lärande än vad som kan anses normalt. Att vara särbegåvad kan i många fall vara en gåva, men det innebär även utmaningar. Elever som inte får sin särbegåvning uppmärksammas av skolan kan utveckla koncentrationssvårigheter eller andra svårtydda symtom. Dessa elever kan också bli stökiga eller oroliga när den vanliga undervisningen inte erbjuder några utmaningar eller upplevs som spännande. Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har tagit fram en handlingsplan för att bättre uppmärksamma särbegåvade elever inom skolan. Det är dags att omsätta denna handlingsplan i praktiken. Dessutom bör vi skyndsamt erbjuda särbegåvade barn möjligheter att gå snabbare fram i undervisningen genom att läraren erbjuder egen undervisning för dessa elever samt i möjligaste mån sätta ihop studiegrupper där elever tillåts gå snabbare fram i sina studier.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

### **39. Elever med särskilda behov, punkt 13 (KD)**

av Annika Eclund (KD).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion  
2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkandena 8 och 9 samt  
avslår motionerna  
2017/18:209 av Bengt Eliasson (L),  
2017/18:803 av Hillevi Larsson (S),  
2017/18:1062 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 11,  
2017/18:1302 av Thomas Finnborg (M),  
2017/18:2212 av Åsa Westlund (S),  
2017/18:2222 av Åsa Westlund (S) och  
2017/18:2481 av Marta Obminska (M).

### *Ställningstagande*

Alla barn och unga är olika. De elever som har behov av särskilt stöd har det bättre i en miljö med en personal som är specialiserad på att ge anpassad

pedagogik. Därför är det bättre att elever som behöver särskilt stöd får anpassad undervisning efter sina behov både vad gäller gruppstorlek och lärarens kompetens i stället för att till varje pris integreras i den ordinarie skolan. Elever med behov av särskilt stöd måste få en bättre anpassad klassrumsmiljö och undervisning av lärare med rätt utbildning i specialpedagogik.

I dag råder oklarheter kring hur man bäst utreder läs- och skrivsvårigheter. Olika yrkesgrupper – logoped, psykologer och specialpedagoger – använder olika modeller vars resultat inte alltid sammanfaller. En felaktig bedömning kan få allvarliga konsekvenser för den enskilda eleven. Därför måste en sammanställning av kunskapsläget göras för att få en samordning och bättre kvalitet i diagnostiseringen av dyslexi.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

#### **40. Nyanlända elever, punkt 14 (SD)**

av Stefan Jakobsson (SD) och Robert Stenkvis (SD).

##### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:1062 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkandena 23, 27 och 28 samt avslår motionerna

2017/18:1937 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkandena 22 och 23,

2017/18:2815 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 21,

2017/18:2818 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkande 13,

2017/18:2821 av Stefan Jakobsson (SD),

2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkandena 22 och 24 samt

2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkande 29.

##### *Ställningstagande*

Våra sjunkande resultat i internationella undersökningar beror på flera saker, men en orsak är bristande resultat för nyanlända. Därför krävs det en helt ny strategi på området. Till att börja med behövs en nationell läroplan för förberedelseklasser. Denna bör bygga på de rekommendationer som Skolverket redan har gett ut. Vi vill också ha en obligatorisk förberedelseklass för nyanlända.

Samtalsspråket i den svenska skolan bör alltid vara svenska när nyanlända elever väl har lämnat förberedelseklass, givetvis undantaget språklektioner. Att prata svenska med sina svenska och utländska kamrater på ett vardagligt sätt under skoltid är kanske det effektivaste sättet att lära sig det nya språket.

En förstärkt svenskundervisning ska också ges till elever med svårigheter i det svenska språket, där resurserna tas från den nuvarande modersmålsundervisningen.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

#### **41. Nyanlända elever, punkt 14 (C)**

av Ulrika Carlsson i Skövde (C).

##### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkande 29 och avslår motionerna

2017/18:1062 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkandena 23, 27 och 28,

2017/18:1937 av Christina Høj Larsen m.fl. (V) yrkandena 22 och 23,

2017/18:2815 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 21,

2017/18:2818 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkande 13,

2017/18:2821 av Stefan Jakobsson (SD) och

2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkandena 22 och 24.

##### *Ställningstagande*

En försöksverksamhet med tvåspråkiga klasser bör införas för att stärka tvåspråkiga elever i deras språkutveckling och lärandeprocess. Nyanlända elever ska kunna ha ämnesundervisning både på sitt modersmål och på svenska.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

#### **42. Nyanlända elever, punkt 14 (V)**

av Daniel Riazat (V).

##### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:1937 av Christina Høj Larsen m.fl. (V) yrkandena 22 och 23 samt avslår motionerna

2017/18:1062 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkandena 23, 27 och 28,

2017/18:2815 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 21,  
2017/18:2818 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkande 13,  
2017/18:2821 av Stefan Jakobsson (SD),  
2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkandena 22 och 24 samt  
2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkande 29.

### *Ställningstagande*

Att inte få möjlighet att tänka, skriva och läsa på sitt starkaste språk kan begränsa inläringen avsevärt. Det är viktigt att nyanlända lär sig svenska, men den starka fokuseringen på det svenska språket riskerar att hämma det övriga lärandet.

Regeringen bör återkomma med förslag till riksdagen om att utöka rätten att få undervisning på sitt eget språk.

Barns rätt till utbildning är en grundläggande rättighet. Den är fastställd i flera konventioner om mänskliga rättigheter. När barn under lång tid inte går i skolan är det därför ett stort problem, oavsett vad det beror på. I dagsläget tas asylsökande barns skolfrånvaro inte på samma allvar som andra barns frånvaro, eftersom de asylsökande barnen inte har skolplikt. För att stärka barnens rätt till utbildning behöver skolplikten utökas.

Regeringen bör därför låta utreda möjligheterna att införa skolplikt för asylsökande barn för att säkerställa deras rätt till utbildning.

### **43. Nyanlända elever, punkt 14 (L)**

av Christer Nylander (L).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2017/18:2815 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 21 och

2017/18:2818 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkande 13 och

avslår motionerna

2017/18:1062 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkandena 23, 27 och 28,

2017/18:1937 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkandena 22 och 23,

2017/18:2821 av Stefan Jakobsson (SD),

2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkandena 22 och 24 samt

2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkande 29.

*Ställningstagande*

Kunskap är biljetten vidare i livet, och det är därför vi liberaler kämpar för en riktigt bra skola för alla barn, även de som nyligen kommit till Sverige. Även nyanlända elever ska mötas av höga förväntningar och en undervisning som är anpassad till deras förkunskaper. De nyanlända ungdomar som kommer sent till Sverige måste ges tid att uppnå kunskapsmålen i svensk grundskola. Därför har vi förslag som handlar om förlängd skolplikt, prioriterad timplan och kortare sommarlov för att nå behörighet till gymnasieskolan.

Unga asylsökande ska uppmuntras att gå i skolan, vilket de har rätt att göra. Asyltiden i Sverige bör användas som förberedelsestid oavsett var i världen den unge kommer att ha sin framtid. Därför bör det t.ex. finnas flexibilitet från skolans sida när det gäller mer anpassade studier för att fokusera på ämnen som den unge har användning för även utanför Sverige.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

**44. Nyanlända elever, punkt 14 (KD)**

av Annika Eclund (KD).

*Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkandena 22 och 24 samt avslår motionerna

2017/18:1062 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkandena 23, 27 och 28,

2017/18:1937 av Christina Høj Larsen m.fl. (V) yrkandena 22 och 23,

2017/18:2815 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 21,

2017/18:2818 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkande 13,

2017/18:2821 av Stefan Jakobsson (SD) och

2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkande 29.

*Ställningstagande*

Nyanlända elever ska ges samma möjligheter att tillgodogöra sig kunskapskraven i skolan. Många kommer snabbt in i den svenska skolan, men för en del krävs längre tid för att kunna tillgodogöra sig undervisningen. Att skolan skyndsamt kan göra en bedömning av elevens kunskaper när hon eller han kommer till skolan, och därigenom snabbt kan placera eleven i lämplig årskurs och undervisningsgrupp, är en nyckel till att eleven ska kunna tillgodogöra sig undervisningen. Skolan måste också undvika att eleverna blir



kvar i förberedelseklass. De måste kunna stödja språkutvecklingen på annat sätt.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

#### **45. Förlängd skolplikt och timplan för nyanlända, punkt 15 (M, C, L, KD)**

av Christer Nylander (L), Erik Bengtzboe (M), Betty Malmberg (M), Michael Svensson (M), Ulrika Carlsson i Skövde (C), Maria Stockhaus (M) och Annika Eclund (KD).

##### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3040 av Christer Nylander m.fl. (L, M, C, KD) yrkandena 2 och 3.

##### *Ställningstagande*

De nyanlända som kommer till Sverige i förskole- och lågstadieåldern klarar sig ofta förhållandevis bra och bör ha goda förutsättningar att uppnå grundskolans kunskapsmål. För de nyanlända som kommer till Sverige i mellanstadie- och högstadieåldern är förutsättningarna betydligt sämre. De får en alltför kort tid i skolan och hinner därmed kanske inte nå kunskapsmålen i grundskolan. Rektorerne bör därför kunna få långtgående befogenheter att prioritera om i timplanen för nyanlända så att målen i första hand nås i de viktigaste basämnena. I vissa fall kan det bli aktuellt att även använda delar av sommarlovet för detta. För att ge nyanlända elever rätt till kunskap och samma chans att nå kunskapsmålen är det även rimligt att se över om skolplikten för dessa elever ska kunna förlängas eftersom tiden är en så betydelsefull inlärningsfaktor.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

#### **46. Övriga frågor, punkt 16 (M)**

av Erik Bengtzboe (M), Betty Malmberg (M), Michael Svensson (M) och Maria Stockhaus (M).

##### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion  
2017/18:3567 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 32 och  
avslår motionerna  
2017/18:426 av Christina Örnebjär (L),  
2017/18:523 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 1,  
2017/18:1062 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 38 och  
2017/18:2855 av Rickard Nordin (C).

### *Ställningstagande*

I dag är det rektorn på en skola som beslutar om en elev som inte nått kunskapsmålen ska få gå om ett år. Föräldrar eller vårdnadshavare ska även få yttra sig före ett sådant beslut. Vi anser dock att lärare bör ges större inflytande över beslut om att låta en elev gå om. Vi vill därför se över skollagen och införa bättre möjligheter för lärare att låta elever som inte når kunskapsmålen gå om en årskurs.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

### **47. Övriga frågor, punkt 16 (SD)**

av Stefan Jakobsson (SD) och Robert Stenkvist (SD).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion  
2017/18:1062 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 38 och  
avslår motionerna  
2017/18:426 av Christina Örnebjär (L),  
2017/18:523 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 1,  
2017/18:2855 av Rickard Nordin (C) och  
2017/18:3567 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 32.

### *Ställningstagande*

Vi bör sträva efter att skolmaten genomgående ska ha högt näringsvärde, vara svensk och närproducerad, ekologiskt framställd och tillverkad på plats. Kött från djur som slaktats utan bedövning ska inte få förekomma i svenska skolor.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

#### **48. Övriga frågor, punkt 16 (L)**

av Christer Nylander (L).

##### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion  
2017/18:523 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 1 och  
avslår motionerna  
2017/18:426 av Christina Örnebjär (L),  
2017/18:1062 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 38,  
2017/18:2855 av Rickard Nordin (C) och  
2017/18:3567 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 32.

##### *Ställningstagande*

Det är viktigt att eleverna har inflytande över sin skolgång. Det kan gälla flera saker i skolan som t.ex. mat, lokaler och ordningsregler, och många lärare kommer även fortsättningsvis att diskutera undervisningen med eleverna. Det är dock läraren som har ansvar för och ytterst bestämmer hur lektioner ska läggas upp och beslutar om läxor, prov och det rent pedagogiska genomförandet av lektionerna. Skrivningen i den nuvarande skollagen är alltså inte tillräckligt tydlig om vad det är eleverna ska ha inflytande över och vad som ska vara förbehållet professionen i skolan. Det har visat sig att lärare och rektorer känner en enormt stor press på grund av kritik från föräldrar och elever som ifrågasätter undervisningsmetoder, betyg och provresultat. Syftet med det ökade elevinflytandet var aldrig att eleverna skulle få makten över och lägga sig i hur undervisningen ska bedrivas. Läraren måste ha ansvaret för pedagogiken och metodiken. Skollagen (4 kap. 9 §) bör förtydligas genom att lydelsen ”barn och elever ska ges inflytande över utbildningen” får ett tillägg som lyder ungefär ”dock inte över undervisningen”.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

BILAGA 1

## Förteckning över behandlade förslag

### Motion från allmänna motionstiden 2016/17

*2016/17:831 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD):*

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om lärares kompetens, vidareutbildning och karriärmöjligheter och tillkännager detta för regeringen.

### Motioner från allmänna motionstiden 2017/18

*2017/18:16 av Robert Stenkvist (SD):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utbildning för skolpersonal i heders- och radikaliseringsproblematik och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:128 av Roger Haddad (L):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska vara krav på att vara lärare innan man påbörjar rektorsutbildningen och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:157 av Said Abdu (L):*

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rikta löneökningarna i skolan mot UF-lärare och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:186 av Markus Wiechel (SD):*

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av möjligheten att rekrytera rektorer till statliga, regionala eller kommunala skolor internt inom respektive skola och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka andelen rektorer med lärarbakgrund och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:208 av Bengt Eliasson (L):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa förutsättningar för att ansvaret för skolhälsovårdsteam/elevhälsan i

framtiden förs över till sjukvårdshuvudmännen och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:209 av Bengt Eliasson (L):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en lagstadgad rätt till undervisning i punktskrift och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:256 av Solveig Zander (C):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra skolmiljön och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:260 av Staffan Danielsson (C):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att krafttag bör tas i en gemensam kraftsamling för att säkra en god arbetsmiljö i svenska skolor åt elever och lärare och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:426 av Christina Örnebjär (L):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att byta ut begreppet särskola och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:523 av Jan Björklund m.fl. (L):*

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skollagen bör ändras för att ge ökade befogenheter till lärare och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lärarna endast ska kunna undervisa och sätta betyg i de ämnen de har legitimation i, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

*2017/18:703 av Pia Nilsson (S):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka studie- och yrkesvägledningen och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:803 av Hillevi Larsson (S):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om elever i behov av särskilt stöd och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:844 av Hanna Westerén (S):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att prioritera fortsatta insatser för att alla barn ska möta behöriga lärare, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

*2017/18:868 av Anna Wallentheim och Yasmine Larsson (båda S):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att förbättra skolans kunskap om psykisk ohälsa och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:905 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD):*

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rektorer i framtiden ska rekryteras bland erfarna och kunniga lärare och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge möjlighet för lärare på högskolan att undervisa i gymnasiet och att staten går in med medel för detta och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:1033 av Annika Eclund (KD):*

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över behovet av en nationell fortbildningssatsning för verksamma lärare i ämnet ”digital källkritik” och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:1062 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD):*

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skolan ska göra en satsning på särbegåvade barn och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rektorer i framtiden ska rekryteras bland erfarna, kunniga lärare och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om införandet av obligatorisk förberedelseklass för nyanlända och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samtalsspråket under skoltid, med undantag för språklektioner, alltid bör vara svenska, undantaget skolor för nationella minoriteter samt internationella skolor, och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att grundskolan generellt bör förstärka undervisningen i svenska med ett särskilt fokus på elever med svagare kunskap i svenska och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att utöka den schemalagda idrottsundervisningen till att innehålla något rörelsemoment varje dag och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kött från djur som slaktats utan bedövning inte ska få förekomma i svenska skolor och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:1302 av Thomas Finnborg (M):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över utbildningsstöd för familjehemsplacerade barn och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:1405 av Åsa Westlund (S):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förskole- och skolsituationen för barn som behöver skydd på grund av våld i nära relationer bör ses över i syfte att tillgodose barnens behov och rättigheter och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:1423 av Christian Holm Barenfeld och Åsa Coenraads (båda M):*

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska administrationen för lärare särskilt vad avser möjligheten att använda sanktioner och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:1686 av Jan Lindholm (MP):*

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av mer information kring inomskolan i skolor och dess påverkan på elevernas prestationer och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att förbättra informationen om det bidrag som finns för upprustning av dåliga skolmiljöer och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Boverket i uppdrag att se över nivån på det befintliga bidraget för upprustning av inomskolan i skolor och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:1730 av Cassandra Sundin m.fl. (SD):*

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna att återinföra de reglerade friluftsdagarna i svensk skola och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Skolverket i uppdrag att återkomma med en rapport och förslag för implementering av reglerade friluftsdagar och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:1826 av Ann-Christin Ahlberg (S):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kompetenshöjning av elev- och lärarassistenter och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:1835 av Mathias Tegnér (S):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att stärka arbetet med fysisk aktivitet och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:1848 av Jan Björklund m.fl. (L):*

17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skolhälsovården ska fråga om våldsutsatthet och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:1926 av Bengt Eliasson m.fl. (L):*

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om former för samverkan mellan idrottsrörelsen och skolan och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:1937 av Christina Höj Larsen m.fl. (V):*

22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att utöka rätten att få undervisning på sitt eget språk och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda möjligheterna att införa skolplikt för asylsökande barn för att säkerställa deras rätt till utbildning och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om hur elevhälsan kan stärkas och riktlinjer för hur hälsoundersökningar av nyanlända barn ska gå till och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:1998 av Sten Bergheden (M):*

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att se över förutsättningarna för ett större jobbfokus inom studie- och yrkesvägledningen och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:2071 av Markus Wiechel (SD):*

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om suicidpreventiva program i landets skolor och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:2146 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S):*

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av återkommande utbildningar riktade mot alla som jobbar med barn samt en särskild satsning på lärare för att ge kunskap gällande FN:s



barnkonvention och metoder att jobba med för att säkerställa barns rätt till inflytande, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

*2017/18:2172 av Catharina Bråkenhielm (S):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över fysioterapeuters roll i skolan och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:2212 av Åsa Westlund (S):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga hur elever som går i särskola eller särgymnasium ska ges rätt att avsluta den utbildning de påbörjat och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:2222 av Åsa Westlund (S):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över skolsituationen för elever med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:2283 av Markus Wiechel (SD):*

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utbildningspraktik för högstadiel elever och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:2339 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):*

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda möjligheterna att införa ett nyckeltal för elevhälsa som går i linje med de krav som drivs av bl.a. Barnombudsmannen (BO) om att det ska finnas skolläkare, skolsköterska, skolkurator och skolpsykolog vid varje skolenhet och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om trygghet och studiero och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att incitamenten för lärare att delta i antirasistisk kompetensutveckling måste stärkas och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör utredas hur förstälärsystemet kan ersättas med andra möjligheter till karriärutveckling för lärare och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda möjligheten att ställa högre krav på huvudmännen att möjliggöra fortbildning av obehörig personal inom förskolan till förskollärare och av obehörig personal inom skolan till lärare och tillkännager detta för regeringen.

22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på åtgärder som på allvar förbättrar lärarnas arbetsmiljö och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:2341 av Daniel Riazat m.fl. (V):*

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återkomma med förslag om att arbetsmiljölagen ska omfatta elever i fritidshem på ett liknande sätt som den omfattar elever i grund- och gymnasieskola, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

*2017/18:2396 av Stina Bergström och Emma Nohrén (båda MP):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att prioritera hållbar utveckling i skolan och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:2434 av Stefan Jakobsson (SD):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska införas en obligatorisk frånvarostatistik som medföljer slutbetyget på gymnasiet och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:2475 av Marta Obminska (M):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om frånvaro i grundskolan och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:2481 av Marta Obminska (M):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om extra stöd för elever som inte befaras nå undervisningens mål och sin fulla potential och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:2486 av Marta Obminska (M):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka kunskapen hos lärare i specialpedagogik och gällande neuropsykiatriska funktionsnedsättningar hos barn och ungdomar och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:2505 av Ann-Britt Åsebol (M):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om arbetsterapeuter i elevhälsan och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:2613 av Lars Hjälmered (M):*

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om digital kompetens inom lärarfortbildningen och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:2725 av Lotta Olsson (M):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att låta invandrade lärare arbeta som lärarassistenter och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:2726 av Lotta Olsson (M):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om god kompetens i fråga om adhd och dyslexi och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:2742 av Jenny Petersson (M):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om elevernas psykiska hälsa och om att se över skollagen för att tydliggöra och följa upp det hälsofrämjande arbete som elevhälsan utför i skolan och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:2815 av Jan Björklund m.fl. (L):*

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av mer tid för nyanlända barn och unga att nå sina kunskapsmål inklusive förlängd skolplikt, prioriterad timplan och kortare sommarlov och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:2818 av Fredrik Malm m.fl. (L):*

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om flexibilitet från skolans sida när det gäller mer av anpassade studier och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:2821 av Stefan Jakobsson (SD):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra i skollagen och liknade förordningar gällande skrivelsen bosatta i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:2855 av Rickard Nordin (C):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkra registerutdragens giltighet och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:2899 av Bengt Eliasson m.fl. (L):*

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förtydliga skollagen vad gäller fysisk tillgänglighet i skollokaler och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rektorsutbildningen ska innehålla krav på kunskaper om elever med funktionsnedsättning och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:3040 av Christer Nylander m.fl. (L, M, C, KD):*

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda frågan om förlängd skolplikt och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om prioriterad timplan för nyanlända och ökat utbildningsfokus under sommaren för nyanlända elever och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:3141 av Sailsa Quicklund (M):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förslaget om förstärkt elevhälsa och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:3353 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M):*

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om lära-  
rnas tidsanvändning och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda  
hur nyutexaminerade lärare kan få en bättre introduktion till läraryrket  
och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:3355 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M):*

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka  
samverkan mellan skola, socialtjänst, BUP, elevhälsa och föräldrar för  
att förhindra psykisk ohälsa och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om  
rapportering och uppföljning av frånvaro samt en nationell  
handlingsplan och en nationell uppföljning för att åtgärda frånvaro och  
tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om det  
förebyggande arbetet för att öka tryggheten i skolan och tillkännager  
detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om lära-  
res och skolledares anmälningsskyldighet vid kränkningar och trakasserier och  
tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tillsyn av  
elevers arbetsmiljö och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:3359 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M):*

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna till förstelärare i förskolan och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förskolelyftet och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förskolechef ska få titeln rektor och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en obligatorisk befattningsutbildning för förskolerektorerna och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:3361 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M):*

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om studie- och yrkesvägledning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utbildningspraktik på gymnasiet och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:3375 av Runar Filper (SD):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa skrivningen i skollagen och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:3567 av Ulf Kristersson m.fl. (M):*

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fortbildningsinsatser i fler ämnen, likt Matematiklyftet, och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla lärare ska omfattas av en individuell kompetensutvecklingsplan och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett tillfälligt undantag från lärarlegitimation för pensionerade lärare och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över de delar av skollagen som rör trygghet och studiero i syfte att tydliggöra och stärka lärares rätt att ingripa och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om större möjligheter för lärare att låta elever som inte når kunskapsmålen gå om en årskurs och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skolplikt i grundskolan till 18 års ålder för de som inte har uppnått gymnasiebehörighet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

*2017/18:3587 av Tina Acketoft m.fl. (L):*

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av behöriga minoritetsspråklärare och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:3601 av Annika Eclund m.fl. (KD):*

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Skolforskningsinstitutet ska få i uppdrag att granska skolans offentligfinansierade fortbildning så att den utgår från vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att låta elever med behov av särskilt stöd få en bättre anpassad klassrumsmiljö och undervisning av lärare med rätt utbildning i specialpedagogik och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en sammanställning av kunskapsläget för att få en samordning och bättre kvalitet i diagnostiseringen av dyslexi och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta för det civila samhället att bidra till och delta i skolans verksamhet för att öka tryggheten i skolan men också för att avlasta lärarna och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om värdet av fler vuxna i skolan och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att frigöra tid för mer lärarledd ämnesundervisning och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rektorsutbildningen bör öppnas för fler och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av vilka formella akademiska krav som är rimligt att ställa på rektorer, skolledare och skolchefer och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att säkerställa att nyanlända elevers kunskaper bedöms skyndsamt och att de snabbt får en placering i lämplig årskurs och undervisningsgrupp och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att förtydliga regelverket kring förberedelseklasser, bl.a. för att undvika att eleverna blir kvar för länge i dessa, och att öka möjligheterna för nyanlända att under en period få fokusera mer på ämnet svenska och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nyanlända lärares uppgifter som kan avlasta legitimerade lärare och tillkännager detta för regeringen.

31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att varje kommun ska genomföra en inventering av den fysiska skolmiljön och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på lagstiftning som tydliggör att elever respektive föräldrar har ett ansvar för att medverka till en god skolmiljö och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på lagstiftning som tydliggör att den som avsiktligt saboterar skolans fysiska miljö ska delta i att återställa det som skadats och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att antalet idrottstimmar ska utökas till 700 timmar i grundskolan och att antalet timmar i elevens val bör minskas med motsvarande timmar och tillkännager detta för regeringen.
53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om lärarassistenter och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:3625 av Désirée Pethrus m.fl. (KD):*

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka antalet idrottstimmar i grundskolan och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:3683 av Annie Lööf m.fl. (C):*

25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka möjligheterna till kompetensutveckling för pedagoger i förskolan och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra det enklare för barnskötare att vidareutbilda sig till förskollärare och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C):*

25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa skolans skyldighet att flytta elever som stör de andra elevernas trygghet eller arbetsro, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om polisanmälan av brott begångna i eller kring skolmiljön och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökade kunskaper om våld i nära relationer och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genom ökad kunskap kring hedersrelaterade frågor och genom att verka för

stöd till lärare när det gäller att hjälpa elever som utsätts för hedersrelaterad brottslighet förbättra skolans arbete mot hedersproblematik och tillkännager detta för regeringen.

63. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genom att ge fler personer inom skolan möjlighet att agera samtalsstöd göra det lättare för elever att få hjälp genom elevhälsan och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:3759 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C):*

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att införa en statlig kompetensutvecklingsgaranti för förskollärare, lärare och skolledare och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för ett transparent och tydligt karriärsystem för förskollärare, lärare och skolledare och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska administrationen för lärare och skolledare och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa lärarassistenter för att lärare ska få tid att vara lärare och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att inkludera det digitala perspektivet i alla delar av utbildningsväsendet, såsom lärarutbildningen och lärarnas och rektorernas kompetensutveckling samt att Skolverket bör undersöka förutsättningarna för att öka tillgången till digitala läromedel, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att studie- och yrkesvägledarnas roll i skolan måste stärkas och att de i högre grad än i dag bör vara integrerade i hela skolans verksamhet samt att obligatorisk praktik införs och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att införa försöksverksamhet med tvåspråkiga klasser och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka möjligheterna till kompetensutveckling för pedagoger i förskolan och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra det enklare för barnskötare att vidareutbilda sig till förskollärare och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för en utökning av idrottsundervisningen i



grundskolan samt att huvudmännen skapar förutsättningar för utökad fysisk aktivitet i skolan, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att samverkan mellan skolhälsovården, barnvården, barn- och ungdomspsykiatrin, ungdomsmottagningen och socialförvaltningen ökar och tillkännager detta för regeringen.

*2017/18:3789 av Annika Qarllsson m.fl. (C):*

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en mer aktiv studie- och yrkesvägledning och ett tydligare genusperspektiv genom hela skolan och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att personal på skolor löpande bör utbildas i jämställdhet och hur sexuella trakasserier, könsrelaterat våld och kränkningar uppmärksammas och åtgärdas och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

# Yttrande från Skolverket över förslaget till utskottsinitiativ om trygghet och studiero i skolan

## *Skolverket*

Avdelningen för juridik  
Enheten för skoljuridik

2017-08-31  
Dnr 2017:974  
1 (2)

Utbildningsutskottet  
dnr 2355-2016/17

## **Svar på begäran om yttrande angående förslag till utskottsinitiativ**

### **Bakgrund**

Utbildningsutskottet beslutade den 13 juni 2017 att begära ett yttrande från Skolverket över förslag till utskottsinitiativ rörande förtydligande av skollagen (2010:800) vad gäller möjligheten att vidta åtgärder när en elev begått kränkande eller brottsliga handlingar mot en annan elev.

Utbildningsutskottet begär att Skolverket ska yttra sig över följande frågeställningar.

- Finns ett behov av ett förtydligande av skollagen rörande möjligheten för rektor eller skolhuvudman att vidta åtgärder då en elev begått kränkande eller brottsliga handlingar mot en annan elev?
- Skulle andra åtgärder än ett förtydligande av skollagen vara att föredra framför en ändring av lagen, t.ex. informationsinsatser från myndigheten till skolorna om skollagens gällande bestämmelser rörande frågeställningen?
- Vilka konsekvenser skulle ett eventuellt utskottsinitiativ med ett tillkännagivande till regeringen rörande den aktuella frågeställningen kunna medföra för tillämpningen av skollagens aktuella bestämmelser om disciplinära åtgärder ute på skolorna, inklusive permanent omplacering av en elev vid annan skolenhet, fram tills en lagändring är genomförd?

Skolverket avgränsar sitt yttrande till bestämmelserna i skollagen om disciplinära åtgärder samt möjligheten till permanent omplacering av elever.

### **Finns behov av förtydligande av skollagen?**

I 5 kap. skollagen regleras när de disciplinära åtgärderna utvisning, kvarsittning, tillfällig omplacering, tillfällig omplacering vid annan skolenhet, avstängning och omhändertagande av föremål kan och får vidtas. I kapitlet regleras även när en utredning ska genomföras och när skriftlig varning får utdelas. I 10 kap. respektive 11 kap. skollagen regleras möjligheten att permanent omplacera elever som stör trygghet och studiero i kommunal grund- och grundsärskola.

Skolverket

2017-08-31  
Dnr 2017:974  
2 (2)

Enligt Skolverkets uppfattning är den befintliga regleringen om när de olika åtgärderna kan och får vidtas tydlig. Regleringen ger möjligheter för skolhuvudmän och personal i skolan att ingripa i situationer då trygghet och studiero behövs värnas. Det framgår tydligt att de disciplinära åtgärderna och möjligheten till permanent omplacering ska vidtas mot den eller de elever som stör trygghet och studiero i skolan, inte mot den eller de elever som får sin trygghet och studiero störd. Skolverket ser därför inget behov av förtydligande av lagstiftningen.


### **Alternativa åtgärder till lagändring**


Skolverket anser således att regleringen om disciplinära åtgärder och möjligheten till permanent omplacering är tydligt utformade. Omständigheten att bestämmelserna är tydligt utformade innebär emellertid inte att det inte kan uppstå problem vid tillämpningen. Det är Skolverkets uppfattning att det bland såväl skolhuvudmän som personal i skolan finns en upplevd osäkerhet kring hur bestämmelserna ska tillämpas. Problem med tillämpningen finns det andra sätt att komma till rätta med än genom lagändring. Skolverket ser här att myndigheten har möjlighet att, genom insatser som myndigheten finner lämpliga, bidra för att underlätta tillämpningen av bestämmelserna.

### **Konsekvenser för tillämpningen vid ett tillkännagivande**

Skolverket kan inte bedöma vilka konsekvenser ett eventuellt utskottsinitiativ med ett tillkännagivande till regeringen rörande den aktuella frågeställningen skulle kunna medföra för tillämpningen av skollagens aktuella bestämmelser fram tills en lagändring är genomförd.

På Skolverkets vägnar

  
Jonas Nordström  
Rättschef

  
Lina Abrahamsson  
Jurist